

HRVATSKA GOSPODARSKA KOMORA
ŽUPANIJSKA KOMORA OSIJEK

STANJE GOSPODARSTVA OSJEČKO- BARANJSKE ŽUPANIJE

Osijek, rujan 2017.

UVOD

U pripremi Informacije o stanju u gospodarstvu na području Osječko-baranjske županije korišteni su službeni podaci Državnog zavoda za statistiku Republike Hrvatske, Hrvatskog zavoda za zapošljavanje, Područni ured Osijek, Financijske agencije i drugih službenih institucija, kao i materijali prikupljeni od strane stručnih službi koje su pripremale Informaciju.

Prvi dio Informacije prikazuje rezultate poslovanja cjelokupnog gospodarstva Osječko-baranjske županije, kao što su financijski rezultati poslovanja prema godišnjim statističkim izvještajima koji se predaju Financijskoj agenciji, stanje insolventnosti pravnih osoba, te pokazatelji zaposlenosti i nezaposlenosti na području Županije.

U drugom dijelu Informacije sadržan je pregled stanja u pojedinim djelatnostima gospodarstva zastupljenim u Županiji, kako slijedi: poljoprivreda i prehrambena industrija, tekstilna industrija, prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja i proizvodnja namještaja, proizvodnja papira, proizvodi od papira i tiskanje, metaloprerađivačka industrija i strojogradnja, kemijska industrija, industrija građevinskog materijala, građevinarstvo te podaci vezani uz promet, turizam, trgovinu, poslovanje nekretninama i IT industriju.

S A D R Ź A J

FINANCIJSKO POSLOVANJE PODUZETNIKA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE U 2016.G.....	1
ROBNA RAZMJENA S INOZEMSTVOM.....	7
INSOLVENTNOST U OBŽ.....	10
ZAPOSLENOST I PLAĆE.....	11
POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA	14
Biljna proizvodnja.....	14
Stočarska proizvodnja	19
Prehrambena industrija.....	29
TEKSTILNA INDUSTRIJA.....	33
PRERADA DRVA, PROIZVODI OD DRVA I PROIZVODNJA NAMJEŠTAJA.....	35
PROIZVODNJA PAPIRA, PROIZVODA OD PAPIRA I TISKANJE	37
KEMIJSKA INDUSTRIJA.....	39
INDUSTRIJA GRADITELJSKIH MATERIJALA.....	41
METALOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA I STROJOGRADNJA	43
GRADITELJSTVO.....	46
PROMET.....	49
TURIZAM.....	58
TRGOVINA	65
POSLOVANJE NEKRETNINAMA	67
ICT INDUSTRIJA	72
ZAKLJUČAK	74

FINANCIJSKO POSLOVANJE PODUZETNIKA OSJEČKO-BARANJSKE ŽUPANIJE U 2016.G.

Prema podacima Financijske agencije godišnje financijske izvještaje o poslovanju u 2016. godini u Republici Hrvatskoj predalo je 114.483 poduzetnika, pravnih i fizičkih osoba, obveznika poreza na dobit, bez banaka, osiguravajućih društava i ostalih financijskih institucija. U navedeni broj nisu uključeni podaci za sva društva iz koncerna Agrokor, jer je od njih 35, samo osam društava podnijelo godišnji financijski izvještaj za statističke i druge potrebe za 2016. godinu.

Od ukupnog broja predanih godišnjih financijskih izvještaja evidentiranih u Registru, 4.764 ili 4,2% odnosi se na poduzetnike Osječko-baranjske županije. **Od 4.764 poduzetnika obveznika poreza na dobit u Osječko-baranjskoj županiji 18 je velikih, 59 srednje velikih, 555 malih, a mikro poduzetnika je 4.132.** Također je zanimljiv podatak da je od 4.764 poduzetnika koji su predali financijske izvještaje o poslovanju njih 1.099 ili 23,1% bez zaposlenih.

Tabela 1: Financijski rezultati poslovanja poduzetnika OBŽ u 2016. godini

(Iznosi u milijunima kuna, prosječne plaće u kunama, indeks 2015=100)

	2015	2016	indeks	Udjeli u Hrvatskoj
Broj zaposlenih (na bazi sati rada)	34.916	37.966	108,7	4,4%
Ukupni prihodi	21.941	24.337	110,9	3,8%
Ukupni rashodi	21.552	23.663	109,8	3,9%
Dobit razdoblja	835	1.141	136,6	2,9%
Gubitak razdoblja	577	636	110,1	4,3%
Porez na dobit	132	168	127,9	2,4%
Konsolidirani financijski rezultat	258	505	196,1	2,1%
Prosječna mjesečna neto plaća po zaposlenom	4.068	4.134	101,6	80,5%
Izvoz	4.446	5.065	113,9	4,2%
Uvoz	2.627	3.020	115,0	3,0%
Trgovinski saldo	1.820	2.045	112,4	10,7%
Investicije u novu dugotrajnu imovinu	812	1.149	141,6	4,6%

Izvor podataka: Fina; obrada: HGK ŽK Osijek

Svi promatrani pokazatelji su porasli u 2016. godini u odnosu na 2015. Ukupni prihodi u iznosu od 24,3 milijarde kuna bili su za 10,9% veći nego u 2015. godini. Porast od 36,6% zabilježen je kod dobiti razdoblja, dok je i gubitak rastao, ali za 10,1%, pa je i ostvareni pozitivan konsolidirani rezultat gotovo dvostruko veći i u 2016. godini iznosi 505 milijuna kuna.

Porez na dobit je u 2016. godini iznosio 168 milijuna kuna što je bilo za 27,9% više nego u 2015. godini.

Izvoz roba i usluga je u 2016. godini ostvarilo 569 poduzetnika (12% svih poduzetnika) i to u iznosu od 5 milijardi kuna (porast od 13,9%). Uvoz robe i usluga iznosio je 3 milijarde kuna, pa je ostvaren pozitivan trgovinski saldo od 2 milijarde kuna što je bilo za 12,4% više nego u 2015. godini.

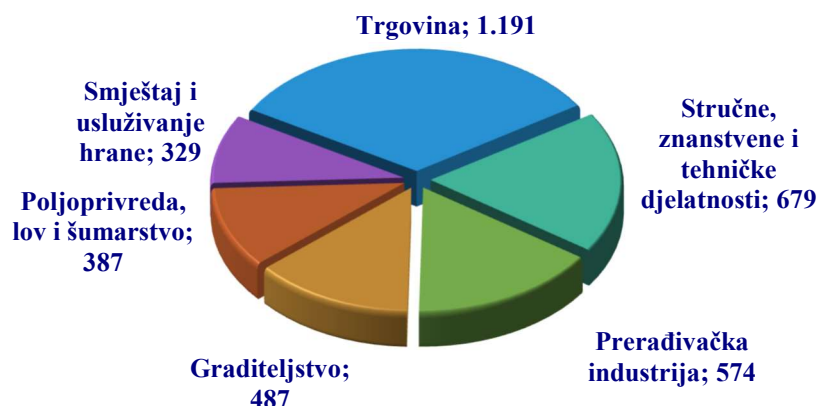
U 2016. godini u novu dugotrajnu imovinu investirao je 481 poduzetnik (10% svih poduzetnika ili svaki deseti poduzetnik) i to ukupan iznos od 1,1 milijardu kuna što je bilo za 41,6% više nego što je investirano u 2015. godini.

Prosječna mjesečna neto plaće po zaposlenom u 2016. godini je tek 1,6% veća u odnosu na 2015. i iznosi 4.134 kune, ali je čak 20% niža od prosječne neto plaće u Hrvatskoj.

Pokazatelji prema djelatnostima

Od ukupnog broja poduzetnika 4.764, obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji, koji su predali godišnje financijsko izvješće za 2016. godinu, najviše je bilo poduzetnika (Graf 1) čija je osnovna djelatnost trgovina (1.191 ili 25%). Broj poduzetnika čija je osnovna djelatnost stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti je 679 ili 14%, prerađivačke industrije 574 (12%), graditeljstva 487 (10%), poljoprivrede 387 (8%), pružanje smještaja i usluživanje hrane 329 (7%) i t.d.

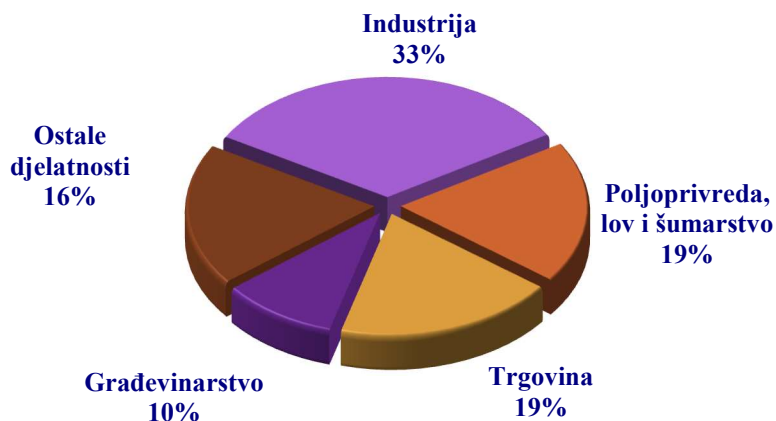
Graf 1: Broj poduzetnika Osječko-baranjske županije u 2016. prema djelatnosti (ukupno poduzetnika = 4.764)

Izvor podataka: Fina; obrada: HGK ŽK Osijek

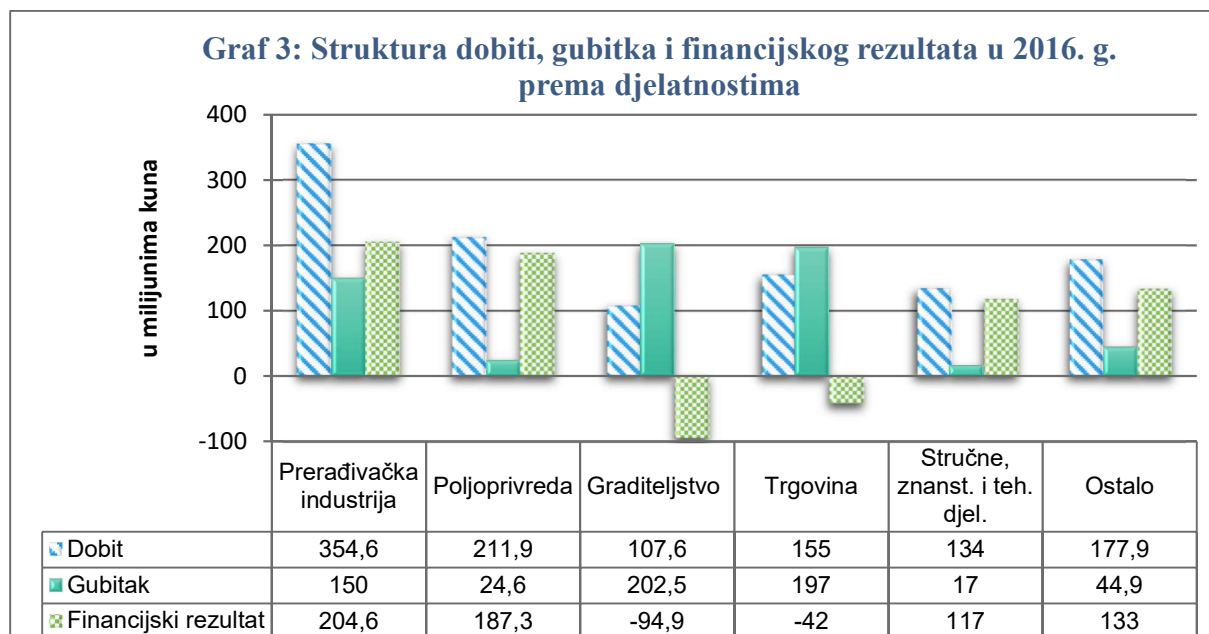
Kad promatramo strukturu po ukupnim prihodima struktura je drugačija. Najveći udio u ukupnim prihodima u 2016. godini (Graf 2) ostvarila je prerađivačka industrija s 33%, zatim slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 19%, koliki je bio i udio trgovine, zatim građevinarstvo s 10%, dok su sve ostale djelatnosti u ukupnim prihodima sudjelovale sa 16%.

Graf 2: Struktura ukupnog prihoda prema djelatnostima u 2016.g. UP=24,3 mlrd kuna

Izvor podataka: Fina; obrada: HGK ŽK Osijek

U 2016. godini (Graf 2) pozitivan financijski rezultat od zastupljenijih djelatnosti u OBŽ ostvarile su prerađivačka industrija (+205 milijuna kuna), poljoprivreda (+ 187 milijuna) te stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (+117 milijuna), dok su graditeljstvo (- 95 milijuna) i trgovina (- 42 milijuna) poslovale negativno. Ostale djelatnosti zastupljene u OBŽ su uglavnom poslovale pozitivno.

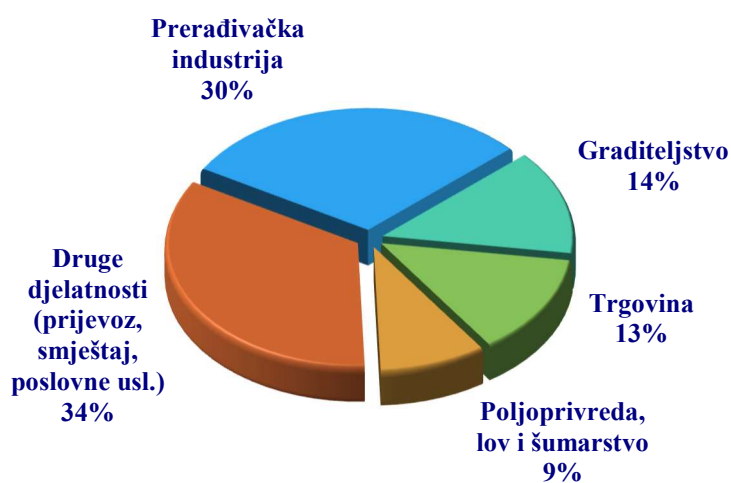

Izvor podataka: Fina; obrada: HGK ŽK Osijek

Od ukupne dobiti koja je iznosila 1,14 milijardi kuna najveći dio se odnosi na prerađivačku industriju (31%), zatim poljoprivredu (19%), trgovinu (14%), stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti (12%) te graditeljstvo (9%), a preostale djelatnosti su ostvarile 15% ukupne dobiti.

Od gubitka koji je iznosio 636 milijuna kuna 32% se odnosi na graditeljstvo, 31% na trgovinu, 24% na prerađivačku industriju, 4% na poljoprivredu, a 9% na ostale djelatnosti.

Graf 4: Struktura zaposlenih kod poduzetnika Osječko-baranjske županije u 2016. prema djelatnosti (ukupno zaposlenih = 37.966)

Izvor podataka: Fina; obrada: HGK ŽK Osijek

Od ukupno zaposlenih u tvrtkama Osječko-baranjske županije 30% je zaposlenih u prerađivačkoj industriji, 14% u graditeljstvu, 13% u trgovini, 9% u poljoprivredi, i t.d.

Tabela 2: Prikaz pojedinih financijskih rezultata poduzetnika Osječko-baranjskog gospodarstva prema djelatnostima u 2016. godini:

iznos ukupnog prihoda, dobiti, gubitka i financijskog rezultata u milijunima kuna

DJELATNOSTI	Broj poduzetaka	Prosje. broj zaposl.			Ukupni prihod			Dobit razdoblja			Gubitak razdoblja			Kons. fin. rezul.
		2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	
	6	0	-	0%	3	101,3	0%	1	115,7	0%	0	-	0%	1
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	387	3.466	106,3	9,1%	4.603	106,9	18,9%	212	114,6	18,6%	25	69,7	3,9%	187
Rudarstvo i vađenje	4	5	166,7	0,0%	14	305,9	0,1%	0	-	0,0%	0	0,2	0,0%	0
Prerađivačka ind.	574	11.347	105,6	29,9%	8.011	109,9	32,9%	355	147,3	31,1%	150	105,4	23,5%	205
Opskrba el.energ., plinom, parom	57	246	117,7	0,6%	398	88,8	1,6%	22	112,0	2,0%	2	94,7	0,4%	20
Opskrba vodom, uklanjanje otpada, gospod. otpad.	52	2.117	101,9	5,6%	743	103,1	3,1%	11	80,1	0,9%	1	21,2	0,2%	9
Građevinarstvo	487	5.140	102,0	13,5%	2.479	106,6	10,2%	108	133,2	9,4%	203	338,8	31,9%	-95
Trgovina na veliko i malo, popravak mot. vozila	1.191	4.930	109,6	13,0%	4.585	113,6	18,8%	155	127,8	13,6%	197	114,4	31,0%	-42
Prijevoz i skladištenje	204	1.972	111,9	5,2%	1.233	117,4	5,1%	64	175,3	5,6%	8	67,8	1,3%	56
Djelatnosti pružanja smještaja i pripremanja hrane	329	1.609	140,5	4,2%	317	127,8	1,3%	16	126,1	1,4%	8	122,9	1,3%	7
Informacije i komunikacije	195	918	117,7	2,4%	223	120,8	0,9%	25	134,4	2,2%	2	35,0	0,3%	23
Financijske djelat. i djelat. osiguranja	16	35	102,9	0,1%	24	197,4	0,1%	0	97,7	0,0%	5	32,1	0,7%	-4
Poslovanje nekretninama	75	256	93,8	0,7%	83	102,1	0,3%	4	96,9	0,4%	3	77,9	0,5%	1
Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	679	2.423	109,7	6,4%	968	142,8	4,0%	134	185,9	11,8%	17	33,3	2,6%	118
Administrativne i pomoćne usluž. djelatnosti	135	1.944	133,1	5,1%	319	109,6	1,3%	8	86,0	0,7%	8	336,1	1,2%	1
Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osigur.	2	3	300,0	0,0%	1	371,4	0,0%	0	123,8	0,0%	0	-	0,0%	0
Obrazovanje	69	282	118,0	0,7%	38	111,8	0,2%	2	127,8	0,2%	0	74,8	0,1%	2
Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	67	454	105,6	1,2%	91	115,9	0,4%	9	114,6	0,8%	2	294,5	0,3%	7
Umjetnost, zabava i rekreacija	39	256	119,6	0,7%	113	166,7	0,5%	9	237,0	0,8%	2	13,1	0,4%	7
Ostale uslužne djelatnosti	196	563	106,4	1,5%	91	113,4	0,4%	4	92,6	0,4%	2	154,9	0,4%	2
UKUPNO gospodarstvo:	4.764	37.966	108,7	100%	24.337	110,9	100%	1.141	136,6	100%	636	110,1	100%	505

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tabela 3: Prikaz financijskih rezultata pojedinih djelatnosti unutar prerađivačke industrije Osječko-baranjskog gospodarstva (2016):
iznos ukupnog prihoda, dobiti, gubitka i financijskog rezultata u milijunima kuna

Šifra djel	DJELATNOSTI	Broj trg. društ- tava	Pros. broj zaposl.			Ukupni prihod			Dobit razdoblja			Gubitak razdoblja			Kons. fin. rez.
			2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	
C	Prerađivačka ind.	574	11.347	105,6	29,9%	8.011	109,9	32,9%	355	147,3	31,1%	150	105,4	23,5%	205
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	102	2.908	104,6	7,7%	2.588	114,1	10,6%	53	112,7	4,6%	50	87,4	7,9%	3
11	Proizvodnja pića	20	216	96,4	0,6%	97	92,5	0,4%	3	542,5	0,3%	5	46,1	0,8%	-2
13	Proizvodnja tekstila	16	87	98,9	0,2%	32	99,6	0,1%	2	118,5	0,2%	1	57,3	0,1%	1
14	Proizvodnja odjeće	35	1.181	106,1	3,1%	780	111,8	3,2%	10	258,2	0,8%	1	22,1	0,2%	8
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	3	2	100,0	0,0%	2	179,3	0,0%	0	16,6	0,0%	0	103,5	0,0%	0
16	Prerada drva i proizvoda od drva, osim namješt.	61	893	103,6	2,4%	375	99,6	1,5%	17	160,0	1,5%	15	751,2	2,3%	2
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	15	433	99,5	1,1%	763	130,6	3,1%	57	133,0	5,0%	3	150,5	0,5%	54
18	Tiskanje i umnožavanje tiskanih zapisa	21	118	101,7	0,3%	33	104,4	0,1%	1	86,1	0,1%	1	>>100	0,1%	1
20	Proizvodnja kemikalija i kem. proizvoda	10	1.025	103,1	2,7%	841	100,7	3,5%	24	77,0	2,1%	2	972,8	0,3%	22
21	Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	1	4	66,7	0,0%	4	104,1	0,0%	0	-	0,0%	0	0,0	0,0%	0
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	45	571	126,0	1,5%	235	114,0	1,0%	12	104,8	1,1%	1	90,3	0,1%	12
23	Proizv. ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	28	585	98,7	1,5%	645	118,0	2,6%	93	880,2	8,1%	35	168,5	5,5%	57
24	Proizvodnja osnovnih metala	3	69	88,5	0,2%	27	232,3	0,1%	0	131,8	0,0%	6	23,3	0,9%	-6
25	Proizv. gotovih metalnih proiz., osim strojeva i opr.	80	1.135	120,6	3,0%	445	119,9	1,8%	28	179,3	2,4%	2	34,0	0,3%	26
26	Proizvodnja računala te elektron. i optičkih proizvoda	11	130	106,6	0,3%	33	103,9	0,1%	5	128,3	0,5%	0	109,3	0,0%	5
27	Proizvodnja električne opreme	5	20	133,3	0,1%	5	116,8	0,0%	0	49,2	0,0%	0	-	0,0%	0
28	Proizvodnja strojeva i uređaja, d.n.	29	1.042	98,9	2,7%	835	88,2	3,4%	33	67,9	2,9%	13	325,2	2,1%	19
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	2	1	100,0	0,0%	0	146,7	0,0%	0	177,0	0,0%	0	-	0,0%	0
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	7	148	132,1	0,4%	36	131,5	0,1%	2	124,9	0,2%	0	16,5	0,0%	2
31	Proizvodnja namještaja	34	407	109,7	1,1%	132	120,0	0,5%	12	160,7	1,0%	13	280,0	2,1%	-1
32	Ostala prerađivačka industrija	26	282	94,3	0,7%	81	103,7	0,3%	2	140,9	0,2%	0	28,3	0,0%	2
33	Popravak i instaliranje strojeva i opreme	20	90	98,9	0,2%	23	113,2	0,1%	2	142,9	0,2%	0	788,0	0,1%	2
	UKUPNO gospodarstvo:	4.764	37.976	108,7	100%	24.337	110,9	100%	1.141	136,6	100%	636	110,1	23,5%	505

>>100 - indeks veći od 999

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tijekom 2016. godine trgovačka društva sa sjedištem u OBŽ su u dugotrajnu imovinu investirali 1,15 milijardi kuna što je 42% više nego u 2015. (tabela 2).

Najveća ulaganja u 2016. ostvarena su u prerađivačkoj industriji (481 mil. kuna ili 41,9% ukupnih ulaganja u županiji). Od toga se 285 milijuna odnosi na proizvodnju prehrambenih proizvoda, 129 milijuna na proizvodnju papira, 24 milijuna na proizvodnju strojeva, a ostalih 43 milijuna na preradu drva, kemijsku industriju, proizvodnju građevinskih materijala i dr. Slijedeće dvije djelatnosti sa značajnijim ulaganjima su poljoprivreda (280 mil. ili 24,4% ukupnih ulaganja) i djelatnost opskrbe vodom i uporabe otpada (237 mil. ili 20,6% svih ulaganja).

Tabela 4: Investicije u dugotrajnu imovinu poduzetnika Osječko-baranjske županije

u tisućama kuna

Šifra djel.	DJELATNOSTI	Investicije u dugotrajnu im.		
		2016	indeks '16/'15	udio
A	Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	280.187	128	24,4%
B	Rudarstvo i vađenje	0	-	0,0%
C	Prerađivačka ind.	481.189	127	41,9%
10	Proizvodnja prehrambenih proizvoda	274.765	115	23,9%
11	Proizvodnja pića	22	58	0,0%
13	Proizvodnja tekstila	11	33	0,0%
14	Proizvodnja odjeće	4.777	145	0,4%
15	Proizvodnja kože i srodnih proizvoda	0	-	0,0%
16	Prerada drva i proizvoda od drva, osim namješt.	12.516	897	1,1%
17	Proizvodnja papira i proizvoda od papira	129.085	328	11,2%
18	Tiskanje i umnožavanje tiskanih zapisa	423	227	0,0%
20	Proizvodnja kemikalija i kem. proizvoda	11.779	47	1,0%
21	Proizvodnja farmaceutskih proizvoda	0	-	0,0%
22	Proizvodnja proizvoda od gume i plastike	2.176	42	0,2%
23	Proizv. ost. nemetalnih mineralnih proizvoda	11.793	153	1,0%
24	Proizvodnja osnovnih metala	0	-	0,0%
25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme	5.876	71	0,5%
26	Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda	166	153	0,0%
27	Proizvodnja električne opreme	220	-	0,0%
28	Proizvodnja strojeva i uređaja, d.n.	24.240	53	2,1%
29	Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica	0	-	0,0%
30	Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava	1.202	>>100	0,1%
31	Proizvodnja namještaja	211	53	0,0%
32	Ostala prerađivačka industrija	1.590	108	0,1%
33	Popravak i instaliranje strojeva i opreme	335	65	0,0%
D	Opskrba el.energ., plinom, parom	24.247	105	2,1%
E	Opskrba vodom, uklanjanje otpad. voda, gospodarenje otpadom	237.040	200	20,6%
F	Građevinarstvo	33.968	150	3,0%
G	Trgovina na veliko i malo, popravak mot. vozila	14.909	119	1,3%
H	Prijevoz i skладиštenje	53.108	401	4,6%
I	Djelatnosti pružanja smještaja i pripremanja hrane	1.945	67	0,2%
J	Informacije i komunikacije	4.013	274	0,3%
K	Financijske djelat. i djelat. osiguranja	45	33	0,0%
L	Poslovanje nekretninama	1.332	153	0,1%
M	Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	7.398	89	0,6%
N	Administrativne i pomoćne usluž. djelatnosti	1.300	25	0,1%
O	Javna uprava i obrana, obvezno socijalno osiguranje	0	-	0,0%
P	Obrazovanje	186	57	0,0%
Q	Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	6.859	>>100	0,6%
R	Umjetnost, zabava i rekreacija	435	13	0,0%
S	Ostale uslužne djelatnosti	926	58	0,1%
	UKUPNO gospodarstvo:	1.149.087	142	100%

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

ROBNA RAZMJENA S INOZEMSTVOM

U nastavku su podaci o robnoj razmjeni tvrtki s područja Osječko-baranjske županije, a izvor podataka je Državni zavod za statistiku. Državni zavod za statistiku prati samo robni izvoz i uvoz na temelju podataka Carinske uprave o stvarnom prometu roba preko državne granice. Evidencija DZS-a ne uključuje uvoz i izvoz usluga.

Izvor podataka za statistiku robne razmjene s državama članicama EU-a jest Intrastatov obrazac kojim izvještajne jedinice izvješćuju o primicima i/ili otpremama na mjesečnoj osnovi. Izvor podataka za statistiku robne razmjene s trećim zemljama, odnosno državama nečlanicama EU-a, jesu Jedinstvene carinske deklaracije o izvozu i uvozu robe.

Prema podacima DZS-a tijekom 2016. godine tvrtke s područja OBŽ su izvezle roba u vrijednosti 4,26 milijardi kuna, a uvezle 3,92 milijarde. Izvoz robe je bio veći za 12% u odnosu na 2015. godinu dok je uvoz bio veći za 15%. Ostvaren je pozitivan saldo razmjene roba u iznosu od 341 milijun kuna.

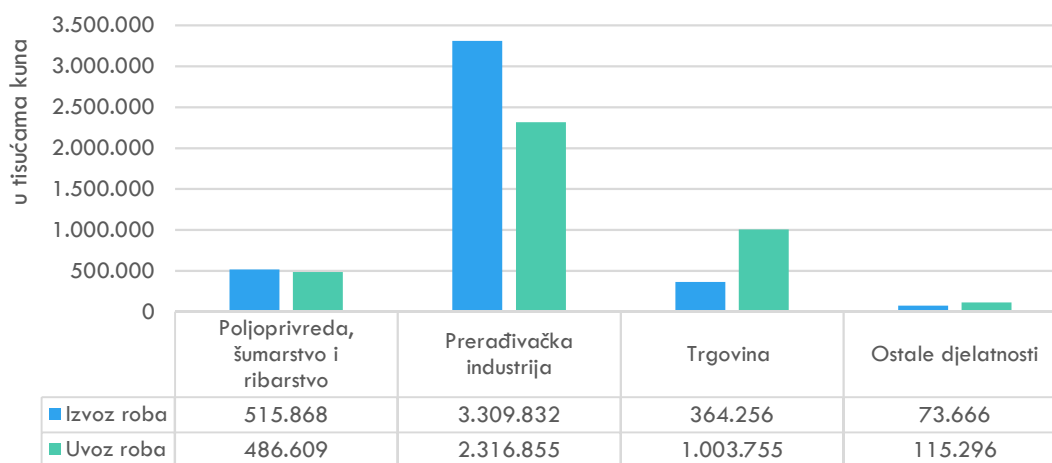
Tabela 5: Izvoz i uvoz roba prema osnovnoj djelatnosti izvoznika, odnosno uvoznika sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji u 2016.g.

Djelatnost	Izvoz roba			Uvoz roba			Saldo
	2016	udio	indeks 2016/2015	2016	udio	indeks 2016/2015	2016
Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	515.868	12%	122	486.609	12%	144	29.259
Prerađivačka industrija	3.309.832	78%	110	2.316.855	59%	109	992.977
Trgovina	364.256	9%	129	1.003.755	26%	128	-639.499
Ostale djelatnosti	73.666	2%	82	115.296	3%	82	-41.630
UKUPNO:	4.263.622	100%	112	3.922.515	100%	115	341.107

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tvrtke čija je osnovna djelatnost prerađivačka industrija (tabela 3) ostvarile su 78% ukupnog izvoza roba s područja Osječko-baranjske županije u 2016. godini, a od ukupnog uvoza roba na njih se odnosilo 59%. Poljoprivredne tvrtke su sudjelovale i u izvozu i u uvozu roba s po 12%, dok je trgovina ostvarila 9% ukupnog izvoza i 26% ukupnog uvoza roba.

Graf 5: Izvoz i uvoz roba prema osnovnoj djelatnosti izvoznika, odnosno uvoznika (Osječko-baranjska županija, 2016.g.)

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Kako je već spomenuto saldo robne razmjene OBŽ u 2016. godini bio je pozitivan i iznosio je 341 milijun kuna. Po djelatnostima pozitivan saldo razmjene roba ostvarile su prerađivačka industrija u iznosu od 993 milijuna kuna i poljoprivreda 29 milijuna, dok je trgovina ostvarila negativan saldo u iznosu od 640 milijuna kuna, a sve ostale djelatnosti zajedno su također imale negativan saldo u iznosu od 42 milijuna kuna.

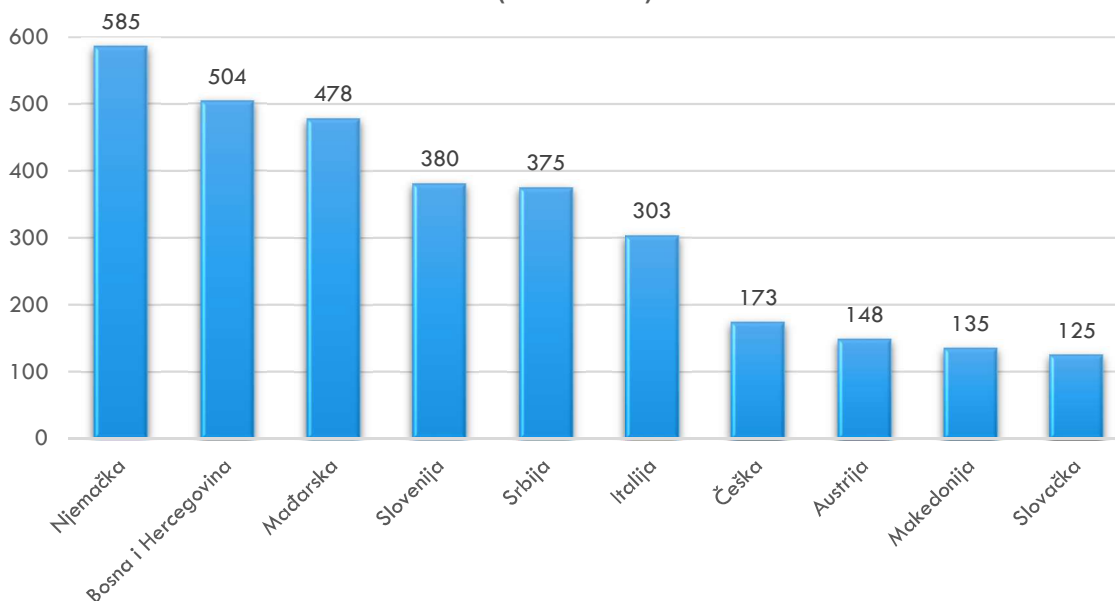
Tabela 6: Rang prvih deset zemalja s kojima je osječko-baranjsko gospodarstvo ostvarilo najveći iznos robne razmjene u 2016.g. (u mil. kn)

	Država	Izvoz	%	Uvoz	%	Ukupno	%	Saldo
1	Njemačka	585	13,7	908	23,1	1.493	18,2	-322
2	Mađarska	478	11,2	510	13,0	987	12,1	-32
3	Italija	303	7,1	448	11,4	751	9,2	-146
4	Srbija	375	8,8	291	7,4	666	8,1	84
5	Bosna i Hercegovina	504	11,8	134	3,4	638	7,8	369
6	Slovenija	380	8,9	144	3,7	524	6,4	237
7	Austrija	148	3,5	189	4,8	337	4,1	-41
8	Češka	173	4,1	104	2,7	277	3,4	69
9	Nizozemska	39	0,9	186	4,8	225	2,8	-148
10	Slovačka	125	2,9	79	2,0	204	2,5	46
	Ostale zemlje	1.154	27,1	929	23,7	2.083	25,4	225
	Ukupno	4.264	100	3.923	100	8.186	100	341

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Njemačka je prva zemlja partner osječko-baranjskog gospodarstva u 2016. godini s kojom je ostvareno 1,5 milijardi kuna robne razmjene (tabela 4), uz ostvaren negativni saldo razmjene u iznosu od 322 milijuna kuna što je ujedno najveći negativni saldo postignut s nekom zemljom u 2016. godini. Najveći pozitivni saldo postignut je u robnoj razmjeni s BiH i iznosi 369 milijuna kuna.

Graf 6: Najznačajnije zemlje robnog izvoza OBŽ u 2016. g. (u mil. kuna)

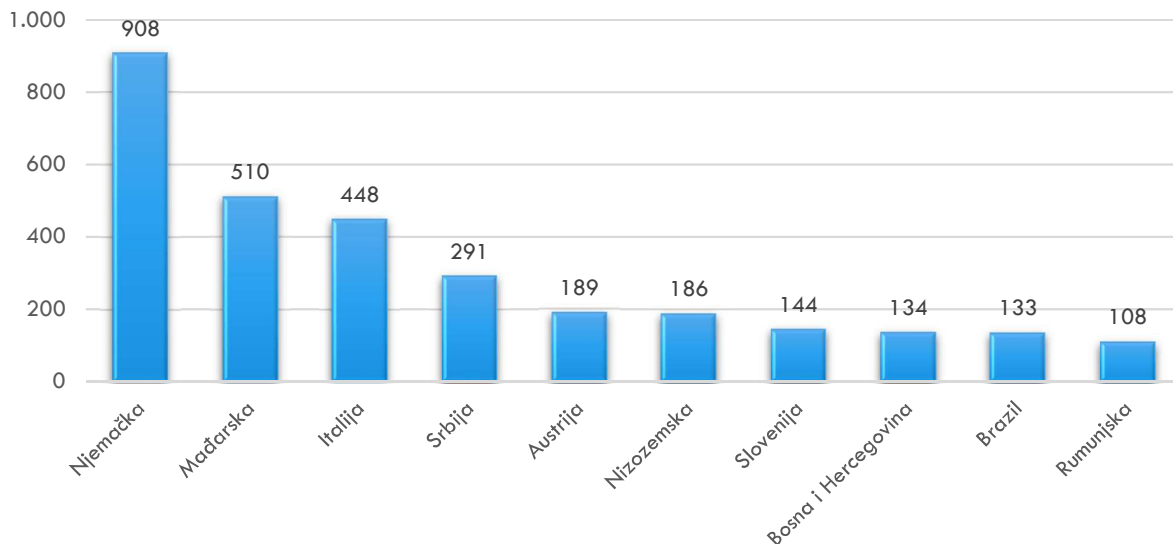

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Osim Njemačke, najznačajnije zemlje robnog izvoza OBŽ su i BiH, Mađarska, Slovenija, Srbija, Italija i t.d. (Graf 6).

Kad se govori o robnom uvozu, osim iz Njemačke najviše je ostvareno uvoza roba iz Mađarske, Italije, Srbije, Austrije, Nizozemske i t.d. (Graf 7)

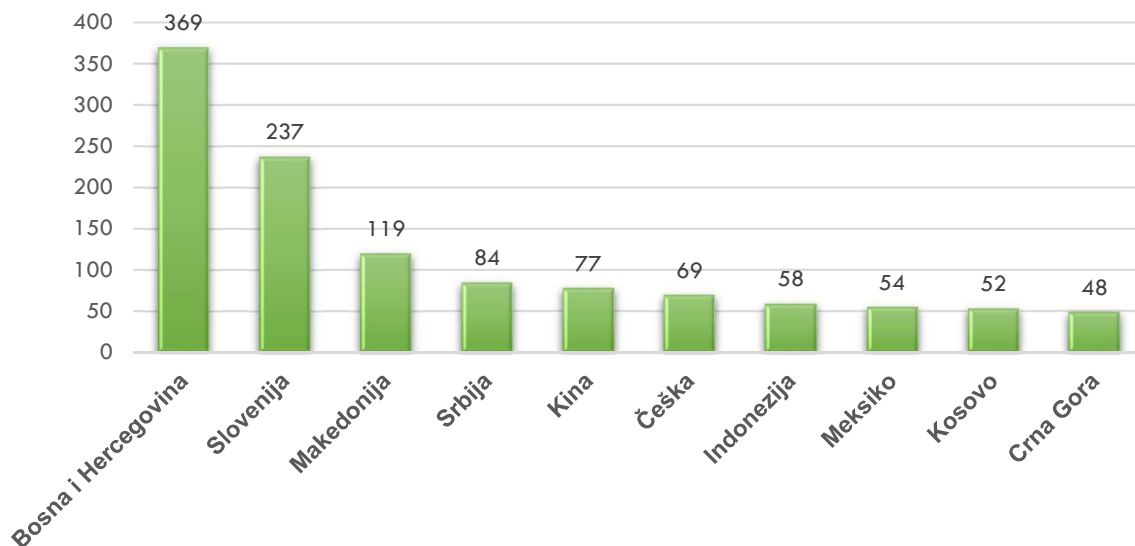
**Graf 7: Najznačajnije zemlje robnog uvoza OBŽ u 2016. g.
(u mil. kuna)**

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

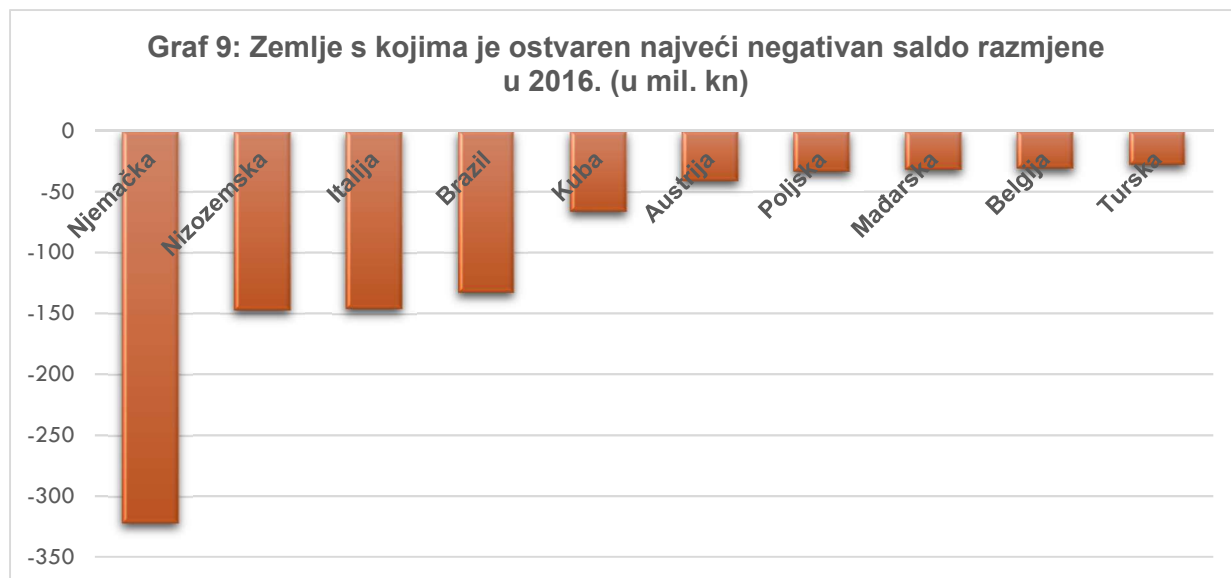
Najveće iznose pozitivnog salda robne razmjene osječko-baranjsko gospodarstvo je u 2016. godini ostvarilo s BiH, Slovenijom, Makedonijom, Srbijom, Kinom, Češkom i t.d. (Graf 8)

**Graf 8: Zemlje s kojima je ostvaren najveći pozitivan saldo razmjene u
2016. (u mil. kn)**

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Najveće iznose negativnog salda robne razmjene u 2016. godini ostvarene su s Njemačkom, Nizozemskom, Italijom, Brazilom, Kubom i t.d. (Graf 9).

Izvor: DZS; obrada: HGK Županijska komora Osijek

INSOLVENTNOST U OBŽ

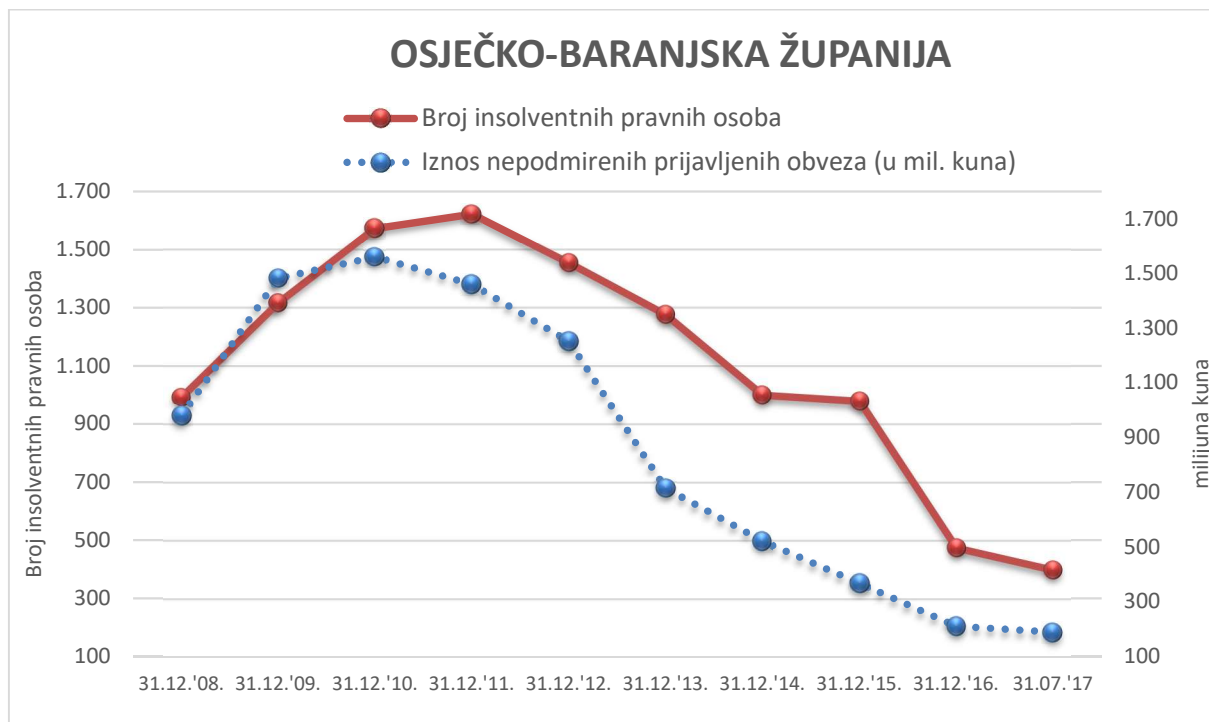
Iznos nepodmirenih prijavljenih obveza pravnih osoba unazad desetak godina najveći je bio u prosincu 2010. godine kada je iznosio 1,6 milijardi kuna. Od tada je u padu pa krajem prosinca 2016. iznosi 211 milijuna. Zbog slučaja Agrokor trend pada nepodmirenih obveza se malo smanjio, pa krajem srpnja 2017. godine nepodmirene obveze iznose 189 milijuna. Insolventnih pravnih osoba je krajem srpnja bilo 399, dok ih je najviše bilo u prosincu 2011. – čak 1.622. I udio nepodmirenih obveza osječko-baranjskog gospodarstva u ukupnim obvezama na razini Republike Hrvatske se smanjuje. U promatranom razdoblju najveći je bio krajem 2008 kad je iznosio 6,8%, dok je najmanji bio krajem 2016. godine – 1,6%.

Tabela 7: Insolventnost u gospodarstvu OBŽ

Stanje na dan	Broj insolventnih pravnih osoba	Lančani indeks	Iznos nepodmirenih prijavljenih obveza (u mil. kuna)	Lančani indeks	Udio u iznosu nepodmirenih prijavljenih obveza u RH	Broj zaposlenih kod insolventnih pravnih osoba	Lančani indeks
31.12.'08.	991	93,6	979	90,0	6,8	2.695	149,1
31.12.'09.	1.315	132,7	1.483	151,4	6,7	5.877	218,1
31.12.'10.	1.572	119,5	1.561	105,2	5,3	3.558	60,5
31.12.'11.	1.622	103,2	1.461	93,6	4,2	4.463	125,4
31.12.'12.	1.453	89,6	1.252	85,7	3,7	2.971	66,6
31.12.'13.	1.276	87,8	714	57,0	2,8	1.568	52,8
31.12.'14.	999	78,3	522	73,1	2,3	1.557	99,3
31.12.'15.	978	97,9	368	70,4	2,0	1.110	71,3
31.12.'16.	475	48,6	211	57,3	1,8	573	51,6
31.07.'17.	399	84,0	189	89,6	2,0	554	96,7

Izvor: FINA, obrada: HGK ŽK Osijek

Graf 10: Kretanje broja insolventnih pravnih osoba i iznosa nepodmirenih prijavljenih obveza u OBŽ

Izvor podataka: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tabela 8: Neizvršene osnove za pravne osobe u Osječko-baranjskoj županiji na dan 31.07.2017.

Trajanje blokade	Broj osoba	Broj zaposlenih	Iznos neizvršenih osnova u tisućama kuna
do 30 dana	61	131	4.739
31 – 60 dana	60	139	1.798
61 – 180 dana	105	94	15.253
181 – 360 dana	69	107	59.896
preko 360 dana	104	83	107.083
Ukupno	399	554	188.769

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

ZAPOSLENOST I PLAĆE

Broj zaposlenih u Osječko-baranjskoj županiji na dan 31. srpnja 2017.g. prema podacima Hrvatskog zavoda za mirovinsko osiguranje o broju osiguranika iznosio je 85.913 što je za 1,7% više nego u srpnju 2016. godine.

Broj nezaposlenih djelatnika evidentiranih u Hrvatskom zavodu za zapošljavanje Područni ured Osijek je krajem srpnja 2017. iznosio 20.621 što je za 21,4% manje nego u srpnju 2016. godine. Stopa nezaposlenosti u županiji u srpnju 2017.g. iznosila je 19,4%. Istovremeno stopa nezaposlenosti u Hrvatskoj iznosila je 10%.

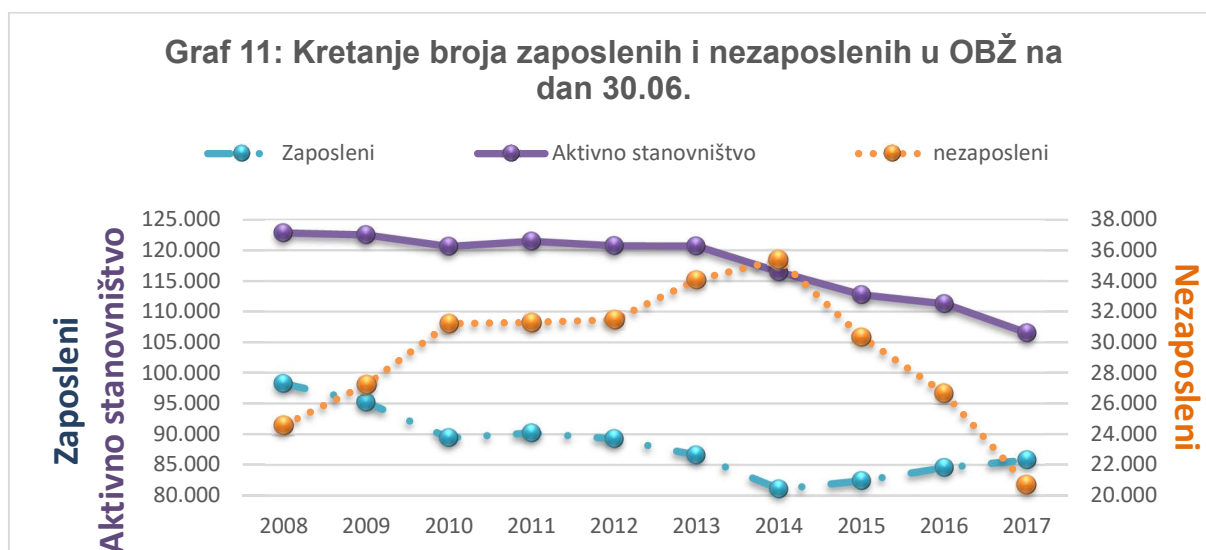
U tabeli broj 7 vidljiv je broj aktivnog stanovništva, zaposlenih i nezaposlenih, te stope nezaposlenosti u Osječko-baranjskoj županiji i Republici Hrvatskoj sa stanjem na dan 31. srpnja 2016. i 2017.g.

Tabela 9: Broj zaposlenih i nezaposlenih u OBŽ i RH na dan 31.07. 2016. i 2017.g.

	Osj.-bar. županija			RH			udio OBŽ u RH (%)
	31.07.2016.	31.07.2017.	indeks	31.07.2016.	31.07.2017.	indeks	
Radnici kod pravnih osoba	72.289	73.859	102,2	1.266.232	1.296.779	102,4	5,70%
Radnici kod fizičkih osoba	6.403	6.377	99,6	129.484	128.009	98,9	4,98%
Obrtnici	2.940	2.904	98,8	62.186	61.999	99,7	4,68%
Poljoprivrednici	1.931	1.965	101,8	19.655	19.542	99,4	10,06%
Samostalne prof. djelatnosti	902	808	89,6	20.663	20.115	97,3	4,02%
Ukupno zaposleni	84.465	85.913	101,7	1.498.220	1.526.444	101,9	5,63%
Nezaposleni	26.232	20.621	78,6	217.089	170.127	78,4	12,12%
Aktivno stanovništvo	110.697	106.534	96,2	1.715.309	1.696.571	98,9	6,28%
Stopa nezaposlenosti	23,7%	19,4%		12,7%	10,0%		

Izvor podataka: HZMO; HZZ Područna služba Osije; Obrada: HGK Županijska komora Osijek

Uspoređujući podatke Osječko-baranjske županije i Hrvatske vidimo da je i na jednoj i na drugoj razini broj zaposlenih u malom porastu, 1,7 odnosno 1,9%, dok je istovremeno nezaposlenost u OBŽ pala za 21,4%, a u Hrvatskoj za 21,6%. Veliki pad nezaposlenih, a malo povećanje zaposlenih rezultira padom broja aktivnog stanovništva koji je na razini županije pao za 3,8% ili 4.163 osobe, a na razini države za 1,1% ili 18.738 osoba. Udio nezaposlenih županije u ukupno nezaposlenima RH je čak 12,12% dok je udio zaposlenih tek 5,63%. Stopa nezaposlenosti u županiji je pala s 23,7% na 19,4% dok je na razini Hrvatske ona pala s 12,7% na 10,0%.

Izvor: FINA; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna neto plaća u 2016.g. (tabela 8) u Osječko-baranjskoj županiji prema podacima FINE iz godišnjih financijskih izvještaja o poslovanju trgovačkih društava za razdoblje I. – XII. 2016. iznosila je 4.134 kune i za 18% je bila manja od prosječne mjesečne neto plaće na razini Republike Hrvatske koja je iznosila 5.049 kune.

U najzastupljenijoj djelatnosti – prerađivačkoj industriji isplaćena je prosječna neto plaća u iznosu od 4.129 kuna što je na razini prosječne neto plaće za ukupno gospodarstvo županije u 2016. koja je iznosila 4.4134 kuna.

Unutar prerađivačke industrije najveća prosječna plaća je bila u proizvodnji ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda (građevinski materijali) i iznosila je 6.078 kuna, a najmanja je bila u proizvodnji metala – 2.750 kuna.

Tabela 10: Prosječne neto plaće po djelatnostima u OBŽ u 2016.g. u kunama

Djelatnost	2016.
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.516
B Rudarstvo i vađenje	3.414
C Prerađivačka industrija	4.129
<i>C10 Proizvodnja prehrambenih proizvoda</i>	<i>4.279</i>
<i>C11 Proizvodnja pića</i>	<i>4.044</i>
<i>C13 Proizvodnja tekstila</i>	<i>3.151</i>
<i>C14 Proizvodnja odjeće</i>	<i>3.442</i>
<i>C15 Prerada kože i srodnih proizvoda</i>	<i>3.963</i>
<i>C16 Prerada drva i proizvoda od drva i pluta, osim namještaja</i>	<i>3.394</i>
<i>C17 Proizvodnja papira i proizvoda od papira</i>	<i>5.328</i>
<i>C18 Tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa</i>	<i>3.518</i>
<i>C20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda</i>	<i>4.307</i>
<i>C21 Proizvodnja osnovnih farmaceutskih proizvoda</i>	<i>4.896</i>
<i>C22 Proizvodnja proizvoda od gume i plastike</i>	<i>3.143</i>
<i>C23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda</i>	<i>6.078</i>
<i>C24 Proizvodnja metala</i>	<i>2.750</i>
<i>C25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme</i>	<i>3.799</i>
<i>C26 Proizvodnja računala te elektroničkih i optičkih proizvoda</i>	<i>3.591</i>
<i>C27 Proizvodnja električne opreme</i>	<i>3.600</i>
<i>C28 Proizvodnja strojeva i uređaja, d.n.</i>	<i>5.121</i>
<i>C29 Proizvodnja motornih vozila, prikolica i poluprikolica</i>	<i>3.200</i>
<i>C30 Proizvodnja ostalih prijevoznih sredstava</i>	<i>3.838</i>
<i>C31 Proizvodnja namještaja</i>	<i>3.293</i>
<i>C32 Ostala prerađivačka industrija</i>	<i>3.552</i>
<i>C33 Popravak i instaliranje strojeva i opreme</i>	<i>3.932</i>
D Opskrba električnom energijom, plinom, parom i klimatizacija	5.689
E Opskrba vodom; uklanjanje otpadnih voda, gospodar. otpadom te djel. sanac. okoliša	4.620
F Građevinarstvo	4.087
G Trgovina na veliko i na malo; popravak motornih vozila i motocikala	3.873
H Prijevoz i skladištenje	4.298
I Djelatnosti pružanja smještaja te pripreme i usluživanja hrane	2.691
J Informacije i komunikacije	4.591
K Financijske djelatnosti i djelatnosti osiguranja	3.092
L Poslovanje nekretninama	4.739
M Stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti	4.887
N Administrativne i pomoćne uslužne djelatnosti	3.371
O Javna uprava i obrana; obvezno socijalno osiguranje	5.753
P Obrazovanje	3.265
Q Djelatnosti zdravstvene zaštite i socijalne skrbi	4.015
R Umjetnost, zabava i rekreacija	7.424
S Ostale uslužne djelatnosti	3.144
Sveukupno	4.134

Izvor podataka: FINA; obrada: HGK ŽK Osijek

U djelatnosti poljoprivrede je prosječna neto plaća iznosila 4.516 kuna što je za 9,2% više od spomenute prosječne neto plaće u gospodarstvu županije. U trgovini je prosječna neto plaća iznosila 3.873 kune, a u graditeljstvu 4.087 kuna – obje ispod prosjeka plaće u ukupnom gospodarstvu županije.

Djelatnost s najvećom prosječnom neto plaćom u iznosu 7.424 kune bila je umjetnost, zabava i rekreacija, a djelatnost s najmanjom plaćom u iznosu od 2.691 kunom je bila djelatnost pružanja smještaja i usluživanja hrane.

POLJOPRIVREDA I PREHRAMBENA INDUSTRIJA

Poticanje poljoprivrede i ruralnog razvoja, promocija tradicionalnih autohtonih poljoprivrednih proizvoda, uz brigu za očuvanje okoliša i uz unapređenje životnog standarda ljudi koji žive na tim područjima su osnove smjernica zajedničke poljoprivredne politike EU 2014. – 2020.

Zajednička poljoprivredna politika temelji se na dva stupa: dohodovnoj i tržišnoj politici (izravne potpore i tržišne potpore) te politici ruralnog razvoja.

Prvi stup zajedničke poljoprivredne politike odnosi se na izravna plaćanja. Njegov cilj je osigurati poljoprivrednim proizvođačima stabilan dohodak. Ovaj stup se financira iz Europskog fonda za jamstvo u poljoprivredi (EPJF), koji ima za cilj osigurati izravnu financijsku pomoć poljoprivrednicima i mjere kojima se reguliraju poljoprivredna tržišta.

Drugi stup, ruralni razvoj, usmjeren je na ostvarivanje ciljeva ruralnih sredina i ljudi koji u njima žive. Ruralna politika se provodi kroz tri osi:

- unapređenje konkurentnosti poljoprivrednog i šumarskog sektora
- unapređenje okoliša i seoskih sredina
- unapređenje života u seoskim sredinama i diversifikacija ruralne ekonomije.

Prema programu ruralnog razvoja RH za razdoblje 2014. – 2020., poljoprivredi će na raspolaganju biti 2,4 milijarde eura, oko 332 milijuna eura godišnje, što je oko 12 puta više nego što se godišnje moglo utrošiti iz programa IPARD.

Glavne odrednice sustava izravnih plaćanja za razdoblje 2015. – 2020. su:

- izravna plaćanja ostvaruju samo aktivni poljoprivrednici
- osnovno plaćanje – cca. 40 – 50 % nacionalne omotnice
- prakse korisne za okoliš – „zeleno plaćanje“ – 30 % nacionalne omotnice
- mladi poljoprivrednici – do 2 % nacionalne omotnice
- proizvodno vezane potpore – do 15 %
- mali poljoprivrednici – do 10 %
- područja s prirodnim ograničenjima – do 5 %

U ožujku 2015. godine stupio je na snagu novi Pravilnik o izravnim plaćanjima. Novi model izravnih potpora nastao je kao posljedica primjene prema zajedničkoj poljoprivrednoj politici. Obračun se obavlja pojedinačno, nema više unificiranih iznosa. Obračuni su složeni i ponekad teško razumljivi našim poljoprivrednim proizvođačima. U ovom programskom razdoblju primjenjuje ga cijela EU. Sve zemlje imaju više ili manje problema s njegovom primjenom, jer on iziskuje potpuno nove izračune, softvere i metodologiju. Ipak, sve članice imale su mogućnost, unutar zadanih okvira, samostalno kreirati omjere potpora pojedinim sektorima, kao i mogućnost odabira modela pravednije raspodjele potpora između korisnika s višom i nižom vrijednosti prava na plaćanja u odnosu na prosječnu nacionalnu vrijednost koja je za RH 168 eura/ha.

Biljna proizvodnja

Osnovni zadatak poljoprivredne proizvodnje je postizanje visokih i kvalitetnih prinosa gajenih biljaka. Time, s jedne strane, poljoprivredni proizvođač ostvaruje rentabilnu proizvodnju i dobar dohodak, a s druge strane to pridonosi povećanju ukupnog fonda hrane koja sve više postaje stratezijska sirovina današnjeg svijeta.

Struktura poljoprivrednih površina

Uvidom u podatke o Evidenciji uporabe poljoprivrednog zemljišta u Republici Hrvatskoj (ARKOD) objavljenim na web stranici Agencije za plaćanje u poljoprivredi, ribarstvu i ruralnom razvoju (stanje na dan 22. rujna 2015. godine) razvidno je, kako ukupna obrađena poljoprivredna površina Osječko-baranjske županije iznosi 212.095 hektara.

U tabeli 1 prikazano je obrađeno poljoprivredno zemljište na području Osječko-baranjske županije prema vrsti korištenja i postotku.

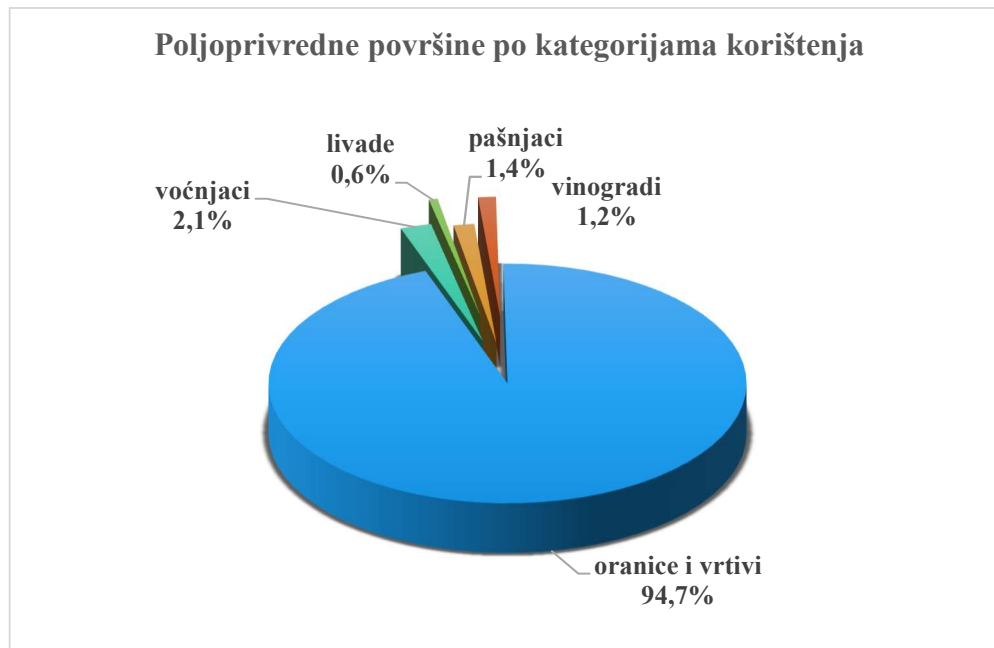
Tabela 1: Poljoprivredne površine u Osječko-baranjskoj županiji

Obrađeno poljoprivredno zemljište prema vrsti uporabe	Površina u ha	Postotak %
Oranice	200.892	94,7
Voćnjaci	4.510	2,1
Vinogradi	2.600	1,2
Pašnjaci	2.851	1,4
Livade	1.242	0,6
Ukupno	212.095	100,0

Izvor podataka: APPRRR, ARKOD na dan 22. rujna 2015.

Od ukupno obrađenih poljoprivrednih površina Osječko-baranjske županije najveći udio predstavljaju oranice i vrtovi kojih ima 94,7%, zatim voćnjaci sa 2,1%, pašnjaci 1,4%, vinogradi 1,2% i livade 0,6%.

Graf 1.

Jesenska sjetva 2016. godine

Tabela 2: Kulture i površine u jesenskoj sjetvi 2016. godine (ha)

KULTURA	Zasijano
Pšenica	40.000
Ječam	12.000
Zob	1.000
Ostale ozime žitarice	500
Uljana repica	7.500
Krmno bilje (novo)	500
UKUPNO	61.500

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Na poljoprivrednim površinama Osječko-baranjske županije jesenska sjetva obavljena je na površini od 61.500 ha. Pšenicom je zasijano 40.000 ha, ječmom 12.000 ha, a uljanom repicom 7.500 ha.

U odnosu na jesensku sjetvu 2015. godine zasijano je 6.500 ha manje površina, a pšenice je zasijano 10.000 ha manje zbog loših ekonomskih rezultata u proizvodnji pšenice u proizvedenoj 2015./2016. godini.

Žetva ozimih kultura roda 2017. godine

Ovogodišnja žetva pšenice počela je u drugoj polovici lipnja, a završila je oko 15. srpnja. U tabeli 3 prikazana je procjena proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljane repice u 2017. godini.

Tabela 3: Procjena proizvodnje pšenice, ječma, zobi i uljane repice u 2017. godini

KULTURA	Žetvena površina (hektara)	Prinos (t/ha)	Proizvodnja (tona)
Pšenica	40.000	6,50	260.000
Ječam ozimi	12.000	5,50	66.000
Zob ozima	1.000	4,50	4.500
Uljana repica	7.500	3,00	22.500

Izvor i obrada podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

U tabeli 4 prikazan je za pšenicu, ječam, zob i uljanu repicu usporedni pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2011. do 2017. godine.

Tabela 4: Usporedni pregled žetvenih površina, prinosa i proizvodnje za razdoblje od 2011. do 2017. godine.

KULTURA	Žetvene površine u ha, prinosi ha/t i proizvodnja u tonama	godina						
		2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	2017.*
Pšenica	Žetvene površine	45.000	55.000	60.000	50.000	48.000	50.000	40.000
	Prinos	5,50	5,00	5,00	4,50	6,00	6,00	6,50
	Proizvedeno	247.500	275.000	300.000	225.000	288.000	300.000	260.000
Ječam	Žetvene površine	8.000	10.000	10.000	10.000	10.000	12.000	12.000
	Prinos	5,00	4,50	4,50	4,50	5,0	5,00	5,50
	Proizvedeno	40.000	45.000	45.000	45.000	50.000	60.000	66.000
Zob	Žetvene površine	2.000	2.000	1.500	1.000	1.000	1.000	1.000
	Prinos	3,50	3,50	3,50	3,50	4,00	4,50	4,50
	Proizvedeno	7.000	7.000	5.250	3.500	4.000	4.500	4.500
Uljana repica	Žetvene površine	3.000	3.000	2.500	5.000	3.800	4.000	7.500
	Prinos	2,70	2,50	2,60	3,00	3,0	3,00	3,00
	Proizvedeno	8.100	7.500	6.500	15.000	11.400	12.000	22.500

* procjena

Izvor podataka: Županijska komora Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Otkup pšenice na području Osječko-baranjske županije roda 2017. godine

Na području Osječko-baranjske županije žetva pšenice je obavljena na ukupnoj površini od 40.000 hektara, a požeto je ukupno 260.000 tona pšenice uz prosječni prinos od 6,50 t/ha, hektolitarsku težinu od 79 do 80 kg/hl, primjese do 5% i vlagu manju od 12,5%.

Otkup pšenice roda 2017. godine obavljao se po tržišnom modelu, a otkup su obavljale pravne osobe - organizatori otkupa. Cijena jednog kilograma pšenice sredinom srpnja 2017. godine na domaćem tržištu iznosila je od 1,00 do 1,10 kn/kg. Granolio d.d. je u srpnju 2017. godine otkupljivalo pšenicu po sljedećim uvjetima: Pšenica I klase (s udjelom proteina većim od 13,5-14,99%) po cijeni od 1,10 kn/kg, pšenica II klase (s udjelom proteina od 12,00 do 13,49%) po cijeni od 1,05 kn/kg, pšenicu III klase (s udjelom proteina

većim od 10,50 do 11,99%) po cijeni od 1,00 kn/kg i pšenicu IV klase (s udjelom proteina manjim od 10,49%) po cijeni od 0,95 kn/kg. Tvrtka Invest Sedlic d.o.o. iz Bjelovara koja ima predstavništvo u Osijeku otkupljivala je pšenicu pod sljedećim uvjetima: Pšenica premium klase (preko 15,00% proteina po cijeni od 1,15 kn/kg, pšenicu I klase (s udjelom proteina većim od 13,5-14,99%) po cijeni od 1,10 kn/kg, pšenica II klase (s udjelom proteina od 12,00 do 13,49%) po cijeni od 1,05 kn/kg, pšenicu III klase (s udjelom proteina većim od 10,50 do 11,99%) po cijeni od 1,00 kn/kg i pšenicu IV klase (s udjelom proteina manjim od 10,49%) po cijeni od 0,95 kn/kg.

Naime, Ministarstvo poljoprivrede u studenom 2014. godine objavilo je Kodeks otkupa žitarica i uljarica koji definira parametre otkupa i koji se u otkupu pšenice primjenjivao do 2017. godine. Vođeno primjerima drugih članica EU, Ministarstvo je izradilo Kodeks koji je naglasio kvalitetu žitarica i uljarica kao uvjet konkurentnosti na tržištu. Po Kodeksu prilikom otkupa pšenice primjenjuju se razredi kvalitete, pri čemu je postotak proteina odlučujući čimbenik.

Kodeks je preporuka proizvođačima za proizvodnju kvalitetne robe koja će biti konkurentna na tržištu Europske unije, a otkupljivačima preporuka vezana uz otkup, te ujedno predstavlja temelj za sklapanje ugovora između proizvođača i otkupljivača. U Europskoj uniji standard po kojem se prodaje ili kupuje, dogovara se između kupaca i prodavatelja u okviru ugovora koji zajednički sklapaju i zaključuju, a temelji se na važećem Kodeksu pojedine države članice.

Budući da su proizvođači pšenice u Republici Hrvatskoj bili nezadovoljni s razredima kvalitete pšenice iz Kodeksa otkupa žitarica i uljarica koje je Ministarstvo poljoprivrede donijelo u studenom 2014. godine, a na temelju kojih se i formirala cijena na tržištu, Ministarstvo poljoprivrede je u „Narodnim novinama“ broj 64/17. od 5. srpnja 2017. godine objavilo Pravilnik o parametrima kvalitete i kvalitetnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine. Ovim Pravilnikom su utvrđeni novi parametri kvalitete i kvalitativne klase prilikom otkupa pšenice koji su povoljniji za proizvođače pšenice, a odredbe ovog Pravilnika primjenjuju se na pšenicu roda 2017. godine proizvedenu za otkup isključivo na području Republike Hrvatske. Kodeks otkupa žitarica i uljarica koji je donesen u studenom 2014. godine i dalje će se primjenjivati obzirom da propisuje uvjete, način, prijem i otkup ostalih žitarica i uljarica.

Otkup pšenice roda 2017. godine obavljan je sukladno donesenom Pravilniku o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine, tako da je većina proizvođača na tržištu za otkupljenu pšenicu dobila od 1,00 do 1,05 kn/kg, a što odgovara II. i III. kvalitativnoj klasi.

U tabeli 5. prikazani su parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine.

Tabela 5: Parametri kvalitete i kvalitativne klase pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine

Parametri kvalitete	Kvalitativne klase pšenice				
	Premium	I. klasa	II. klasa	III. klasa	IV. klasa
Proteini (%)	>15	13,5-14,99	12,00-13,49	10,5-11,99	<10,49
Hektolitar (kg/hl)	80	78	78	74	<74
Vlaga (%)	13,5	13,5	13,5	13,5	13,5
Primjese (crna) (%)	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2	najviše 2
Ukupna primjesa (%)	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5	najviše 5

Izvor podataka: Pravilnik o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine („Narodne novine“ broj 64/2017.)

Na otkupnim mjestima u Slavoniji i Baranji, pšenica se razvrstavala prema udjelu proteina u skladu s Pravilnikom o parametrima kvalitete i kvalitativnim klasama pšenice u otkupu pšenice roda 2017. godine.

Kontrolna kuća Inspecto d.o.o. tijekom otkupa pšenice roda 2017. godine izvršila je pregled ukupno oko 240.000 tona pšenice. Prema rezultatima analiza Inspecta d.o.o. žetve pšenice roda 2017. godine prosječni udio vlage iznosio je 12,21%, a prosječni hektolitar iznosio je 80,39 kg/hl, a ukupna primjesa

iznosila je 4,58 %. Prosječna vrijednost proteina iznosila je 11,75 %, a zastupljenost pojedinih kvalitativnih klasa pšenice prema rezultatima analiza Kontrolne kuće Inspecto d.o.o. prikazana je u tabeli 6.

Tabela 6: Zastupljenost pojedinih kvalitativnih klasa pšenice prema udjelu proteina u žetvi 2017. godine

Parametri kvalitete	Kvalitativne klase pšenice				
	Premium	I. klasa	II. klasa	III. klasa	IV. klasa
Proteini (%)	>15	13,5-14,99	12,00-13,49	10,5-11,99	<10,49
Pregledane količine (tona)	2.019	22.241	75.239	95.326	44.773
Postotni udio (%)	0,84	9,28	31,40	39,79	18,69

Izvor podataka: Kontrolna kuća Inspecto.d.o.o.

U Osječko-baranjskoj županiji u proizvodnoj godini 2016./2017. ukupno je zasijano 40.000 hektara pšenice, a sjetva pšenice u 2016. godini odvijala se u otežanim uvjetima. Naime, zbog kiše u listopadu 2016. godine sjetva je u više navrata prekidana, ali je unatoč nepovoljnim uvjetima za sjetvu pšenice većina površina pod pšenicom posijana u optimalnim rokovima za sjetvu. Optimalni rok za sjetvu je, kada posijana pšenica ulazi u zimu u fazi početka busanja, a dugogodišnja iskustva su pokazala, što je znanstveno i potvrđeno, da su optimalni rokovi sjetve za većinu sorti pšenice koje se siju u našem umjereno-kontinentalnom agroekološkom području najčešće od 10. do 25. listopada.

Pšenica koja je posijana u agrotehničkim rokovima uz optimalne temperature zraka i tla brzo je i ujednačeno nikla te je stvorila optimalan sklop biljaka i u zimski period je ušla u fazi početka busanja, što joj je omogućilo da dobro podnese izrazito niske temperature tijekom zimskog perioda. Pšenice koje su sijane nakon optimalnih rokova imale su smanjen sklop biljaka te su kasnije tijekom vegetacije imale manju stabiljiku, stvorile su znatno manju vegetativnu masu i nisu dovoljno nabusale što je znatno smanjilo prinos u proizvodnji.

Vrlo dobre prinose (više od 9 t/ha) ostvarili su oni proizvođači koji su zasijali visoko rodne sorte u agrotehničkim rokovima, primijenili odgovarajuće agrotehničke mjere i zaštitili pšenicu od bolesti i korova, dok su oni proizvođači koji su posijali pšenicu nakon agrotehničkih rokova u prevlažno tlo ostvarili znatno manje prinose koji su iznosili do 4,5 do 5,0 t/ha.

Prosječni prinos pšenice roda 2017. godine iznosio je 6,50 t/ha, a ukupno je u Osječko-baranjskoj županiji proizvedeno 260.000 tona pšenice. Krajem kolovoza 2017. godine prema podacima Tržišnog informacijskog sustava u poljoprivredi (TISUP-a) prosječna cijena pšenice u Republici Hrvatskoj iznosila je 1,07 kn/kg te su proizvođači pšenice obzirom na vrlo dobre prinose ostvarili pozitivan rezultat u proizvodnji, za razliku od prošle godine kada zbog niske cijene pšenice nisu mogli pokriti troškove proizvodnje.

Zbog nepovoljnih vremenskih uvjeta (olujnog vjetera) koji je u lipnju 2017. godine na području grada Đakova izazvao štete na obrtnim sredstvima i dugogodišnjim nasadima, Župan Osječko-baranjske županije, na prijedlog Županijskog povjerenstva za procjenu šteta od elementarnih nepogoda, proglasio je 3. srpnja 2017. godine na području Grada Đakova elementarnu nepogodu olujni vjetar. Ukupno utvrđena šteta od elementarne nepogode olujnog vjetera na jesenskim kulturama na površini od 145,88 ha iznosi 223.311,44 kn, a šteta na pšenici na površini od 28,84 ha iznosi 40.883,05 kn.

Prema prvim podacima Državnog zavoda za statistiku (rane procjene) prosječni prinos pšenice u Republici Hrvatskoj je u proizvodnoj 2016./2017. godini iznosio 5,5 t/ha te je na površini od 105.000 ha ukupno proizvedeno 577.500 tona pšenice. Domaće potrebe za pšenicom zbog prekomjernog uvoza brašna i mlinarsko-pekerskih proizvoda trenutno iznose oko 400.000 tona godišnje, dok su prijašnjih godina bile 550.000 tona.

Jesenska berba jarih kultura

U tijeku je skidanje usjeva soje i suncokreta. Prvi rezultati ostavljenih prinosa ukazuju da je suša učinila velike štete na jarim kulturama, prvenstveno šećernoj repi, soji i kukuruzu. Suncokret je dobro podnio sušu, skidanje usjeva je obavljeno na 80% površina uz prinos od 3,00 t/ha. Žetva soje je također počela, kišno vrijeme je usporilo radove, a prvi rezultati govore da je proizvodnja po jedinici površine manja nego prošle godine i iznosi 2,8 t/ha.

Tabela 7: Očekivani prinosi jarih kultura - 2017. god.:

Kultura	Zasijana površina (ha)	Prosječni prirod (t/ha)	Ukupna proizvodnja (t)
Kukuruz merkantilni	84.000	8,0	672.000
Šećerna repa	12.000	55,0	660.000
Suncokret	12.000	3,0	36.000
Soja	20.000	2,8	56 .000

Izvor podataka: HGK-ŽK Osijek, Odsjek za poljoprivredu, prehrambenu industriju i šumarstvo

Zbog suše je elemenatnu nepogodu proglasilo sedam županija, od toga svih pet slavonskih.

Ministarstvo poljoprivrede poziva poljoprivrednike da osiguraju svoje usjeve preko fondova EU, gdje mogu pokriti 65% vrijednosti premije osiguranja, najviše 75.000 Eura godišnje po korisniku (Mjera 17 – Upravljanje rizicima).

Uz to poljoprivrednicima je na raspolaganju i Mjera 5 Programa ruralnog razvoja za obnavljanje uništenog poljoprivrednog potencijala (sanacija poljoprivrednog zemljišta, opremanje uništenih gospodarskih objekata, trajnih nasada, stočnog fonda). Intenzitet potpore do 100% prihvatljivih troškova.

Stočarska proizvodnja

Dobri resursi biljne proizvodnje jedan su od preduvjeta proizvodnje dovoljnih količina animalnih bjelančevina, mesa, mlijeka i jaja, za prehranu stanovništva, zbog čega županija u planovima razvoja agrara posebnu pozornost obraća razvoju stočarske proizvodnje.

Problematika koja prati stočarsku proizvodnju višestruka je i ogleda se prije svega u nedovoljnom korištenju postojećih stočarskih kapaciteta, sporij obnovi stočnog fonda, nesređenom tržištu stočarskih proizvoda, usitnjenosti obiteljskih gospodarstava i nekontroliranom uvozu hrane. Dodatno smanjivanje stočnog fonda, uz već navedene razloge, uzrokuju nepovoljne vremenske prilike koje otežavaju sjetvu u agrotehničkim rokovima, te pravovremeno skidanje usjeva te ciklički rast cijena ratarskih poljoprivrenih proizvoda koje u ciklusu stočarske proizvodnje stvaraju disparitete, odnosno nerijetko puta su troškovi proizvodnje veći od visine otkupnih cijena proizvoda.

Govedarska proizvodnja

Govedarska proizvodnja najznačajnija je grana stočarstva i jedna je od najvažnijih grana ukupne poljoprivredne proizvodnje. Osim što se u sustavu govedarske proizvodnje osiguravaju značajni proizvodi (mlijeko i meso) njezina je važnost posebice naglašena zbog komplementarnosti s ratarskom proizvodnjom. Uz to što su goveda veliki potrošači ratarskih proizvoda oni u značajnoj mjeri doprinose prirodnom povećanju plodnosti tla.

Tabela 8: Brojno stanje krava i ženskog podmlatka u Osječko-baranjskoj županiji i RH 2010.-2016.g

Godina	Krave			Ženski podmladak		
	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	OBŽ/RH %
2010.	212.222	28.688	13,51	42.447*	6.638*	15,64
2011.	206.291	29.295	14,20	112.600	18.607	16,52
2012.	191.354	26.831	14,00	121.952	20.891	17,13
2013.	180.946	25.699	14,20	110.564	20.969	18,97
2014.	178.827	26.519	14,83	106.156	19.954	18,80
2015.	174.805	26.238	15,00	101.482	19.531	19,24
2016.	167.628	24.528	14,6	96.421	18.744	19,44

Izvor: Godišnje izvješće za 2009. - 2016 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, *Kategorija junice i steone junice, od 2011. godine vodi se kategorija ženski pomladak
 Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Podaci u Godišnjem izvješću Hrvatske poljoprivredne agencije za 2016. godinu pokazatelj su trenutnog stanja u govedarskoj proizvodnji Republike Hrvatske. Ukupan broj krava u 2016. godini je iznosio 167.628 krava, što predstavlja smanjenje za 4% prema prethodnoj godini. Mliječne i kombinirane pasmine uključuju 151.274 krava, od čega je u kontroli mliječnosti bilo 93.080 krava (61,5%). Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, u Republici Hrvatskoj na 1 ha korištene poljoprivredne površine u 2012. godini otpada 0,62 uvjetna grla stoke, a u odnosu na ukupno raspoloživo poljoprivredno zemljište taj odnos je znatno manji, i govori o još uvijek nezadovoljavajućem stupnju razvijenosti stočarske proizvodnje. U EU(27) na 1 ha korištene poljoprivredne površine otpada 0,78 uvjetnih grla stoke dok u EU (15) iznosi 0,89 uvjetnih grla stoke. Uzimajući u obzir smanjenje broja stoke od 2012. godine ovaj odnos u 2016. godini još je nepovoljniji.

Tabela 9: Pregled otkupljenih količina mlijeka (kg)

Godina	R. Hrvatska	Osječko-baranjska županija	% udio OBŽ u otkupu mlijeka
2006.	631.619.285	91.892.012	14,6
2007.	653.850.986	102.578.132	15,7
2008.	657.753.856	114.875.213	17,5
2009.	675.246.913	140.770.481	20,8
2010.	623.881.162	135.008.408	21,6
2011.	626.407.108	148.570.280	23,7
2012.	602.364.638	158.276.650	26,3
2013.	503.851.844	124.108.922	24,6
2014.	522.694.451	141.031.854	27,0
2015.	513.406.175	148.930.366	29,0
2016.	489.645.699	146.861.750	30,0

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2016. godinu, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Proizvodnja mlijeka u Hrvatskoj u 2016. u odnosu na 2015. godinu smanjena je za oko 4,7%. U Osječko-baranjskoj županiji također je zabilježeno smanjenje proizvodnje u odnosu na 2015. godinu i to oko 1,5%. U 2016. godini, na području Županije, otkupljeno je 146.861.750 kilograma što čini 30% ukupno otkupljenih količina mlijeka. Uzimajući u obzir činjenicu da Županija raspolaže velikom bazom proizvodnje biljne hrane i mogućnost proizvodnje kvalitetne krme, postoji značajni prostor za daljnje povećanje proizvodnje mlijeka. Godišnje potrebe za govedarskim proizvodima u Republici Hrvatskoj su: 1,2 milijarde litara mlijeka, što predviđa potrošnju 260 litara po stanovniku, te 68.150 tona goveđeg mesa što pretpostavlja potrošnju 14 kilograma po stanovniku. Od 2004. do kraja 2016. godine u Hrvatskoj je nestalo preko 42.000 proizvođača mlijeka, u navedenom razdoblju u Osječko-baranjskoj županiji nestalo je 80% proizvođača mlijeka. Tijekom 2016. godine otkupljeno je 489.645.699 kg mlijeka od strane 35 mljekara i 10 registriranih malih obiteljskih sirana koje prerađuju mlijeko proizvedeno na vlastitom gospodarstvu. Mlijeko je otkupljeno od 8.371 hrvatskih seoskih gospodarstava i velikih farmi proizvođača mlijeka.

Tabela 10: Pregled broja isporučitelja kravljeg mlijeka

Godina	Broj isporučitelja u RH	Broj isporučitelja OBŽ	Udio u ukupnom broju isporučitelja
2004.	50.777	2.843	5,6
2005.	44.560	2.613	5,9
2006.	38.145	2.243	5,9
2007.	31.959	1.933	6,1
2008.	27.449	1.675	6,1
2009.	23.690	1.590	6,6
2010.	19.937	1.367	6,9
2011.	17.366	1.214	7,0
2012.	14.874	1.077	7,2
2013.	12.639	917	7,3
2014.	11.092	729	6,6
2015.	9.948	643	6,5
2016.	8.376	566	6,7

Izvor: Godišnje izvješće za 2009.-2016 godinu - Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Od ukupno 566 proizvođača mlijeka s područja Osječko-baranjske županije u 2016. godini 399 proizvođača koji proizvode do 50.000 kilograma mlijeka godišnje, isporučili su 7.078.922 kilograma (4,8%), a 167 proizvođača isporučili su 139.782.828 (95,2%) kilograma mlijeka. Dugogodišnji trend pada isporučitelja i broja krava, uglavnom kombiniranih pasmina, na obiteljskim gospodarstvima orijentiranim na proizvodnju mlijeka, a koja dominiraju u strukturi govedarskih farmi, kao posljedica intenzivnog restrukturiranja sektora, rezultira nedostatnim brojem teladi za tov koji se nadomješta uvozom, a što može uzrokovati nestabilnost tova junadi.

Problematika u govedarskoj proizvodnji

Problematika u govedarskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije je višestruka. Niža razina proizvodnje mlijeka po grlu u odnosu na ostale zemlje EU ne mogu osigurati konkurentnost govedarstva u uvjetima otvorenog tržišta, pa je Republika Hrvatska i dalje prisiljena uvoziti mlijeko i meso da bi zadovoljila vlastite potrebe. Nadalje problemi su legalizacija proizvodnih objekata u stočarskoj proizvodnji, prezaduženost proizvođača, nedostatak domaćeg tovnog materijala, spora provedba programa raspolaganja poljoprivrednog zemljišta u vlasništvu Republike Hrvatske te neinformiranost o uvjetima, načinu proizvodnje i poticanja poljoprivrednih proizvođača ulaskom Hrvatske u EU.

Jedan od razloga sadašnjeg stanja u govedarstvu je djelomična provedba Operativnog programa razvitka govedarske proizvodnje kojeg je donijela Vlada RH u 2004. godini. Programom je predviđeno da se izgradi 1.200 novih mliječnih farmi prosječnog kapaciteta od 40 krava (20 do 100 krava), 6.000 postojećih adaptiranih farmi prosječne veličine 15 krava i 228 novih farmi proizvodnog sustava krava-tele, s prosječno 60 krava. Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060 kuna s rokom povrata do 15 godina uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%. Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osiguravala je Hrvatska agencija za malo gospodarstvo u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor. Za ovu kreditnu liniju predviđeno je korištenje kapitalnih ulaganja do 50% od odobrenog kredita, odnosno do 500.000,00 kuna (izmjenama 3.500.000,00 kuna), a najviši iznos kredita je 3.500.000,00 kuna (izmjenama 11.000.000,00 kuna).

Ukupno su kroz Program putem HBOR-a potpisana 231 ugovor. Provedba Programa imala je za cilj govedarskoj proizvodnji osigurati dobre pozicije u pregovorima s Europskom unijom pri određivanju kvote za mlijeko. Planirano je da se nakon provedbe Programa proizvodnjom mlijeka bavi 49.520 gospodarstava, a male farme trebale su biti nukleus za proizvodnju tovnih junadi. Hrvatska ima na kraju 2015. godine samo 8.060 gospodarstava koja se bave proizvodnjom mlijeka, a uvoz tovnih junadi u Hrvatskoj je znatan.

Ministarstvo poljoprivrede obavijestilo je proizvođače mlijeka 17. listopada 2016. godine da se kvota sredstava/količina za smanjenje isporuke mlijeka raspodijelila te se mjera obustavila u dijelu podnošenja zahtjeva za 3. i 4. razdoblje.

Radi daljnjih poremećaja u sektoru mlijeka Europska Komisija donijela je 8. rujna 2016. godine Delegiranu uredbu 2016/1613 o pružanju iznimne potpore za prilagodbu proizvođačima mlijeka i poljoprivrednicima u drugim sektorima stočarstva. Državama članicama stavljena je na raspolaganje potpora Unije u ukupnom iznosu od 350.000.000 EUR kako bi se proizvođačima mlijeka i/ili poljoprivrednicima u sektorima goveđeg i telećeg mesa te svinjskog, ovčjeg i kozjeg mesa („poljoprivrednici u drugim sektorima stočarstva”) pružila iznimna potpora za prilagodbu. Od tog iznosa 1.517.133 EUR-a dobila je Hrvatska s tim da isti iznos za istu namjenu mora osigurati u svom proračunu, a što je Hrvatska i osigurala. Ukupni iznos od 22.707.839,90 kuna isplaćen je posjednicima krava u maksimalnom iznosu od 300,00 kn/grlo u travnju 2017. godine.

Uz sustavne mjere poljoprivredne politike za ostvarivanje bržeg razvoja govedarstva, proizvodnju mlijeka treba poticati na više načina:

- poticati govedarsku proizvodnju koja ima osobinu razvoja,
- poticati proizvođače koji imaju znanje i koji žele surađivati sa stručnim institucijama,
- poticati mlađu dobnu skupinu koja ima raspoloživu radnu snagu i potrebne zemljišne površine,
- poticati proizvođače na proširenje stajskih kapaciteta, nabavu nove opreme, kvalitetnih grla visokog genetskog potencijala,
- poticati ishranu sukladno pravilima struke putem seminarskih edukacija.

Svinjogojska proizvodnja

Važnost svinjogojstva u stočarskoj proizvodnji i ukupnom gospodarstvu Republike Hrvatske proizlazi iz njegove ekonomske i biološke važnosti. Svinjogojska proizvodnja je najvažniji izvor mesa za opskrbu domaćeg tržišta, svinjogojstvo ima veliku ulogu u oplemenjivanju ratarskih proizvoda, a utječe i na razvoj drugih grana gospodarstva: prerada mesa, proizvodnja stočne hrane, građevinarstvo itd. U svinjogojskoj proizvodnji je zbog brzog obrta životinja relativno brz povrat uloženi sredstava. Biološka važnost svinjogojstva proizlazi iz mogućnosti vrlo dobrog iskorištavanja žitarica, uljarica, ali i nekih nusproizvoda koji nastaju u prehrambenoj industriji.

Sadašnja svinjogojska proizvodnja, procjenjuje se, zadovoljava 1/3 hrvatskih potreba. Svinjogojstvo u vrijednosti stočarske proizvodnje sudjeluje s 23,3%, dok je u sveukupnoj vrijednosti poljoprivredne proizvodnje s 12,7%, a čini najvažniju proizvodnju mesa u Hrvatskoj.

Tabela 11: Broj krmača u Republici Hrvatskoj

	2008.	2009.	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
Krmače	138.000	135.000	136.000	109.000	98.000	106.000	99.000	96.000	100.000

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Hrvatska, iako ima prirodne, agroekološke prednosti za razvitak stočarstva, a u tome i svinjogojstva, ne pokriva potrebe prehrane pučanstva (kao i turističke potrošnje) pa razliku podmiruje uvozom. Hrvatska, naime, uz potrošnju od oko 24 kg svinjskog mesa, u čemu 15 kg svježeg mesa, nije samodostatna za svinjsko meso. U 2016. godini u Hrvatsku je uvezeno svinjskog mesa u vrijednosti 163,3 milijuna eura, a izvezeno u istom razdoblju svinjskog mesa u vrijednosti 24 milijuna eura.

Brojno stanje svinja u Republici Hrvatskoj nije zadovoljavajuće, odraz je nestabilnosti tržišne situacije, odnosno promjenjivosti ponude i potražnje bez ugovaranja proizvodnje. Veliku nestabilnost svinjskog tržišta u Republici Hrvatskoj izaziva i nekontroliran uvoz svinjskog mesa koji za posljedicu ima stagnaciju ili potpuni prestanak proizvodnje u manjim proizvodnim jedinicama.

Tabela 12: Broj klasiranih svinjskih trupova od 2009. do 2016. godine

Godina	Ukupno	Republika Hrvatska	Uvoz
2009.	1.060.168	958.574	101.594
2010.	1.242.850	1.075.425	167.425
2011.	1.253.660	1.050.676	202.984
2012.	1.208.214	1.024.602	183.612
2013.	1.102.868	981.468	121.400
2014.	976.705	806.645	170.060
2015.	1.088.640	837.652	250.988
2016.	1.127.063	892.044	235.017

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2016. godinu
Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Za uspješno funkcioniranje velikih svinjogojskih farmi u poljoprivrednim tvrtkama treba osigurati znatan dio kapitala kako bi se proizvele dovoljne količine rasplodnog i tovnog materijala. Te bi farme morale biti nukleus proizvodnje kvalitetnog rasplodnog materijala za obnovu stada poljoprivrednih obiteljskih gospodarstava.

Kontrola proizvodnosti kvalitetnog rasplodnog materijala, posebno u obiteljskim gospodarstvima, jedan je od preduvjeta stvaranja i uzgoja selekcioniranih svinja, koje će biti visoko vrijedna genetska osnova za kvalitetne tovljenike s visokim postotkom mesne jedinice. Samo s takovim proizvodnim potencijalom

uzgajivači naše Županije mogu konkurirati na visokom zahtjevnom tržištu svinjskog mesa u Republici Hrvatskoj, a i u Europi.

Problematika u svinjogojstvu

Osnovna karakteristika u svinjogojskoj proizvodnji na području Osječko-baranjske županije kao i na cijelom području Hrvatske je permanentno variranje i uglavnom opadanje opsega proizvodnje uz istovremeno ozbiljno pogoršanje naturalnih pokazatelja. Na većini velikih svinjogojilišta proizvodnja je zadržana uz manje ili veće smanjenje opsega, dok je veliki broj malih proizvođača na privatnom sektoru prestao s proizvodnjom bez realne šanse da je ponovo zasnuje.

Poseban problem predstavlja smanjenje broja krmača i suprasnih nazimica, a pri tome treba napomenuti da je riječ i o jedinkama visoke plodnosti, brzog porasta, jednostrano selekcioniranih na visok prinos mesa s malim utroškom hrane i istovremeno jedinkama slabih adaptivnih vrijednosti, to jest nesposobnih da opstanu u lošim uvjetima držanja, neodgovarajućeg mikroklimata i neadekvatne ishrane.

Jedan od razloga sadašnjeg stanja u svinjogojstvu je djelomična provedba Operativnog programa razvitka svinjogojske proizvodnje kojeg je donijela Vlada RH u 2005. godini. Provedba Programa temeljila se na osiguranim financijskim sredstvima koja će se koristiti za kreditiranje izgradnje novih proizvodnih jedinica te za nabavu opreme i potrebnog broja rasplodnih grla. Programom je predviđeno da se do 2010. godine izgradi 175 farmi za proizvodnju prasadi s tovom prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 75 farmi za proizvodnju prasadi prosječnog kapaciteta od 150 krmača, 73 farme za tov svinja s godišnjim ukupnim tovom od 3.250 komada tovljenika i 19 farmi za proizvodnju nazimica (nukleusa) prosječnog kapaciteta od 150 krmača.

Za provedbu Programa HBOR je osigurao kreditna sredstva u iznosu od 2.467.594.060,00 kuna. Kreditna sredstva odobravala su se korisniku na razdoblje do 10 godina (izmjenama 15 godina) uz 2 godine počeka i kamatnu stopu od 4%. Jamstvo za povrat kredita HBOR-u osiguravala je Hrvatska agencija za malo gospodarstvo u vrijednosti od 50% kreditnog zaduženja, dok drugih 50% jamstava preuzima investitor. Na temelju odredbi Zakona o državnoj potpori u poljoprivredi, ribarstvu i šumarstvu investitor ima pravo koristiti mogućnost povrata kapitalnih ulaganja do 25% investicije, ali ne više od 1.000.000,00 kuna (izmjenama 3.500.000,00 kuna). Od ukupno planiranih 342 farme koliko se planiralo izgraditi provedbom Operativnog programa potpisan je samo 31 ugovor, odnosno realizirano je samo 9% strateškog dokumenta kojeg je donijela Vlada RH u 2005. godini.

Uzroke nepovoljnog stanja svinjogojstva, treba tražiti u zaostaloj tehnologiji proizvodnje (niska plodnost krmača i visoki postotak uginuća uzrokovano neadekvatnim proizvodnim uvjetima te klanjem velikog broja odojaka), uz posljedicu nedovoljne i nekvalitetne proizvodnje tovljenika. Od ekonomskih razloga, jedan od značajnih je niska koncentracija proizvodnih jedinica. Nedovoljan je (i dio je nezadovoljavajuće kakvoće) broj krmača čistih pasmina, na kojima bi se trebao temeljiti genetski napredak u svinjogojstvu i brzo ostvarenje visoke i ekonomične proizvodnje za podmirenje domaćih potreba.

Unatoč mogućnostima u proizvodnji svinja koje ima Hrvatska, ona je jedan od najvećih uvoznika svinjetine u Europi. Jedan od razloga ovakvog stanja u svinjogojstvu je i svakako prezaduženost poljoprivrednih proizvođača, neriješeno pitanje poljoprivrednog zemljišta, visoka cijena kapitala i imputa (osobito stočna hrana), kao i struktura vlasništva prerađivačke industrije. Naime u zemljama č

lanicama EU veliki broj klaonica u suvlasništvu je i proizvođača svinja, a što je vrlo bitno pri formiranju otkupne cijene. Osim toga proizvođači svinja u EU povlače značajna sredstva kroz programe ruralnog razvoja, te na taj način oni mogu po niskim cijenama plasirati svoju proizvodnju. Radi nepovoljnog stanja u svinjogojstvu, neophodno je donošenje mjera kojima će se svinjogojstvo kvantitativno i kvalitativno unaprijediti, a one trebaju sadržavati:

1. Proizvodno potrošnu bilancu u svinjogojstvu Hrvatske
2. Mjere za povećanje tržišne konkurentnosti
3. Mjere za suzbijanje sivog tržišta
4. Tržni red u svinjogojstvu
5. Mjere za stabiliziranje tržišta u svinjogojstvu

Ovčarska proizvodnja

Brojno stanje ovaca u Republici Hrvatskoj je u stalnom porastu. Ovčarska se proizvodnja većinom odvija na ekstenzivnom poljoprivrednom području uz uspostavu intenzivnih proizvodnih jedinica.

Tabela 13: Ukupan broj posjednika i ovaca upisanih u Jedinstveni registar ovaca

Broj posjednika		Broj ovaca	
Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
23.207*	1.197*	644.463	40.047

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2016. godinu Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije.

Napomena: Podaci navedeni u tablici odnose se na odrasle kategorije životinja starijih od godine dana

* broj posjednika ovaca i koza vode se objedinjeno

Ukupan broj posjednika ovaca i koza vode se objedinjeno. Tako je u Hrvatskoj je 23.207 posjednika ovaca i koza, od toga 1.197 je s područja Osječko-baranjske županije. Ukupan broj ovaca je 644.463, od toga s područja Osječko-baranjske županije je 40.047 komada. U Republici Hrvatskoj godišnje 415 proizvođača isporučuje 3.097.157 kilograma ovčjeg mlijeka, od toga s područja Osječko-baranjske županije 3 proizvođača isporučuju ukupno 23.463 kilograma ovčjeg mlijeka. Prema ocjeni stručnjaka, naša Županija kao i cijela Republika Hrvatska, ima velike mogućnosti za držanje, ishranu i uzgoj ovaca, koje nisu dovoljno iskorištene.

Ovčje (janjeće) meso ima svoje mjesto, kako na domaćem tako i na zahtjevnom europskom tržištu. Uz transparentnije provođenje Programa oplemenjivanja ovaca, odnosno stvaranje mesno-mliječnih pasmina, te organiziranim otkupom vune, moguće je još brže unaprijediti ukupnu ovčarsku proizvodnju u našoj Županiji. Mlijeko se na tržište plasira u obliku različitih tvrdih punomasnih sireva, i manje u obliku punomasnog sira u salamuri. Vuna danas gotovo da nema nikakvu tržišnu vrijednost i čak postaje ekološki problem jer se teško uništava.

Problem je nedovoljna educiranost uzgajivača, premda se u novije doba javlja sve veći broj mlađih ovčara, koji prihvaćaju suvremena dostignuća u stočarstvu, zatim je tu nerazvijeno tržište proizvoda, izostanak nadzora u proizvodnji, ali i prodaji, ne postojanje standarda, problem s otkupom (vune, zatim manjih količina mlijeka, ali i uzgojno-valjanog podmlatka) i slično. Proizvodnja u ovčarstvu je u sustavu novčane potpore. Nužno je uspostaviti ekonomsko isplative veličine stada, na kojima će obiteljska poljoprivredna gospodarstva ostvarivati svoje prihode, te genetski unaprijediti postojeću genetiku s plemenitim pasminama.

Kozarska proizvodnja

Do nedavno ekstenzivan sustav proizvodnje se mijenja u novije doba uvođenjem intenzivne proizvodnje mesa i mlijeka. Ova proizvodnja (zajedno s ovčarstvom) predstavlja alternativne sustave, koji će biti važni u prilagodbi proizvodnje uvjetima EU, zbog njegove manje konkurencije. **Za kozarsku proizvodnju** u Republici Hrvatskoj može se reći da ima iste osobine kao i ovčarska proizvodnja.

Tabela 14: Ukupan broj posjednika i koza upisanih u Jedinstveni registar koza

Broj posjednika		Broj koza	
Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija	Republika Hrvatska	Osječko-baranjska županija
23.207*	1.197*	77.772	1.854

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Godišnje izvješće za 2016. godinu Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije. Napomena: Podaci navedeni u tablici odnose se na odrasle kategorije životinja starijih od godine dana

* broj posjednika ovaca i koza vode se objedinjeno

U pogledu postojećih ograničenja u kozarstvu, ona su slična stanju ovčarstva, kao što je ne postojanje rajonizacije uzgojnih područja, u prosjeku nedovoljna educiranost uzgajivača-kozara, nerazvijeno

tržište proizvoda i nepostojanje standarda. U novije doba javlja se veći broj proizvođača s proizvodnjom sira u kojem dominira ekološka proizvodnja. U 2016. godini povećan je uvoz živih ovaca i koza u odnosu na 2015. godinu sa 694 na 1.254 tone. U istom razdoblju za 13% je povećan uvoz ovčjeg i kozjeg mesa s 1.412 tona na 1.624 tona. Ukupan broj koza u Hrvatskoj je 77.772 komada od toga s područja Osječko-baranjske županije je 1.854 komada.

Konjogojska proizvodnja

Konjogojska proizvodnja u Republici Hrvatskoj nema veliki proizvodni značaj, dok konjogojstvo kao dio stočarske proizvodnje za područje Osječko-baranjske županije ima gospodarsku, a nadasve kulturnu vrijednost. Ova proizvodnja ima statusno mjesto u Županiji, a najznačajniji subjekt je Državna ergela Đakovo i Lipik. Ova ergela osim provedbe uzgojno-selektorskog rada na lipicanu u konjogojskim udrugama osigurava i potrebit muški rasplodni materijal i na taj način direktno unapređuje razvoj konjogojstva.

Tabella 15: Brojno stanje konja na području Osječko-baranjske županije u 2016. godini

Ukupan broj aktivnih konja	Ukupan broja aktivnih vlasnika konja
1 825	782

Izvor: Hrvatska poljoprivredna agencija, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

Na području Osječko-baranjske županije u 2016. godine bilo je ukupno 1.825 konja, najzastupljenija je lipicanska pasmina s 562 grla koje posjeduje 171 vlasnika. Trenutačno stanje konjogojstva u Osječko-baranjskoj županiji je usko vezano s problematikom sela: starosna struktura stanovništva i nagomilani problemi u agraru. Sadašnji rasplodni materijal osigurava kvalitetan napredak i značajan pomak ka boljem, no nedovoljan je broj mladih ljudi na selu zainteresiran za uzgoj, a posebice razvoj konjičkog sporta. Naime, plasman uzgojenih i obučenih konja je dobar izvozni proizvod za tržište, kako naše, tako i europsko.

Jedan od najznačajnijih uzgajivača konja na području Osječko-baranjske županije je Državna ergela Đakovo i Lipik, koja ima oko 176 konja. U 2006. godini pokrenut je postupak izgradnje jednog od najvećih projekata u povijesti Ergele izgradnja jahaone vrijednosti oko 20.000.000,00 kuna, do sada je realizirano oko 80% radova, a sam dovršetak ovisit će o visini osiguranih sredstava u državnom proračunu za tu namjenu. Projekt ima veliko značenje ne samo za Grad Đakovo nego i za cijelo slavonsko-baranjsku regiju. Osim uzgoja lipicanaca, značajan je i uzgoj hrvatskog toplokrvnjaka, te u sklopu osječkog konjičkog kluba i uzgoj hrvatskog kasača. Treba uzeti u obzir činjenicu da Hrvatska ima 13% svjetske populacije lipicanaca, dakle ima veliki genetski potencijal, kojeg bi trebala znati iskoristiti.

Peradarska proizvodnja

Peradarska proizvodnja je u Republici Hrvatskoj industrijski organizirana i nju čini posebnom mogućnost brzog obrta u poslovanju, koja u konačnici daje najjeftiniju vrstu mesa.

Perad za proizvodnju mesa čini oko 6,8% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje i oko 13,3% vrijednosti stočarstva. Pilići su daleko najznačajnija vrsta peradi (u tovu), no postoji još i komercijalna proizvodnja purana, dok je uzgoj gusaka i pataka znatno manje zastupljen, ekstenzivan i namijenjen lokalnoj potrošnji i prodaji. Ukupna vrijednost proizvodnje peradi i jaja čini 13% ukupne vrijednosti poljoprivredne proizvodnje, odnosno 21,2% vrijednosti stočarske proizvodnje.

Obiteljska poljoprivredna gospodarstva drže znatan dio peradi, no njihov je udio niži od većine drugih stočarskih resursa, kao i udio u proizvodnji zbog znatno niže intenzivnosti. Otkup jaja u 2016. godini od obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava iznosio je 161.000,00 kuna, a od ostalih poslovnih subjekata 282.667.000,00 kuna. Intenzivna proizvodnja (tov) je u integriranom sustavu poljoprivredno-prehrambenih poduzeća i ugovorne proizvodnje pojedinačnih proizvođača (kooperacija) - što je najčešći slučaj; samo u poljoprivrednim poduzećima ili samo kod specijaliziranih proizvođača obiteljske poljoprivrede (bez ugovora). Tehnološka učinkovitost te proizvodnje, mjerena efikasnošću konverzije hrane i stopom smrtnosti, povećana kakvoća, asortiment i naglasak na promidžbu, ne odstupa znatnije od one u drugim zemljama.

Na području Osječko-baranjske županije iskazan je interes za intenzivnu proizvodnju tovnih pilića i nesilica, odnosno jaja. Osobito na području Đakovštine i Valpovštine imamo pozitivne primjere obiteljskih poljoprivrednih gospodarstava koji imaju ugovorenu proizvodnju tovnih pilića s "Kokom"d.d., Varaždin, s kapacitetima od 2.500 do 12.000 komada u jednom proizvodnom ciklusu u industrijskim sustavima proizvodnje koja uz veća ulaganja donosi odgovarajući dohodak. U ovakvom tipu proizvodnje uspješno je angažirana cijela obitelj, koja uz korištenje suvremene tehnologije polaže pažnju na stručnu edukaciju. Značajne investicije u proizvodnju jaja i tovnih pilića bile su na području Općine Vuka investor Žito d.o.o., gdje su izgrađeni kapaciteti za 215.000 nesilica iz vlastitog uzgoja i 67.000 tovnih pilića zajedno s pakirnicom. Godišnja proizvodnja kreće se oko 65.000.000 jaja.

Problematika peradarstva

Sektor peradarske proizvodnje jedan je od sektora koji na nacionalnoj razini postiže visoku stopu samodostatnosti u proizvodnji jaja i mesa peradi. Značajan je i izvoz peradarskih proizvoda, no prisutna je i visoka stopa njihovog uvoza. U peradarskim farmama i seoskim kokošinjcima godišnje se u Hrvatskoj proizvede oko 570 milijuna komada jaja, a po potrošnji jaja po stanovniku Hrvatska je u donjoj skupini zemalja EU-a.

U Europskoj uniji od 1. siječnja 2012., prema direktivi 1999/74/EC, zahtijeva se da sve kokoši nesilice budu držane u obogaćenim kavezima s dodatnim prostorom za gniježđenje, kljućanje, čeprkanje i spavanje ili u alternativnim sustavima. Prema direktivi kavezi se mogu rabiti samo ako svakoj jedinki pružaju barem 750 cm² kaveznog prostora, prostor za gniježđenje, prostor za otpad, prečke i opremu za trošenje kandži, čime bi kokoši zadovoljavale svoje biološke potrebe. Odluka za ukidanje neobogaćenih kaveza donesena je 1999. Zemlje članice imale su dvanaest godina za prelazak na novi sustav i provedbu direktive.

U Hrvatskoj sustav držanja u neobogaćenim kavezima dopušten je do dana pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji, a najdulje 12 mjeseci nakon pristupa Republike Hrvatske Europskoj uniji u svrhu završetka proizvodnog ciklusa. Hrvatski farmeri stare kaveze na svojim farmama (nesukladne direktivi 1999/74) s novim jatima nesilica posljednji su put mogli napuniti 30. lipnja 2013. godine, a tako proizvedena jaja tržištu mogla su se ponuditi isključivo do 30. lipnja 2014. godine. Ulaganja su skupa i po kljunu iznosi do 20 eura, a to je razlog što se znatan broj farmi nije uskladio svoje objekte i odustaje od kaveznog uzgoja.

Navedene činjenice prema podacima Hrvatske gospodarske komore za posljedicu imaju:

- u 2013. godini uvezeno jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhana 2.441 tona, a istih proizvoda izvezeno je 742 tone
- u 2014. godini uvezeno jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhana 6.623 tona, a istih proizvoda izvezeno je 656 tona
- u 2015. godini uvezeno jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhana 9.027, a istih proizvoda izvezeno je 1.406 tona.
- u 2016. godini uvezeno jaja peradi i ptičja, svježa, konzervirana, skuhana 8.954, a istih proizvoda izvezeno je 1.852 tona

Proizvodnja ribe

Slatkovodno ribarstvo već duži niz godina se nalazi u teškoj ekonomskoj situaciji prolazeći kroz duboke i sveobuhvatne promjene. Glavni problemi u uzgoju ribe su visoka novčana izdvajanja za razne vrste koncesija i naknada, te dugogodišnji ciklus proizvodnje. Također velike štete nastaju od ribojednih ptica. Visoki troškovi poslovanja dovode do previsoke cijene u konačnici što otežava konkurentnost i plasman ribe kako na domaćem tako i na inozemnom tržištu. Razvoj ribarstva je značajan i zbog očuvanja i zaštite okoliša jer su ribnjaci posljednje oaze raznih vrsta ptica.

Detaljnija problematika ribarstva obrađena je u Informacija o organiziranosti i stanju lovstva i ribolova na području Osječko-baranjske županije.

Tabela 16: Površine ribnjaka istočne Hrvatske:

Tvrtka	Površine (ha)	Proizvodnja t/ha
Ribnjak Podunavlje, PP Orahovica d.o.o	525	0
Ribnjak Našice Miagro d.o.o.	1.410	600
Ribnjak d.o.o. Donji Miholjac	1002	300
Popovac Makler	20	10
Osilovac d.o.o. Feričanci	22	10
UKUPNO	2.979	920

Izvor podataka: Informacija o organiziranosti i stanju lovstva i ribolova na području Osječko-baranjske županije

Pčelarska proizvodnja

Pčelarstvo u Republici Hrvatskoj je tradicionalna poljoprivredna grana. Prvi zapisi na našim prostorima su iz doba Rimskog carstva u kojima se navode podaci o visokoj kvaliteti meda iz naših krajeva. Kasnije, od XII stoljeća pčele se često spominju u statutima gradova, ili u različitim sudskim zapisima. U vrijeme vladavine kraljice Marije Terezije, 1775. godine, objavljen je naputak „Patent o pčelarstvu“ u kojem su dane postavke za širenje i njegovanje pčelarstva. Organiziranost pčelara na ovim prostorima datira još od davne 1879. godine kada je u Osijeku osnovano prvo pčelarsko društvo. Od tada pa do danas pčelarstvo je prošlo niz faza organiziranosti. Ovo bogato iskustvo ishodište je za sadašnje, ali i za buduće pčelarenje u Republici Hrvatskoj. Interes za pčelarsku proizvodnju na području Osječko-baranjske županije ima tendenciju rasta.

Tabela 17: Proizvodnja meda, broj pčelara i broj pčelinjih zajednica 2006.-2016. g. u OBŽ

Godina	Broj pčelara	Broj pčelinjih zajednica	Proizvodnja meda (tona)
2006.	514	27.650	1.382
2007.	516	28.500	712
2008.	509	22.513	660
2009.	520	25.400	820
2010.	528	25.720	1.020
2011.	550	28.000	1.150
2012.	585	27.700	920
2013.	670	30.000	1.380
2014.	714	28.600	630
2015.	750	28.800	1.330
2016.	820	30.600	1.120

Izvor: Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije, Obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj Osječko-baranjske županije

U 2016. godini u Županiji proizvedeno je oko 1.120 tona meda, bilježi se porast pčelara i on iznosi 820 kao i porast broja pčelinjih zajednica. Županijski savez pčelara Osječko-baranjske županije je u suradnji s Poljoprivrednim fakultetom u Osijeku i Pučkim otvorenim učilištem u Osijeku organizirao školu pčelara koju je u razdoblju od 2005. do kraja 2016. godine uspješno završilo oko 735 polaznika. U 2016. godini školu pčelara završilo je oko 35 pčelara. Škola prema planu traje 160 sati, a sastoji se od 80 sati teoretskog i 80 sati praktičnog dijela.

Gospodarska manifestacija Dani meda u Hrvatskoj održana je od 7. do 9. listopada 2016.g. u Osijeku, u sklopu koje je organizirano XXI. ocjenjivanje kvalitete sortnoga meda, XV. ocjenjivanje pakovina meda, pakovina proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda, pakovina pića i suvenira te XII. ocjenjivanje kvalitete pića od meda i na bazi meda. Na XXI. ocjenjivanje meda pristigla su 98 uzorka različitih sorti meda. Na XV. ocjenjivanje pakovina pristiglo je 15 pakovina meda, 5 pakovine proizvoda za poboljšanje zdravlja na bazi meda i 8 suvenira. Pčelarima koji su prijavili svoj med na ocjenjivanje dodijeljeno je 42 diplome Zlatna žlica, 40 diploma Srebrna žlica, 13 diploma Brončana žlica i 3 diplome za sudjelovanje.

U 2016. godini provodio se Nacionalni pčelarski program za razdoblje od 2014. do 2016. godine. Cilj je Nacionalnog pčelarskog programa omogućiti razvoj pčelarstva poboljšanjem tehničko-tehnoloških okvira proizvodnje, dorade i ponude meda za tržište, očuvanjem i povećanjem broja pčelinjih zajednica, osiguravanjem pomoći u kontroli i suzbijanju varooze, te potvrđivanjem kvalitete i prepoznatljivosti meda za potrošače uvođenjem sustavnih laboratorijskih analiza.

Tabela 18: Prikaz županijskih poticaja usmjerenih razvoju pčelarstva

God.	Sufinanciranje rada	Sufinanciranje pčelarske škole	Sufinanciranje proizvodnje meda	Ukupno
2004. - 2011	194.000,00	140.000,00	761.851,00	1.095.851,00
2013.	25.500,00	18.000,00	*744.641,29	788.141,29
2014.	22.500,00	10.000,00	*736.440,11	768.940,11
2015.	6.000,00	20.000,00		26.000,00
	248.000,00	188.000,00	2.242.922,40	2.678.922,40

Izvor i obrada podataka: Upravni odjel za poljoprivredu i ruralni razvoj

*Panonian Bee - Umrežavanje pčelara. i usklađivanje standarda u proizvodnji meda i zdravlju pčela sa EU standardima s ciljem prekograničnog ekonomskog razvoja” projekt prekogranične suradnje Hrvatska-Srbija

U Republici Hrvatskoj pčelari se uglavnom stacionarno, a dio pčelara seli zajednice na paše. Seleće pčelarenje nije dovoljno zastupljeno, a obzirom na sve veću urbanizaciju, kao i širenje turističkih sadržaja, poglavito u priobalju, te zbog nepouzdatih i kratkotrajnih paša uslijed zamjetnih promjena u klimi, pčelari su prisiljeni sve više seliti. Međutim, velik dio pčelara ne posjeduje odgovarajuću opremu i nema pčelinjake prilagođene za seljenje, te su stoga ulaganja u ovaj segment pčelarenja neophodna. Budući da se svake godine bilježe značajni gubici pčelinjih zajednica, uzrokovani pčelinjim bolestima, ponajprije varoozom, neophodno je sustavno provoditi praćenje varooze i ostalih bolesti te uvesti sustavnu kontrolu i suzbijanje na cijelom prostoru Republike Hrvatske. Jedino sustavnim praćenjem gubitaka pčelinjih zajednica i praćenjem razvoja varooze kroz pašnu sezonu te integralnim pristupom zaštite možemo značajnije utjecati na njihovo smanjenje. Jedan od čimbenika uspješnog prezimljavanja i povećanja prinosa pčelinjih proizvoda je i kvalitetna mlada matica. U Republici Hrvatskoj izvorno živi siva pčela (*Apis mellifera carnica*), te je jedna od temeljnih obaveza očuvanje biološke raznolikosti ove pasmine poticanjem uzgoja i nabave matica, poštujući genotipove pčela, nastale i prilagođene različitim klimatskim regijama Hrvatske. Hrvatski pčelari proizvode više od dvadeset vrsta meda dostatnog za domaće tržište, a dio se proizvodnje i izvozi. Upravo tako proizveden med, koji je prošao kroz sustav kontrole, za krajnjeg korisnika potrošača predstavlja sigurnu i kvalitetnu hranu.

"Zaštita izvornosti Slavenskog meda"

Oznaka izvornosti koristi se za označavanje poljoprivrednih ili prehrambenih proizvoda, koji potječu iz regije, odnosno iz tog mjesta ili iz te zemlje, čija kakvoća ili karakteristike u bitnom ili isključivo, nastaju pod utjecajem posebnih prirodnih i ljudskih čimbenika određene zemljopisne sredine i čija se proizvodnja, prerada i priprema u cijelosti odvija u tom zemljopisnom području.

Osječko-baranjska županija zajedno s Požeško-slavonskom, Brodsko-posavskom i Vukovarsko-srijemskom podržala je inicijativu Virovitičko-podravске županije koja je u suradnji sa znanstvenim institucijama pokrenula Projekt zaštite izvornosti "Slavenskog meda" koji se zemljopisno proizvodi na pet navedenih slavonskih županija. Ukupni troškovi za provedbu ovoga Projekta procjenjuje se na 140.000,00 kuna, a odnose se na intelektualne usluge, usluge znanstvene ekspertize, putne troškove, izrada loga i tehničko-materijalne usluge. U sklopu provedbe ovoga projekta Osječko-baranjska županiju s Virovitičko-podravskom županijom zaključila je u prosincu 2014. godine Sporazum o provedbi Projekta "Zaštita izvornosti Slavenskog meda", te je za ovu namjenu osigurala 20.000,00 kuna.

Nositelj Projekta je Virovitičko-podravska županija, a preostale županije osim u osiguravanju financijskih sredstava sudjeluju u organizacijskom dijelu animacije dionika ovoga Projekta na svom području (znanstvene institucije, pčelarske udruge, zadruga, savez).

Ministarstvo poljoprivrede je 25. srpnja 2016. godine donijelo Rješenje o prijelaznoj nacionalnoj zaštiti naziva „SLAVONSKI MED “– zaštićena oznaka izvornosti. Prijelazna nacionalna zaštita označava

vremenski period koji traje od datuma podnošenja zahtjeva za registraciju oznake Europskoj komisiji, koja provodi postupak na razini Europske unije, do donošenja konačne odluke o registraciji oznake na razini cijele Europske unije. Donošenjem odluke Europske komisije prestaje važiti tzv. prijelazna nacionalna zaštita a naziv proizvoda postaje zaštićen od neovlaštenog korištenja i zlorabe na cijelom tržištu Europske unije.

Prehrambena industrija

Osječko-baranjska županija je zbog svojih prirodnih potencijala značajan izvor sirovina za prehrambenu industriju. Međutim bogatstvo prirodnih potencijala ne prati i adekvatan razvoj prerađivačke industrije.

Tijekom 2016. godine proizvodnjom prehrambenih proizvoda i pića na području Osječko - baranjske županije bavilo se 122 poduzetnika obveznika poreza na dobit s 3.124 zaposlenih. Ostvareni ukupni prihod iznosio je 2,7 milijardi kuna. Tijekom 2016. godine proizvodnja prehrambenih proizvoda ostvarila je pozitivan konsolidirani rezultat u iznosu od 2,6 milijuna kuna, dok je proizvodnja pića ostvarila negativan rezultat u iznosu od -2,46 milijuna kuna.

Mlinsko-pekarska industrija

Na području Osječko-baranjske županije radi sedam velikih mlinova dioničarskih društava kapaciteta 720 tona/24 sata i godišnjeg kapaciteta 200.500 tona prerade proizvoda od žitarica.

Mlinovi manjih tvrtki i obiteljskih gospodarstava su nestali u nelojalnoj konkurenciji na tržištu, a i neki veći sustavi su prestali s meljavom jer očekuju promjenu vlasničkih odnosa. Sve ovo je stvorilo mogućnost većeg uvoza brašna i ostalih mlinsko-pekarskih proizvoda iz susjednih država.

Otkupna cijena pšenice roda 2016.godine kreće se od 0.85 kn za III. klasu, 0.90 do 1.00 kn za II. klasu i 1.15 kn za I. klasu.

U proizvodnji kruha i tjestenine sve više se otvaraju mali proizvodni kapaciteti s boljom produktivnošću i većom lepezom proizvoda, te velikim uvozom tjestenina poznatih talijanskih proizvođača.

Na prostorima Osječko-baranjske i Vukovarsko-srijemske županije prestala su s radom dva velika mlina u Belom Manastiru i Vinkovcima, a daljnju opskrbu mlinsko-pekarskim proizvodima preuzela je tvrtka Granolio d.o.o. koja je u međuvremenu upala u financijske poteškoće izazvane poslovnom suradnjom s „Agrokorum“.

Industrija šećera

Šećernom repom je zasijano 12.000 ha na području Osječko – baranjske županije, koje su ugovorile Tvornica šećera Osijek i Viro šećerana Virovitica.

Očekuje se ukupna proizvodnja od 660.000 tona korijena šećerne repe (55 t/ha) što je nešto niže od očekivane proizvodnje zbog suše koja je zahvatila istočni dio Hrvatske.

Cijena otkupa šećerne repe je 270 kn/t na bazi 16 % digestije.

Industrija ulja

Suncokret je zasijan na 12.000 ha u Osječkoj – baranjskoj županiji. Žetva suncokreta je obavljena krajem kolovoza i početkom rujna. U 2017.g. prosječni prinos bio je 3 t/ha

Uljara Čepin koja je u sastavu Žito grupe planira otkupiti sav suncokret i soju. Na prostorima RH suncokret je zasijan na površini od 42.000 ha, a Uljara Čepin je spremna otkupiti sve ponuđene količine suncokreta po tržišnoj cijeni, koja se ovoga trenutka kreće od 2,15-2,30 kn/t.

Proizvodnja soje ove godine bilježi rekordne površine kako na prostorima Slavonije i Baranje tako i na ostalim dijelovima RH (80.000 ha), pa se očekuje proizvodnja od 200.000 tona zrna soje. Na prostorima Osječko-baranjske županije ovom važnom uljaricom zasijano je 20.000 ha te se uz prinos od 2,8 tona očekuje ukupna proizvodnja od 56.000 tona. Tržište soje ovog trenutka ima tendenciju rasta te se cijene ponuđenih količina kreću od 2,60-2,80 kn/kg, što je više u odnosu na prošlu godinu, a što je izazvano sušnim razdobljima koji su zahvatili istočni dio Europe.

Industrija stočne hrane

Unazad nekoliko godina proizvodnja stočne hrane pokazuje tendenciju pada uzrokovanu prije svega slabom kupovnom moći potrošača i nestabilnim tržištem stoke zbog uvoza jeftinijeg mesa i stoke, što dovodi do smanjenja brojnog stanja stoke u domaćem uzgoju.

Privatizacijom velikih gospodarskih sustava na prostorima Županije i Istočne Hrvatske (Valpovo d.d., PP Orahovica, Vupik d.d.), te otvaranjem u Belju Tvornice stočne hrane Darda, godišnjeg kapaciteta od 200.000 tona, Tvornice stočne hrane Vitalka – Grupa Žito kapaciteta 80.000 tona, određeni broj tvornica stočne hrane se ugasio ili radi samo za vlastite potrebe, što ukazuje na smanjenje proizvodnje stočne hrane na ovim prostorima, smanjenje broja uposlenih djelatnika, te danas-sutra i smanjene mogućnosti plasmana sirovina, odnosno žitarica i uljarica u industriji stočne hrane.

Ostale industrije

Područje Osječko - baranjske županije posjeduje vrlo raznoliku prehrambenu industriju tako da osim navedenih većih industrija, značajno mjesto, po rezultatima i opsegu poslovanja, zauzimaju klaonička industrija, industrija prerade mlijeka, proizvodnja vina i piva, prerada voća i povrća te konditorska industrija.

Financijski rezultati poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji u 2016. godini

Prema podacima FINA-e godišnje finacijsko izvješće za poslovanje u 2016. godini predao je slijedeći broj poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem na području Osječko-baranjske županije:

- 387 poduzetnika iz djelatnosti poljoprivrede, šumarstva i ribarstva
- 102 poduzetnika iz djelatnosti proizvodnje prehrambenih proizvoda
- 20 poduzetnika iz djelatnosti proizvodnje pića

Tabela 19: Osnovni pokazatelji poslovanja poduzetnika OBŽ za 2016. godinu prema djelatnostima

(iznos u tisućama kuna)

Djelatnosti	Ukupni prihod			
	2015.	2016.	Indeks	Udio %
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	4.306.863	4.603.359	106,9	18,9
C10 Proizvodnja prehramb. proizvoda	2.269.054	2.588.029	114,1	10,6
C11 Proizvodnja pića	104.717	96.856	92,5	0,4
Ukupno sve djelatnosti	21.941.363	24.336.723	110,9	100

Djelatnosti	Dobit				Gubitak				Konsol. financ. rezltat
	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2015.	2016.	Indeks	Udio %	
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	184.869	211.880	114,69	18,6	35.248	24.573	69,7	3,9	187.307
C10 Proizvodnja prehramb. proizvoda	46.776	52.698	112,7	4,6	57.291	50.089	87,4	7,9	2.609
C11 Proizvodnja pića	529	2.869	542,5	0,3	11.546	5.325	46,1	0,8	-2.456
Ukupno sve djelatnosti	834.838	1.140.773	136,6	100	577.320	635.794	110,1	100	504.979

Djelatnosti	Investicije u dugotrajnu imovinu				Broj zaposlenih			
	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2015.	2016.	Indeks	Udio %
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	218.968	280.187	121,0	24,4	3.262	3.466	106,3	9,1
C10 Proizvodnja prehramb. proizvoda	238.838	274.765	115,0	23,9	2.780	2.908	104,6	7,7
C11 Proizvodnja pića	37	22	358,3	0,0	224	216	96,4	0,6
Ukupno sve djelatnosti	811.586	1.149.087	141,6	100	34.927	37.976	108,7	100

Djelatnosti	Prihodi od prodaje u inozemstvu				Uvoz				Saldo 2016.
	2015.	2016.	Indeks	Udio %	2015.	2016.	Indeks	Udio %	
A Poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo	358.833	406.214	113,2	8,0	257.072	320.488	124,7	10,6	85.726
C10 Proizvodnja prehramb. proizvoda	494.089	700.307	141,7	13,8	317.940	384.607	121,0	12,7	315.700
C11 Proizvodnja pića	1.454	1.398	96,1	0,0	7.922	6.518	82,3	0,2	-5.120
Ukupno sve djelatnosti	4.446.212	5.065.100	113,9	100	2.626.656	3.019.870	115,0	100	2.045.230

Izvor podataka: FINA, obrada HGK ŽK Osijek

U 2016. godini 387 poduzetnika osnovne djelatnosti poljoprivreda, sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji, je predalo godišnji financijski izvještaj o poslovanju. Osim trgovačkih društava u ovih 387 poduzetnika su i obrti, OPG-ovi i zadruge koji su obveznici poreza na dobit. Ovi poduzetnici su u 2016. godini ostvarili pozitivan financijski rezultat u iznosu od 187 milijuna kuna. Poduzetnici, čija je osnovna djelatnost proizvodnja hrane, a za 2016. je 102 takva poduzetnika predalo godišnji financijski izvještaj, ostvarili su pozitivan financijski rezultat u iznosu od 2,6 milijuna kuna. Poduzetnici čija je osnovna djelatnost proizvodnja pića (20 poduzetnika) ostvarili su negativan financijski rezultat u iznosu od -2,4 milijuna kuna.

Proizvodnja prehrambenih proizvoda je u 2016. investirala u dugotrajnu imovinu 275 milijuna kuna, a poljoprivreda 280 milijuna kuna. Proizvodnja pića gotovo i nije imala investicija u 2016. (22 tisuće kuna).

Poljoprivreda je u 2016. godini ostvarila 406 milijuna kuna od prihoda od prodaje u inozemstvu, a istovremeno joj je uvoz iznosio 320 milijuna što znači da je ostvarila pozitivan saldo u iznosu od 86 milijuna kuna. Prehrambena industrija je ostvarila 700 milijuna kuna od prodaje u inozemstvu, a uvezla je u vrijednosti 385 milijuna, pa pozitivan saldo razmjene iznosi 315 milijuna kuna. Proizvodnja pića je ostvarila negativan saldo razmjene u iznosu od 5,1 milijuna kuna – prihodi od prodaje u inozemstvu su joj iznosili 1,4 milijuna, a uvoz 6,5 milijuna.

ZAKLJUČAK

Osječko-baranjska županija je područje bogatih i kvalitetnih prirodnih resursa - zemljišta dobre plodnosti, klimatskih pogodnosti i obilja vodenih resursa. Važnost poljoprivrede proizlazi ne samo iz tradicionalne uloge osiguranja prehrambenih potreba stanovništva, razvoja prehrambene industrije već i iz njene uloge u očuvanju ruralnog prostora, ekološke ravnoteže i održanju tradicijskih vrijednosti, materijalne i duhovne kulture hrvatskog sela.

Hrvatska poljoprivreda danas nema dovoljno razvijenu konkurentnu sposobnost svojih poljoprivrednika koju imaju poljoprivredni proizvođači ostalih zemalja Europske unije. Neophodno je ubrzano jačanje konkurentnosti naših poljoprivrednih gospodarstava, koje će biti ključni preduvjet njihovog uspješnog daljnjeg integriranja u zajedničko europsko tržište

Uvozno-izvozna bilanca hrvatske poljoprivrede u 2015. i 2016. godine, u minusu je oko 1.837.817.506 eura, što je neprihvatljivo za državu koja ima mogućnosti proizvodnje hrane ne samo za vlastite potrebe nego i za izvoz. U 2016. godini smanjena je negativna bilanca za oko 100 milijuna eura, (povećan je izvoz žitarica za 35% i negativan trend uvoza šećera i njegovih proizvoda koji je u 2015. godini iznosio -9.415.226 eura u 2016. godini je pozitivan i iznosi 45.903.244 eura), međutim, ako promatramo uvoz i izvoz stočarskih proizvoda, povećana je negativna bilanca za 13,3 milijuna eura.

Neophodna je orijentacija na poljoprivredno-prehrambene proizvode i na njihovu diverzifikaciju s kojima možemo u skladu s poredbenim prednostima biti konkurentni u europskim razmjerima. Osječko-baranjska županija, zbog posebnosti zemljopisnog položaja, prirodnih i klimatskih uvjeta kao i bogate kulture te tradicije, posjeduje autohtone prehrambene proizvode koji zbog tehnoloških, prehrambenih i

organoleptičkih specifičnosti, kvalitetom i posebnosti mogu uspješno konkurirati na hrvatskom i europskom tržištu i dio su naše gastronomske ponude. Iz tog razloga potrebno je takve proizvode zaštititi kao intelektualno vlasništvo kako bi se spriječila njihova zloupotreba ili neovlaštena upotreba, budući da one doprinose većoj tržišnoj vrijednosti proizvoda i usluga koja odgovara njihovim posebnim svojstvima i time stečenom ugledu. Proizvodi se štite zbog više cjenovne kategorije, stvaranja identiteta i prepoznatljivosti. Izravne veze proizvoda s određenim zemljopisnim područjem daju dodatnu vrijednost i prepoznatljivost. Zaštićenu oznaku zemljopisnog podrijetla registriranu na razini EU ima Baranjski kulen, a Slavonski kulen nalazi se u postupku prijelazne nacionalne zaštite. Također Slavonska šljivovica zaštićena je oznakom zemljopisnog porijekla jakih alkoholnih pića.

Jedan od ključnih problema primarnih poljoprivrednih proizvođača je njihov nedovoljan utjecaj u procesu formiranja cijene njihovih proizvoda. U ostalim zemljama EU primarni proizvođači organizirani su kroz proizvođačke organizacije koje su suvlasnici prehrambeno-prerađivačke industrije, te na taj način njihova pozicija u formiranju otkupne cijene primarnih poljoprivrednih proizvoda je značajna. Iz tog razloga u narednom razdoblju nameće se potreba stvaranja proizvođačkih organizacija u svim sektorima poljoprivredne proizvodnje.

TEKSTILNA INDUSTRIJA

Tekstilna industrije u Osječko-baranjskoj županiji (C 13, C 14 prema NKD 2007) obuhvaća proizvodnju modne i zaštitne odjeće, rublja, gotovih tekstilnih proizvoda za kućanstvo, proizvodnju čarapa, trikotažnih odjevnih predmeta i proizvodnju geotekstila. Ne postoji primarna tekstilna i kožarska industrija u vidu prerade kože, predionice tekstilnih vlakana, proizvodnje konca, sagova i dr.

U proizvodnji tekstila sa sjedištem na području županije ima 16 poduzetnika obveznika poreza na dobit koji su predali godišnje financijsko izvješće o poslovanju u 2016.g, a u proizvodnji odjeće ih je 35 (Tablica 1). Poduzetnici ove dvije industrijske grane ostvarile su u 2016. god. ukupan prihod od 812,2 mil. kn, što je 11% više u odnosu na 2015. godinu.

Proizvodnja tekstila ostvarila je ukupne prihode od 32,5 mil. kn, što je pad od 0,4% u odnosu na 2015. godinu. Osim smanjenja prihoda u proizvodnji tekstila, smanjeni su i rashodi i to za 3,5%, pa je dobit porasla za 18,5%. Proizvodnja odjeće ostvarila je ukupne prihode od 780 mil. kn. Dobit je iznosila 9,5 milijuna kuna, a gubitak 1,1 milijun pa je ostvaren pozitivan konsolidirani rezultat od 8,4 milijuna kuna.

Ukupan konsolidirani rezultat za ove dvije grane u 2016. godini je iznosio 9,8 mil. kuna.

Tablica 1: Financijski rezultati poduzetnika tekstilne i odjevnje industrije Osj.-bar. županije u 2016. god.

u 000 kn

Šifra	Djelatnost	Br.pod.	Ukupni prihod	indeks '16/'15	Dobit	indeks '16/'15	Gubitak	indeks '16/'15	Konsol. fin. rez.
C	Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C13	Proizvodnja tekstila	16	32.487	99,6	2.099	118,5	678	57,3	1.420
C14	Proizvodnja odjeće	35	779.679	111,8	9.514	258,2	1.095	22,1	8.419
UKUPNO C13, C14		51	812.166	111,3	11.613	212,8	1.773	28,9	9.840

Izvor: FINA, obrada HGK ŽK Osijek

Tablica 2: Broj zaposlenih i investicije poduzetnika tekstilne i odjevnje industrije Osj.-bar. županije u 2016. god.

u 000 kn

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)		Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
		2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
C 13	Proizvodnja tekstila	87	98,9	0,2%	11	33,0	0,0%
C 14	Proizvodnja odjeće	1.181	106,1	3,1%	4.777	144,8	0,4%
Ukupno Županija sve djelatnosti		37.976	108,7	100%	1.149.087	141,60	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Broj zaposlenih u 2016. godini (Tablica 2) u promatrane dvije djelatnosti (proizvodnja tekstila i proizvodnja odjeće) sudjeluje s 3,3% u ukupnom broju zaposlenih u gospodarstvu županije. U proizvodnji tekstila zaposlenih je 87, a u proizvodnji odjeće 1.181.

Investicija u dugotrajnu imovinu kod proizvodnje tekstila gotovo i nema (11 tisuća kuna) dok su u proizvodnji odjeće 4,8 milijuna kuna, veće su za 44,8% u odnosu na 2015. godinu, ali u investicijama u ukupnom gospodarstvu županije sudjeluju samo s 0,3%.

Tablica 3: Prosječna neto plaća u kunama poduzetnika tekstilne i odjevnice industrije Osj.-bar. županije

Djelatnost	2015	2016	indeks
C 13 Proizvodnja tekstila	2.076	3.151	151,8
C 14 Proizvodnja odjeće	3.382	3.442	101,8
Ukupno Županija sve djelatnosti	4.067	4.133	102

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna neto plaća u 2016. godini (Tablica 3) isplaćena u proizvodnji tekstila iznosila je 3.151 kunu što je porast u odnosu na prehodnu godinu, ali je još uvijek 24% niža od prosječne neto plaće isplaćene u gospodarstvu županije. Prosječna neto plaća za 2016. godinu isplaćena u proizvodnji odjeće iznosi 3.442, porasla je tek 1,8% u odnosu na prethodnu godinu i niža je od prosječne neto plaće u gospodarstvu županije za 17%.

Tablica 4: Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz u 2016. kod poduzetnika tekstilne i odjevnice industrije Osj.-bar. županije

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '15/'16	udio	2016
C 13 Proizvodnja tekstila	9.368	85	0%	6.036	151	0%	3.062
C 14 Proizvodnja odjeće	651.371	113	13%	409.547	114	14%	241.824
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	2.045.230

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Proizvodnja tekstila u 2016. godini (Tablica 4) smanjila je izvoz za 15% u odnosu na 2015. godinu dok je povećala uvoz za 49%, saldo robne razmjene je pozitivan i iznosi 3 milijuna kuna.

Proizvodnje odjeće 2016. bilježi porast izvoza za 13% u odnosu na 2015. godinu, vrijednost izvoza je 651 mil. kn, dok je uvoz porastao za 14% odnosno vrijednost uvoza je 409 mil.kn. Pozitivan saldo razmjene je 242 milijuna kuna.

Proizvodnja tekstila jedna je od najstarijih i najvećih svjetskih industrijskih djelatnosti te ima važnu ulogu u ukupnoj svjetskoj proizvodnji, potencijalu zapošljavanja i trgovini u mnogim zemljama u razvoju. Niska kapitalna intenzivnost temeljno je obilježje djelatnosti proizvodnje tekstila i odjeće koja upućuju na činjenicu da se ova industrija teže prilagođava novim globalnim trendovima.

Perspektive za budući rast i razvoj hrvatske proizvodnje odjeće te ostvarivanje većih cijena proizvoda temelje se na preusmjeravanju s poslova dorade na vlastitu proizvodnju, no to znači i veća ulaganja u istraživanje i razvoj, marketing, vlastitu robnu marku i razvijanje prodajne mreže. Hrvatska bi poduzeća trebala ustrajati na fleksibilnosti, kvaliteti, brzini isporuke i stručnosti radne snage. Razvoj vlastite marke, ponuda visoko kvalitetnih proizvoda i dodatnih usluga te konkurentne cijene također su ključni pri repozicioniranju na tržištu.

Trendovi u tekstilnoj i odjevnoj industriji u svijetu su pametni materijali visokih performansi, napredna digitalizacija, kružna ekonomija, proizvodi visoke dodane vrijednosti, novi poslovni modeli, osposobljavanje i edukacija na svim razinama i tome bi trebali težiti i hrvatski proizvođači.

PRERADA DRVA, PROIZVODI OD DRVA I PROIZVODNJA NAMJEŠTAJA

Drveno prerađivačka industrija je radno intenzivna grana industrije, izvozno orijentirana i odavno zauzima značajno mjesto u gospodarstvu Osječko-baranjske županije.

Osječko-baranjska županija raspolaže kapacitetima za proizvodnju piljene građe, građevinskih elemenata od drva, građevinske stolarije, ambalaže od drva, kuhinjskog i ostalog namještaja, te drugih proizvoda od drva.

Prema podacima FINE (Tablica 1) financijski izvještaj o poslovanju u 2016. godini predalo je 61 poduzetnik obveznik poreza na dobit u djelatnosti prerada drva i proizvodi od drva i 34 poduzetnika u djelatnosti proizvodnje namještaja. Ukupno ostvareni prihod u ove dvije djelatnosti je bio 506 milijuna kuna. Djelatnost prerada drva i proizvodi od drva ostvarili su pozitivank konsolidirani rezultat u iznosu od nešto manje od 2 milijuna kuna, dok je proizvodnja namještaja u ukupnosti poslovala negativno i to u iznosu od 1,5 milijuna kuna.

Tablica 1: Financijski rezultati poduzetnika djelatnosti prerada drva i proizvoda od drva te proizvodnji namještaja u OBŽ u 2016.g.

u 000 kn

Šifra	Djelatnost	Br.pod.	Ukupni prihod	indeks '16/15	Dobit	indeks '16/15	Gubitak	indeks '16/15	Konsol. fin. rez.
C	Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C16	prerada drva i proiz. od drva	61	374.765	99,6	16.885	160,0	14.925	751,2	1.960
C31	proizvodnja namještaja	34	131.793	120,0	11.973	160,7	13.466	280,0	-1.493
Ukupno prerada drva i namještaj		95	506.558	104,2	28.858	160,3	28.391	417,7	467

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Blagi porast zaposlenih (tablica 2) zabilježen je tijekom 2016.g. u obje drvena djelatnosti i on je u obje djelatnosti zajedno iznosio 1.300 zaposlenih što je bilo 3,5% ukupnog broja zaposlenih u gospodarstvu županije.

Investicije u dugotrajnu imovinu su u preradi drva tijekom 2016.g. iznosile 12,5 milijuna kuna što je bilo 9 puta više nego godinu prije. U proizvodnji namještaja investicije su gotovo izostale, odnosno iznosile su svega 211 tisuća kuna.

Tablica 2: Broj zaposlenih i investicije poduzetnika djelatnosti prerada drva i proizvoda od drva te proizvodnji namještaja u OBŽ u 2016.g.

u 000 kn

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
C 16 prerada drva i proiz. od drva	893	103,6	2,4%	12.516	897,3	1,1%
C 31 proizvodnja namještaja	407	109,7	1,1%	211	53,0	0,0%
C16 + C31	1.300	105,4	3,5%	12.727	709,0	1,1%
Ukupno gospodarstvo Županije	37.976	108,7	100%	1.149.087	141,60	100%

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Iz podataka u tablici 3. je vidljivo da su prosječne neto plaće u drvnj i industriji namještaja, iako u porastu, ipak prilično ispod prosječne neto plaće ukupnog gospodarstva Osječko-baranjske županije (za oko 20%).

Tablica 3: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima iz GFI za 2016.g.

Djelatnost	2015	2016	Indeks
C 16 prerada drva i proiz. od drva	3.144	3.394	107,9
C 31 proizvodnja namještaja	2.921	3.293	112,8
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.067	4.133	102

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Tablica 4: Izvoz i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
C 16 prerada drva i proiz. od drva	195.872	94,9	3,9%	1.714	81,4	0,1%	194.158
C 31 proizvodnja namještaja	28.040	191,7	0,6%	7.607	94,7	0,3%	20.433
C16 + C31	223.912	101,3	4,5%	9.321	91,9	0,4%	214.591
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	2.045.230

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Tvrtke iz drvnog sektora su tradicionalno veliki izvoznici. U ukupnom izvozu gospodarstva Osječko-baranjske županije u 2016. (Tablica 4) one su sudjelovale sa 4,5% i ostvarile su ukupan izvoz u vrijednosti 224 milijuna kuna. Ujedno su obje djelatnosti zajedno ostvarile pozitivan saldo razmjene u iznosu od 215 milijuna. Pri tome je industrija prerade drva i proizvoda od drva ostvarila saldo od 194 milijuna kuna, a proizvodnja namještaja 20 milijuna.

Prerada drva i šumarstvo pripadaju u skupinu važnih, strateških grana hrvatskog gospodarstva te su jedan od bitnih elemenata nacionalnog identiteta. Glavni prijedlozi strateških mjera u području drvne sirovine su:

1. Zabraniti ili ograničiti prodaju trupaca izvan Republike Hrvatske
2. Uspostaviti registar pilana
3. Preraditi čim veći dio sirovine u Republici Hrvatskoj
4. Model prodaje trupaca i rabatna politika

Za razvoj drvne industrije RH važno je povezivanje svih institucija gdje su udruženi predstavnici drvne industrije, primjena najnovijih tehnologija, brendiranje slavonskog hrasta, primjena dizajna i inovacija u proizvodnji namještaja te sektorsko obrazovanje.

Javnim pozivom za prodaju trupaca Hrvatskih šuma u mjesecu ožujku 2017. odobrene su količine za drvno-prerađivačku industriju Osječko-baranjske županije. Manje su u odnosu na proteklu 2016. godinu za gotovo 55.000 m³, odnosno 1/3 kvote prethodne godine, što će rezultirati smanjenjem broja uposlenih, manjim dohotkom te novoostvarenom dodanom vrijednošću koja bi trebala biti usmjerena u dajnji razvoj.

Ministarstvo poljoprivrede želi da se kriteriji raspodjele trupaca temelje na koeficijentu iskorištenja drvnog sortimenta, a finalizatorima i izvoznici osigurati dovoljne količine i kvalitetu drvnog materijala.

U cilju dugoročnog sagledavanja problema neophodno je donijeti nacionalnu šumarsku strategiju, dokument koji treba dati smjernice gospodarenja šumama, odnosno da površine pod šumama ne budu manje od postojećih, a da kvaliteta i vrsta šume dugoročno raste i bude odlična sirovina za izvozne proizvode drvno-prerađivačke industrije.

PROIZVODNJA PAPIRA, PROIZVODA OD PAPIRA I TISKANJE

Prema NKD 2007. djelatnost C17 obuhvaća proizvodnju i preradu papira, a djelatnost C18 tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa. Tvrtke ove djelatnosti u Županiji proizvode sljedeće proizvode: celulozu, papir i karton, proizvode od papira i kartona, robu za kućanstvo i higijenu, uredski materijala od papira, tiskanje i umnožavanje snimljenih zapisa (tiskanje novina i ostalo tiskanje, usluge pripreme za tisak, knjigoveške i srodne usluge, te umnožavanje snimljenih zapisa)

Proizvodnja papira i proizvoda od papira jedna je od vodećih izvoznih djelatnosti u Županiji, i u strukturi izvoza županije u 2016. god. sudjeluje s 10% (Tablica 4).

Tablica 1: Financijski rezultati poduzetnika u proizvodnji papira i djelatnosti tiskanja Osječko – baranjske županije u 2016.g.

u 000 kuna

Djelatnost	Br. pod.	Ukupni prihod	indeks '16/'15	Dobit	indeks '16/'15	Gubitak	indeks '16/'15	Konsol. fin. rez.
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C17 Proizvodnja papira i proiz. od papira	15	763.350	130,6	56.537	133,0	2.947	150,5	53.589
C18 Tiskanje i umnožavanje	21	32.617	104,4	1.157	86,1	638	1.101	519
C17 i C18 ukupno	36	795.967	129,3	57.694	131,6	3.585	177,8	54.108
Ukupno Županija	4.764	24.336.723	110,9	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Iz financijskih pokazatelja poslovanja poduzetnika u 2016. god. (Tablica 1) vidljivo je da je statističko izvješće FINI predalo 36 poduzetnika djelatnosti C17 i C18. U 2016. god ostvarili su prihod od 795 mil. kuna što je za 29,3% više nego prethodne godine. Proizvodnja papira ostvarila je rast prihoda od 30,6%, a tiskanje i umnožavanje za 4,4%. Proizvodnja papira je u 2016. godini ostvarila ukupnu dobit u iznosu od 56,5 milijuna kuna, 33% više nego 2015. godine. S druge strane u 2016. proizvodnja papira ostvarila je gubitak od gotovo 3 mil. kuna, 50% veći nego u prethodnoj godini. U konačnici, proizvodnja papira je u 2016.g. ostvarila pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 53,6 milijun kuna.

Tiskanje i umnožavanje ostvarilo je ukupne prihode (Tablica 1) u iznosu od 32,6 mil. kuna, 4,4% više u odnosu na 2015. god. Također, dobit je iznosila oko 1,2 mil. kuna, dok su gubici bili 638 tisuća kuna. Konsolidirani financijski rezultat za granu tiskanja i umnožavanja je pozitivan, i iznosi 519 tisuća kuna.

Tablica 2. Broj zaposlenih i investicije poduzetnika u proizvodnji papira i djelatnosti tiskanja Osječko-baranjske županije za 2015. g.

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
C17 Proizvodnja papira i proiz. od papira	433	99,5	1,1%	129.085	328,3	11,2%
C18 Tiskanje i umnožavanje	118	101,7	0,3%	423	226,6	0,0%
C17 i C18 ukupno	551	100,0	1,4	39.098	327,9	11,2
Ukupno Županija sve djelatnosti	37.976	109	100%	1.149.087	142	100%

Izvor: FINA, obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini broj zaposlenih u promatrane dvije djelatnosti zajedno nije mijenjao. Odvojeno promatrajući u proizvodnji papira i proizvoda od papira s 435 zaposlenika broj zaposlenih se smanjio na 433 zaposlena odnosno pao je za 0,05%, dok je u tiskanju i umnožavanju povećan broj zaposlenih sa 116 na 118

zaposlenika. U proizvodnji papira investicije u dugotrajnu imovinu su u 2016. godini bile 129 milijuna kuna što predstavlja 11% ukupnih investicija u gospodarstvu županije. Investicije u djelatnosti tiskanja su bile 423 tisuće.

Prosječna neto plaća po zaposlenom u djelatnosti proizvodnje papira i proizvoda od papira za 2016. god. (Tablica 3) iznosi 5.504 kune što predstavlja pad od 3,2% u odnosu na 2015. godinu, ali je znatno iznad prosjeka neto plaće za cijelu Županiju (za 22%). U tiskarstvu je prosječna plaća 3.518 kn što je za 0,6% manje nego prethodne godine, a za 15% je manja nego prosječna neto plaća u ukupnom gospodarstvu županije.

Tablica 3: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima iz GFI za 2015. i 2016. godinu

Djelatnost	2015	2016	indeks
C17 Proizvodnja papira i proiz. od papira	5.504	5.328	96,8
C18 Tiskanje i umnožavanje	3.538	3.518	99,4
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 4: Izvoz i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
C17 Proizvodnja papira i proiz. od papira	501.351	164,6	9,9%	217.665	121,0	7,2%	283.685
C18 Tiskanje i umnožavanje	3.865	111,1	0,1%	2.841	183,0	0,1%	1.024
C17 i C18 ukupno	505.216	164,0	10,0%	220.506	121,6	7,3%	284.709
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	113,9	100%	2.626.656	115,0	100%	2.045.230

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Proizvodnja papira i proizvoda od papira jedna je od značajnijih djelatnosti u gospodarstvu županije kada se promatra vanjskotrgovinska razmjena (Tablica 4). Tako je u 2016. ostvareno 501,4 milijuna kuna izvoza uz rast od 64,6% u odnosu na 2015. godinu, a izvoz ove djelatnosti je 10% ukupnog izvoza Županije (2010. udio je bio 19%). Uvoz od 217,7 milijuna kuna je 7% ukupnog uvoza Županije i veći je za 21% u odnosu na 2015. godinu. Ostvareni saldo razmjene u 2016. godini je pozitivan i iznosi 283,7 milijuna kuna.

KEMIJSKA INDUSTRIJA

U djelatnosti kemijske industrije prisutno je 10 poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem na području OBŽ (Tablica 1). Ukupni prihod u 2016. godini povećan je za 1% u odnosu na 2015. godinu i iznosio je 840,8 milijuna kuna. Dobit je u 2016. godini smanjena za 23% u odnosu na 2015. i iznosi 23,8 milijuna kuna. Gubitak razdoblja u ovoj djelatnosti u 2016. iznosi 2,2 mil. kuna, dok je godinu prije bio 2 milijuna kuna. Ostvaren je pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 21,6 milijuna kuna.

Tablica 1: Financijski rezultati poduzetnika kemijske industrije Osječko – baranjske županije u 2016.g.

u 000 kuna

Djelatnost	Br.pod.	Ukupni prihod	indeks '15/'14	Dobit	indeks '15/'14	Gubitak	indeks '15/'14	Konsol. fin. rez.
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	110	354.558	147	149.505	105	205.053
C 20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	10	840.857	101	23.782	77	2.215	973	21.567
Ukupno Županija	4.764	24.336.723	111	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Broj zaposlenih u kemijskoj industriji Osječko-baranjske županije u 2016. godini (Tablica 2) je 1.025 što je samo za 3% više u odnosu na prethodnu godinu. Unatoč tome što su u cjelokupnom gospodarstvu županije investicije bilježile rast od 42%, u proizvodnji kemikalija i kemijskih proizvoda investicije u dugotrajnu imovinu su značajno pale u 2016. u odnosu na 2015. i to za 53% te iznose 11,8 milijuna kuna.

Tablica 2: Broj zaposlenih i investicije poduzetnika kemijske industrije OBŽ za 2016. g.

u 000 kn

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
C 20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	1.025	103	3%	11.779	47	1%
Ukupno Županija sve djelatnosti	37.976	109	100%	1.149.087	142	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prema podacima FINA-e u 2016. godini (Tablica 3.) prosječna neto plaća zaposlenih u kemijskoj industriji iznosi 4.307 kuna i za 0,1% je niža u odnosu na 2015. godinu, dok je u odnosu na prosječnu neto plaću u cjelokupnom gospodarstvu županije veća za 4,21%.

Tablica 3: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima GFI za 2016.g.

Djelatnost	2015	2016	indeks
C 20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	4.312	4.307	99,9
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 4: Izvoz i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
C 20 Proizvodnja kemikalija i kemijskih proizvoda	417.497	100,8	8,2%	295.832	92	9,8%	121.665
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	2.045.230

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Proizvodnja kemijskih proizvoda, uz još nekoliko drugih djelatnosti, spada među najvažnije izvoznicike djelatnosti županije s udjelom od 8,2% u ukupnom izvozu gospodarstva županije u 2016. godini (Tablica 4). Tako je izvoz u 2016. iznosio 417 milijuna kuna i bio je veći za 0,8% u odnosu na 2015. godinu. Uvoz ostvaren u 2016. iznosio je 295,8 milijuna kuna uz smanjenje od 8% u odnosu na godinu prije, te je ostvaren pozitivan saldo u iznosu od 121,7 milijuna kuna, veći za 29,9% u odnosu na 2015. godinu.

INDUSTRIJA GRADITELJSKIH MATERIJALA

Djelatnost proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda obuhvaća preradu nemetalnih mineralnih sirovina s ciljem proizvodnje sirovina i poluproizvoda namijenjenih prvenstveno građevinarskoj industriji (proizvodnja cementa, vapna, gipsa, kamena, mineralne vune, te proizvoda od stakla, keramike, porculana, kao i prethodno navedenih materijala). Potražnja za proizvodima ove djelatnosti stoga je izrazito ciklički ovisna o kretanjima u građevinskoj industriji i investicijskim aktivnostima države, a koje su posredno vezane uz opće stanje u gospodarstvu. Kriza građevinske industrije i pad infrastrukturnih projekata utjecali su na smanjenje potražnje za proizvodima ove industrijske djelatnosti.

U 2016. godini 28 poduzetnika obveznika poreza na dobit djelatnosti proizvodnje građevinskih materijala je predalo završno godišnje izvješće FINA-i. Ukupni prihod koji su ostvarili iznosio je 645 milijuna kuna što je za 18% više u odnosu na prethodnu godinu.

Tablica 1: Financijski rezultati poduzetnika u proizvodnji ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda Osječko – baranjske županije u 2016.g.

u 000 kuna

Djelatnost	Br. pod.	Ukupni prihod	indeks '16/'15	Dobit	indeks '16/'15	Gubitak	indeks '16/'15	Konsol. fin. rez.
C Prerađivačka industrija	574	8.011.122	110	354.558	147	149.505	105	205.053
C 23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	28	644.716	118	92.683	880	35.223	169	57.460
Ukupno Županija	4.764	24.336.723	111	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: FINA, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Dobit u 2016. godini iznosi 92,7 milijuna kuna i čak je osam puta veća u odnosu na 2015. godinu. Gubitak razdoblja u vrijednosti od 35 milijun kuna 69% je veći u odnosu na 2015. godinu. Konsolidirani financijski rezultat razdoblja iznosi 57,4 milijuna kuna.

Broj zaposlenih u proizvodnji građevinskog materijala u Osječko-baranjskoj županiji u 2016. godini smanjio se s 593 na 585, odnosno za 1,3%. Investicije u dugotrajnu imovinu povećane su za 53% u odnosu na godinu dana prije i iznose 11,8 milijuna kuna, a u odnosu na ukupne investicije u svim djelatnostima to je tek 1%.

Tablica 2: Broj zaposlenih i investicije poduzetnika u proizvodnji ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda Osječko-baranjske županije u 2016. g.

u 000 kn

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
	2016	indeks	udio	2015	indeks	udio
C 23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	585	98,7	2%	11.793	153	1,0%
Ukupno Županija sve djelatnosti	37.976	109	100%	1.149.087	142	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

U proizvodnji građevinskih materijala u 2016. godini (tablica 3) prosječna neto plaća iznosi 6.078 kuna i viša je u odnosu na plaću za 2015. godinu za 13%, a u odnosu na prosječnu neto plaću u ukupnom gospodarstvu županije veća je za 47%.

Tablica 3: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima iz GFI za 2016. godinu

Djelatnost	2015	2016	indeks
C 23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	5.378	6.078	113
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.067	4.133	101.6

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 4: Izvoz i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
C 23 Proizvodnja ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda	203.128	107,3	4%	88.388	95	3%	114.741
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	2.045.230

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Djelatnost proizvodnje ostalih nemetalnih mineralnih proizvoda ostvarila je u 2016.g. (Tablica 4) izvoz u vrijednosti od 203,1 milijuna kuna što je za 7,3% više u odnosu na 2015.g. Uvoz u iznosu od 88 milijuna kuna manji je za 5% u odnosu na 2015. te je ostvaren pozitivan saldo razmjene u iznosu od 114,7 milijuna kuna. Industrija građevinskih materijala ostvaruje 4% ukupnog izvoza gospodarstva županije.

METALOPRERAĐIVAČKA INDUSTRIJA I STROJOGRAĐNJA

U djelatnosti **proizvodnje osnovnih metala (C24)** te **proizvodnji gotovih metalnih proizvoda osim strojeva i opreme (C25)** prema podacima FINA-e (Tablica 1) godišnje financijsko izvješće (GFI) za poslovanje u 2016. godini predalo je 83 poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji: tri u proizvodnji osnovnih metala te 80 u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda, osim strojeva i opreme.

U proizvodnji osnovnih metala ukupni prihod je iznosio 27 mil. kuna (Tablica 1) što predstavlja rast ukupnih prihoda za 132% u odnosu na 2015. godinu. Dobit je 109 tisuća kuna, a gubitak 5,9 mil.kuna, pa je ova djelatnost ostvarila negativan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 5.8 mil, kn..

U proizvodnji gotovih metalnih proizvoda ukupni prihod u 2016. je iznosio 444,8 milijuna kuna (tablica 1) što je za 20% više u odnosu na prethodnu godinu. Dobit se povećala za 79% i iznosi 27,5 mil.kuna, dok je gubitak smanjen u odnosu na 2015. godinu za 66% i iznosi 1,8 mil.kuna. Rezultat povećane dobiti i smanjenog gubitka je pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 25,7 milijuna kuna.

Tablica 1: Financijski pokazatelji poslovanja poduzetnika metaloprerađivačke industrije Osječko-baranjske županije za 2016. g.

u 000 kuna

Šifra	Djelatnost	Br.pod.	Ukupni prihod	indeks '15/'14	Dobit	indeks '15/'14	Gubitak	indeks '15/'14	Konsol. fin. rez.
C	Prerađivačka industrija	574	8.011.122	110	354.558	147	149.505	105	205.053
C24	Proizvodnja osnovnih metala	3	27.219	232	109	132	5.881	23	-5.772
C25	Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda	80	444.809	120	27.514	179	1.823	34	25.691
	Ukupno Županija	4.764	24.336.723	111	1.140.773	137	635.794	110	504.979

Izvor: Fina, obrada HGK Županijska komora Osijek

U proizvodnji osnovnih metala broj zaposlenih u 2016. godini je 12% manji nego u 2015. godini. (Tablica 2). U proizvodnji proizvoda od metala broj zaposlenih povećao se za 3% odnosno za 196 zaposlenih te je u 2016. je iznosio 1.135 zaposlenih. Nije bilo investicija u djelatnosti proizvodnje osnovnih metala, dok su u proizvodnji proizvoda od metala iznosile 5,8 milijun kuna, što predstavlja smanjenje od 29% u odnosu na prošlogodišnje vrijednosti.

Tablica 2: Broj zaposlenih i investicije poduzetnika metaloprerađivačke industrije Osječko-baranjske županije za 2016. g.

u 000 kn

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
C 24 Proizvodnja osnovnih metala	69	88	0%	0	-	0,0%
C 25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda	1.135	121	3%	5.786	71	1%
Ukupno Županija sve djelatnosti	37.976	109	100%	1.149.087	142	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

U Osječko-baranjskoj županiji prosječna neto plaća u proizvodnji osnovnih metala tijekom 2016. g. (Tablica 3) iznosila je 2.750 kuna što je za 42% niža plaća u odnosu na plaću iz 2015. godine, dok je u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda iznosila 3.799 kuna što je za 0,7% niža plaća u odnosu na 2015. godinu. U obje proizvodne djelatnosti prosječna neto plaća niža je od prosječne neto plaće županijskog prosjeka svih djelatnosti koja je iznosila 4.133 kune.

Tablica 3: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima iz GFI u 2016.

Djelatnost	2015	2016	indeks
C 24 Proizvodnja osnovnih metala	4.746	2.750	57,9
C 25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda	3.827	3.799	99,3
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 4: Izvoz i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
C 24 Proizvodnja osnovnih metala	1.601	61	0%	767	112	0%	834
C 25 Proizvodnja gotovih metalnih proizvoda	173.296	114	3%	40.876	141	1%	132.420
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	2.045.230

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Tvrke djelatnosti proizvodnje osnovnih metala (Tablica 4) ostvarile su u 2016.g. 1,6 milijuna kuna izvoza što je 39% manje od prošlogodišnjeg iznosa, a tvrtke u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda izvezle su 14% više u odnosu na 2015. godinu odnosno u vrijednosti od 173 mil. kuna. Uvoz tvrtki u proizvodnji osnovnih metala povećan je za 12% i iznosi 767 tisuće kuna, dok su tvrtke u proizvodnji gotovih metalnih proizvoda uvezle robe u vrijednosti 40,9 mil. kuna odnosno 41% više od prošlogodišnjeg uvoza. U obje djelatnosti u 2016. ostvaren je pozitivan saldo u ukupnom iznosu od 133 milijuna kuna.

Kretanja u djelatnosti proizvodnje metala ovise o stanju i kretanjima svjetskog gospodarstva i potražnji koju generiraju ključne partnerske industrije - strojogradnja, brodogradnja, automobilska industrija, energetika, građevinarska industrija i druge. Budući da je hrvatsko tržište premalo za značajniji rast proizvodnje, poduzeća iz promatrane djelatnosti prvenstveno moraju usmjeriti svoje proizvodne kapacitete na zemlje EU-a, što ujedno znači i povećanje razine produktivnosti imovine i radne snage, kako bi se moglo parirati stranoj konkurenciji

Tablica 5: Financijski pokazatelji poslovanja poduzetnika u strojogradnji Osječko-baranjske županije za 2016. g.

u 000 kn

Šifra	Djelatnost	Br.pod.	Ukupni prihod	indeks '16/'15	Dobit	indeks '16/'15	Gubitak	indeks '16/'15	Konsol. fin. rez.
C	Prerađivačka industrija	574	8.011.122	109,9	354.558	147,3	149.505	105,4	205.053
C28	Proizvodnja strojeva i uređaja	29	835.396	88,2	32.913	67,9	13.466	325,2	19.447
	Ukupno Županija	4.764	24.336.723	110,9	1.140.773	136,6	635.794	110,1	504.979

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Broj poduzetnika obveznika poreza na dobit u **proizvodnji strojeva i uređaja** u 2016. godini (Tablica 5) koja su predala godišnji financijski izvještaj o poslovanju bilo je 29. Ukupni prihodi koje su ove tvrtke ostvarile iznose 835 milijuna kuna što je pad od 11,8% u odnosu na 2015.g. Pri tome su ostvarile 32,9 milijuna kuna dobiti i 13,5 milijuna kuna gubitka, te je ostvaren pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 19,4 milijun kuna.

Tablica 6: Broj zaposlenih i investicije poduzetnika u strojogradnji Osječko-baranjske županije u 2016. g.
u 000 kn

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr. imovinu		
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
C 28 Proizvodnja strojeva i uređaja	1.042	98,9	2,7%	24.240	53	2%
Ukupno Županija sve djelatnosti	37.976	108,7	100%	1.149.087	142	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. godini (Tablica 6) u proizvodnji strojeva i uređaja broj zaposlenih je manji za 1,1% u odnosu na 2015. i iznosi 1.042 zaposlenih. Investicije u dugotrajnu imovinu manje su za 47% u odnosu na 2015.g. i iznose 24 milijuna kuna.

U grani proizvodnje strojeva i uređaja prosječna neto plaća u 2016.g. iznosi 5.121 kunu i veća je za 5,6% u odnosu 2015. godinu te je veća od prosječne neto plaće u OBŽ za 988 kuna, ili za 23,9% (Tablica 7).

Tablica 7: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima iz GFI u 2016.

Djelatnost	2015	2016	indeks
C 28 Proizvodnja strojeva i uređaja	4.834	5.121	105,9
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.067	4.133	101,6

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Premda su joj nešto slabiji izvozni rezultati u 2016. godini u odnosu na 2015. proizvodnja strojeva je i dalje među najvažnijim izvoznim djelatnostima prerađivačke industrije Osječko-baranjske županije. U 2016.g. (Tablica 8) izvezla je proizvoda u vrijednosti 722,7 milijuna kuna što je čak 14,6% manje u odnosu na prethodnu godinu, što čini 14,3% ukupnog izvoza gospodarstva cijele županije i najveći je udio u izvozu što se tiče prerađivačke industrije. Uvoz je u 2016. iznosio 447 milijuna kuna, a ostvareni pozitivni saldo vanjskotrgovinske razmjene iznosio je 275,5 milijuna kuna.

Tablica 8: Izvoz i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Izvoz			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
C 24 Proizvodnja strojeva i uređaja	722.722	85,4	14,3%	447.170	102,3	14,8%	275.552
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	2.045.230

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

GRADITELJSTVO

U graditeljstvu Osječko-baranjske županije u 2016. godini 487 poduzetnika obveznika poreza na dobit je predalo godišnje financijsko izvješće o poslovanju. Ukupni prihodi (tablica 1) koje su ostvarili iznosili su 2,48 milijardi kuna i bili su za 6,6% veći nego u 2015. kada su iznosili 2,32 milijarde kuna. U ukupnim prihodima cijelog gospodarska županije sudjelovali su s 10,2% do je u 2015. taj udio bio 9,8%.

Tablica 1: Prihod poduzetnika u graditeljstvu Osječko-baranjske županije za 2016. g.

u 000

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Ukupni prihod			
	2015	2016	indeks '16/'15	udio
F Građevinarstvo	2.325.574	2.479.177	106,6	10,2%
Ukupno gospodarstvo županije	21.941.363	24.336.723	110,9	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Tablica 2: Dobit i gubitak poduzetnika u graditeljstvu Osječko-baranjske županije za 2016. g.

u 000 kuna

Šifra djel.	djelatnost	Dobit razdoblja				Gubitak razdoblja				Konsol. fin. rezul.
		2015	2016	indeks '16/'15	udio	2015	2016	indeks '16/'15	udio	
F	Građevinarstvo	80.812	107.605	133	9%	59.782	202.544	339	32%	-94.940
Ukupno gosp. županije		834.838	1.140.733	137	100%	577.320	635.794	110	100%	504.979

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Dobit poduzetnika u graditeljstvu u 2016. godini (tablica 2) iznosi 107 milijuna kuna i veća je za 33% u odnosu na 2015. godinu. Pozitivan pomak koji pokazuje oporavak građevinskog sektora povezan je s jačanjem investicijske aktivnosti koja je prošle godine bila znatnim dijelom oslonjena na mogućnost korištenja sredstava iz fondova EU. Istodobno je investiranje javnog sektora bilo suzdržano zbog potrebe provedbe fiskalne konsolidacije, dok je zaduženost tvrtki i stanovništva ograničavala snažnije kreditno zaduživanje i investiranje što je dovelo do negativnog konsolidiranog financijskog rezultata.

Tablica 3: Broj zaposlenih na bazi sati rada i investicije poduzetnika u graditeljstvu Osječko-baranjske županije za 2016. g

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Broj zaposlenih			Investicije u dugotr.imovinu		
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio
F Građevinarstvo	5.140	102,0	13,5%	33.968	150,0	3,0%
Ukupno Županija sve djelatnosti	37.966	108,7	100%	1.149.087	141,6	100%

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Poduzetnici u graditeljstvu OBŽ su tijekom 2016.g. (tablica 3) zapošljavali 5.140 djelatnika što je za 2% više u odnosu na 2015. godinu i predstavlja 13,5% udjela u ukupnom broju zaposlenih kod poduzetnika ukupnom gospodarstvu Osječko-baranjske županije.

Investicije u dugotrajnu imovinu u djelatnosti graditeljstva povećane su u 2016. godini za 50% u odnosu na 2015., ali iznose ipak tek 34 milijuna kuna što je udjel od samo 3% u ukupnim investicijama poduzetnika obveznika poreza na dobit OBŽ.

Tablica 4: Prosječna neto plaća u kunama prema podacima iz GFI za 2016.g.

Djelatnost	2015	2016	Indeks
F Građevinarstvo	3.917	4.087	104,0
Ukupno sve djelatnosti Županije	4.068	4.134	101,8

Izvor: Fina, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Prosječna mjesečna isplaćena neto plaća po zaposlenome u graditeljstvu OBŽ za 2016. godinu (tablica 4) iznosila je 4.087 kn, te je vidljiv rast od 4 % u odnosu na 2015., a u odnosu na sve djelatnosti manja je za 1% od prosječne neto plaće u Osječko – baranjskoj županiji koja je iznosila 4.134 kuna.

Tablica 5: Prihodi od prodaje u inozemstvu i uvoz u 2016. prema podacima iz GFI za 2016.g.

u 000 kuna

Šifra i opis djelatnosti (NKD 2007)	Prihodi od prodaje u inozemstvu			Uvoz			Saldo
	2016	indeks '16/'15	udio	2016	indeks '16/'15	udio	2016
F Građevinarstvo	59.268	86	1,2%	29.197	76	1,0%	33.968
Ukupno gospodarstvo Županije	5.065.100	114	100%	3.019.870	115	100%	1.149.087

Izvor: FINA; obrada HGK ŽK Osijek

Građevinarstvo je u 2016. godini ostvarilo prihode od prodaje u inozemstvu u vrijednosti 59,3 milijuna kuna što je manje za 10 milijuna ili za 14% u odnosu na 2015. godinu. Uvoz bilježi pad od 24% ili oko 9 milijuna kuna. U 2016. godini poduzetnici u graditeljstvu su ostvarili pozitivan saldo razmjene s inozemstvom u iznosu od 34 milijuna kuna.

Tablica 6: Izdane građevinske dozvole prema vrstama građevina u 2015. i 2016.g.

	Ukupno		indeks	Zgrade		indeks	Ostale građevine		indeks
	2015.	2016.		2015.	2016.		2015.	2016.	
Republika Hrvatska	6.328	8.018	127	5.133	6.418	125	1.195	1.600	134
Osječko-baranjska županija	330	596	181	221	355	160	109	241	221
Udio:	5,21%	7,4%		4,3%	5,5%		9,1%	15%	

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

U 2016. (tablica 6) je u Osječko-baranjskoj županiji izdano je 596 građevinskih dozvola, što je 266 više dozvola, odnosno 81 % više dozvola nego u 2015. Porast izdanih dozvola u Hrvatskoj je 1690 odnosno 27 %. Od ukupno 596 dozvola 355 se odnosi na zgrade (rast od 60%), a 241 na ostale građevine (121% više nego u 2015.) U OBŽ je izdano 7,4% svih izdanih građevinskih dozvola u Hrvatskoj u 2016. U 2015. taj udio je bio manje i iznosio je 5,21%.

Tablica 7: Građevinske veličine zgrada i stanova za koje su izdana odobrenja za građenje (novogradnja i dogradnja) u 2016. - Osječko-baranjska županija

	Zgrade			Stanovi	
	Ukupno	Stambene	Nestambene	Broj	Korisna površina, m ²
	Površina, m ²	Površina, m ²	Površina, m ²		
Ukupno RH	2.635.237	1.179.985	1.455.252	9398	859.996
Osječko-baranjska	176.398	32.600	143.798	223	24.646
Udio OBŽ u RH	6,7%	2,8%	9,9%	2,4%	2,87%

Izvor: Državni zavod za statistiku; obrada: HGK Županijska komora Osijek

Kod izdanih odobrenja za građenje u OBŽ (tablica 7) vidljiv je veći udio odobrenja za nestambene zgrade, nego za stambene. Tako površina stambenih zgrada za koje je izdano odobrenje građenja iznosi 32,6 tisuća m², a nestambenih 143,8 tisuća ili 4 puta više. U Hrvatskoj je površina nestambenih zgrada za koje je izdano odobrenje za 1,23 puta veća od površine stambenih.

Pokazatelji građevinske aktivnosti iz prošle godine potvrđuju blage pozitivne pomake, ali su veći pomaci kod porasta broja izdanih građevinskih dozvola i vrijednosti novih narudžbi, što nagovještava nastavak i jačanje pozitivnih trendova u budućem razdoblju građevinskih aktivnosti.

Tome pridonosi i postupno poboljšavanje korištenja raspoloživih sredstava iz fondova EU, pokretanje novih infrastrukturnih projekata, ostvaruju se projekti povezani s energetsom obnovom zgrada, novim mjerama potiče se potražnja u stanogradnji, a porezno rasterećenje tvrtki i stanovništva te izgradnja poticajnijega poslovnog okruženja otvorit će mogućnost dinamiziranja investicija privatnog sektora.

U takvim okolnostima bit će više poslova za građevinski sektor koji će se organizacijski i tehnološki trebati prilagoditi izmijenjenoj strukturi radova, riješiti pitanje nedostatka dijela radnika određenih struka i kvalifikacija te pronaći odgovore na sve snažniji pritisak inozemne konkurencije na domaćem tržištu.

No, nedostatak radne snage u građevinskoj industriji i dalje predstavlja veliki problem, a uzrokovan je velikim odljevom kadrova u zemlje EU, nedostatkom potrebnih kadrova na tržištu rada, premalim kvotama za uvoz stranih radnika kao i obrazovnim sustavom koji nije usklađen s potrebama poduzetnika. Poboljšanje cjelokupnog stanja bilo bi moguće uz adekvatnu pomoć države i to boljom kontrolom poduzetnika, odnosno micanjem s tržišta onih poduzetnika koji ne podmiruju svoje obveze, zatim smanjenjem PDV-a i doprinosa. Na taj način bi poduzetnici bili u mogućnosti osigurati radnicima bolje uvjete rada i plaće i time smanjiti odljev kadrova.

PROMET

Osječko baranjska županija se nalazi na raskrižju robnih tokova, a zbog svog specifičnog geoprometnog položaja interesantna je investitorima. Specifičan položaj osječko baranjske županije poduzećima kojima je djelatnost prijevoz, skladištenje i veze pruža velike mogućnosti za razvoj, a onda naravno i razvoj gospodarstva u cjelini.

Općenito, stanje prometne infrastrukture u Osječko baranjskoj županiji, nakon godina sustavnog zanemarivanja, sve više zadovoljava potrebe aktualnog tržišta prijevoza što je rezultat prometnih investicija koje su se dogodile unazad nekoliko godina. Puštanje u promet južnog traka južne obilaznice u Osijeku, zatim cijele dužine obilaznice oko Donjeg Miholjca, kod Našica, najvažniji su učinci cestogradnje u Osječko-baranjskoj županiji u posljednjih godinu dana ili bar kada su u pitanju državne ceste kojima gospodare Hrvatske ceste. Osječko-baranjska županija je premrežena s ukupno tri tisuća kilometara prometnica od čega je 487 kilometra državnih cesta.

Novom investicijom vrijednom 4,5 milijuna eura nastavilo se ulaganje u modernizaciju i razvoj tvrtke Ricardo d.o.o. iz Darde. Otvorenje nove stanice za tehnički pregled s pratećim sadržajima i kupovina 20 novih tegljača marke MAN TGX s poluprikolicama marke Schmitz, tvrtka Ricardo d.o.o. povećala je svoj vozni park koji sada broji 300-tinjak voznih jedinica. Kupovina novih tegljača najviše klase, dokaz je održavanja najviše razine kvalitete vozila kao jednog od preduvjeta za osiguranje vrhunske usluge za svoje kupce. Nove kompozicije namijenjene su prvenstveno za međunarodni transport.

Kao što je i najavljivano, kreće se u dovršetak izgradnje koridora 5C od Osijeka prema Belom Manastiru. Projekt je to koji je iznimno važan za Osječko-baranjsku županiju, a zbog nekog je razloga godinama stavljan na stranu. Ovakve investicije dobra su prilika i za slavonsku građevinsku operativu. Uostalom, u izgradnju gotovo svih dionica Slavonike do sada je bio uključen i Osijek-Koteks. Prema programu Hrvatskih autocesta, do 2020. godine trebala bi biti završena tehnološka cjelina koridora 5C koja bi bila u prometu i pod naplatom od Belog Manastira preko Osijeka sa spojem na autocestu A3 i u nastavku preko graničnog prijelaza Svilaja spojena s Bosnom i Hercegovinom. Neće se odmah graditi na cijeloj dionici do jedinog baranjskog grada, nego će se, za početak, graditi most Halasica te sedam nadvožnjaka i putnih prijelaza - Adica, Sudaraš, Bolman, Jagodnjak, Krčevine, Mali Jagodnjak i Bezdan. Hrvatske autoceste, investitor, objavile su natječaj, a njegova je procijenjena vrijednost 95 milijuna kuna. Izgradnjom predmetnih nadvožnjaka i putnih prijelaza preko autoceste A5 omogućuje se odvijanje prometa državnim, županijskom i lokalnim cestama te je buduća izgradnja autoceste od Belog Manastira do mosta Drava, a koja je planirana u 2018. godini, neovisna o funkcioniranju prometa državnim, županijskom i lokalnim cestama.

Most Halasica, duljine 800 metara, zapravo je sjeverni nastavak novog mosta preko Drave kod Osijeka, i njime će se autocesta preko obalnog (i poplavnog) pojasa u baranjsku ravnicu spustiti ispred Čemince. Predviđeno trajanje izgradnje mosta, nadvožnjaka i putnih prijelaza je 24 mjeseca, osim nadvožnjaka i putnog prijelaza Adica na državnoj cesti DC 517, čija je izgradnja planirana na 18 mjeseci zbog naknadnog postupka ishođenja građevinske dozvole. Rok dovršetka radova i na tom objektu istovjetan je roku dovršetka ostalih objekata. Paralelno s ovim, dakle, radit će se i na nastavku izgradnje trase do Belog Manastira, ishodit će se dozvole i projektna dokumentacija. Novim četverogodišnjim Programom građenja i održavanja javnih cesta predviđena je izgradnja punog profila ove dionice autoceste. Gradnja ove autoceste vlada je uvrstila u svoj "Projekt Slavonija".

Unatoč problemima, posljednjih godina ipak se radilo na obnovi i rekonstrukciji cesta. Najveća promjena je što su gradovi Đakovo, Valpovo, Donji Miholjac i Našice dobili obilaznice. Đakovo je bilo prvi grad koji je sredinom 90-ih godina dobio obilaznicu, prošle je godine sa 7,9 milijuna kuna obavljena sanacija kolnika, jednako tako svježe je saniran i kolnik valpovačke obilaznice, kao dijela državne ceste D34 kojom dnevno prođe 6,5 tisuća vozila. Druga je to najprometnija cesta u ovoj županiji. Odnedavno se u cijelosti prometuje i obilaznicom oko Donjeg Miholjca jer je u ožujku pušten u promet i drugi dio, koji od centra vodi prema zapadu. Našice su također dočekali puštanje u promet cijele dužine obilaznice, koja je odavno sagrađena, ali se zbog neriješenih imovinsko-pravnih odnosa uporno odgađalo završetak i otvorenje. Oko Našica se dalje nastavlja s planovima za gradnju obilaznice u smjeru prema Požegi. Svi slavonski gradovi dobili su svoje obilaznice, osim Belog Manastira, koji će prvo morati sačekati svoju autocestu. Prema svemu sudeći od novog mosta do Belog Manastira za sada se neće graditi autocesta već brza cesta, a samim time onda će izostati gradnja Belomanastirske obilaznice.

Proširenje južnog traka već postojeće južne Osječke obilaznice bio je najzahtjevniji i financijski najkрупniji zahvat, a svakodnevno je među najprometnijim dionicama u Hrvatskoj s dnevno zabilježenim brojem prolaza od 18,5 tisuća vozila. To ne znači da je s obilaznicom završeno. U tijeku je izrada idejnog rješenja i ishođenje lokacijske dozvole za obnovu sjevernog, dakle starog kolnika te obilaznice. HC su financijski pokrile gradnju pješačkog nathodnika za stanovnike južnog dijela Stadionskog naselja, a u tijeku je realizacija rekonstrukcije državne ceste D518, od južne obilaznice do raskrižja s Divaltovom ulicom, koja će u duljini od 450 metara biti napravljena kao četverotračna cesta.

Trasa buduće Podravske brze ceste, kao buduća obilaznica Osijeka, izmještena je južnije. Definitivno je kako osječka obilaznica za razliku od obilaznica ostalih gradova ove županije jedina ima funkciju u službi gradskog prometa. Najviše izravne koristi od investicija imali su mještani Belišća, odnosno njihovo gospodarstvo. U pet mjeseci obavljena je rekonstrukcija državne ceste D517 - sagrađena su dva kružna toka i dva nova ulaza u gospodarsku zonu. Nakon gradnje mosta na Dravi, ovo je zasigurno najveća investicija u prometnoj infrastrukturi u Belišću. Ukupna investicija iznosila je 14 milijuna kuna, Hrvatske ceste "pokrile" su 96 posto tog iznosa. Nije se radilo samo oko gradova. Izveden je novi kružni tok na južnom ulazu u Brijest, izmještena je dionica ceste Antunovac - Jarmina, dakle ispravljen je jedan od onih poznatih antunovačkih "s" zavoja, kao i novi montažni kružni tok u smjeru prometovanja prema trgovačkom centru Portanova.

Završena je rekonstrukcija ceste od Koške prema Normancima, zatim od valpovačke obilaznice u smjeru Osijeka, a onda i nastavak u smjeru Donjeg Miholjca. Jedan od velikih zadataka i planova HC je rekonstrukcija, odnosno obnova kolnika na dionici od Osijeka u smjeru Erduta. Također, obavljani su pripremni radovi za rekonstrukciju Preradovićeve ulice, odnosno betonske ceste u Đakovu, dok će se u Baranji raditi na rekonstrukciji ceste od Baranjskog Petrovog Sela prema graničnom prijelazu s Mađarskom. U planu je i program sanacije opasnih mjesta, kao što su lokacije u Budrovcima, Gradcu Našičkom, na dionici Đakovo-Kuševac.

Ulaganjima prethodnih godina na razini cijele države, pa tako i u Osječko-baranjsku županiju, prometna komunikacija podigla se na zavidan europski nivo, a realizacija planova hrvatskih cesta imala bi puno teži put bez razumijevanja i involviranosti lokalne i regionalne samouprave. Službe Grada zajedno s tehničkim službama Hrvatskih cesta surađuju koordinirano, te time teren cestovne infrastrukture posjeduje novu kvalitetniju dimenziju, koja se očituje u činjenici kako su Hrvatske ceste u Grad Osijek u protekle četiri godine uložile oko 220 milijuna kuna, a u projekte u kojima je u većoj ili manjoj mjeri bio uključen i Grad Osijek.

Ulaganje Hrvatskih cesta u Osječko-baranjsku županiju kontinuirano se nastavlja i u 2017., a sukladno potrebi i razvijanju ciljne strategije razvitka i poboljšanja sigurnosti prometovanja. Za istu godinu predviđeni su projekti ukupne vrijednosti od oko 55 milijuna kuna, a koji se odnose na radove obnove i rekonstrukcije te projektiranja s ishođenjem dozvola. Ove godine započinje i projekt izgradnje kružnog raskrižja na križanju Trpimirove i Divaltove ulice, koji je trenutno u postupku javne nabave za odabir izvođača radova, tj. na isti je uložena žalba. Po završetku navedene procedure, donošenju odluke o žalbi i potpisu ugovora s odabranim izvođačem, moći će se započeti s radovima.

U tijeku je projektiranje obnove sjevernog kolnika južne obilaznice za koji je predan zahtjev za izdavanje Lokacijske dozvole. Po ishođenju iste dozvole, slijedi izrada Glavnog projekta i izdavanje Građevinske dozvole. Plan je da se sve ove aktivnosti izvrše do kraja ove godine nakon čega bi se mogao raspisati natječaj za izvođenje radova. Dakle, početak radova bi mogao biti u travnju ili svibnju 2018., ukoliko se ne stvori problematika s imovinsko-pravnim odnosima čije je rješavanje još u tijeku.

Obilaznica oko Petrijevac će jedino još morati malo pričekati. Radi se na projektiranju i rješavanju zemljišnih pitanja, ali sredstva za gradnju te prometnice tražit će se u okviru europskih fondova. Izvjesno je da do početka realizacije neće doći u iduće dvije ili možda i tri godine. Sva daljnja ulaganja bit će sukladno potrebi i raspoloživim sredstvima, s naglaskom na modernizaciju već postojećih prometnica. Strateški opravdane dionice, ponajviše obilaznice gradova, pokušat će se financirati preko EU fondova.

Na koridoru 5c, nakon izgradnje mosta preko rijeke Drave za milijardu i 180 milijuna, završen je i most u Petrijevcima, dugačak je 2485 metara, koji je također dio koridora 5c, odnosno preko njega će prelaziti brza cesta. Most na Dravi je djelomično i viseći jer nema stupove u Dravi, a pijesak izvučen iz Drave koristio se u gradnji, po ugovoru s Hrvatskim vodama. Čelična konstrukcija sastoji se od 35 segmenata, a svaki je od šest dijelova, dovožena je iz Šibenika, zavarivana i okrupnjivana na gradilištu. Most ima četiri vozna traka i dva zaustavna, a brzina će, najvjerojatnije, biti ograničena na 100 kilometara na

sat. Riječ je o autocesti A5, Beli Manastir – Osijek – Svilaj. Izvođač je poslovna udruga koja se sastoji od Viadukta, Hidroelektre niskogradnje, Osijek-Koteksa i Skladogradnje. Riječ je o mostu izgrađenom kao dio autoceste koje neće biti.

U Ministarstvu prometa tvrde kako za izgradnju pune autoceste nema odgovarajućih uvjeta te da će na tom mjestu biti izgrađena tek dvosmjerna brza cesta. U izgrađeni most koji ima šest traka se uložilo više od milijardu kuna, a od izgradnje autoceste se sada odustaje. Dogradnja u puni profil autoceste izvodit će se tek kada dođe do povećanja prometa, dok za 33 kilometra od Osijeka do Mađarske nije izvršen ni otkup zemljišta.

Prema podacima iz godišnjih financijskih izvještaja za 2016. godinu (tabela 2 na str.4), djelatnošću prijevoza i skladištenja u OBŽ bavilo se 204 poduzetnika obveznika poreza na promet, što je udjel od 4,3% u ukupnom broju poduzetnika sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji. Ukupni prihodi ostvareni u toj djelatnosti u 2016. godini iznosili su 1 milijardu i 233 milijuna kuna, što je 17% više u odnosu na prethodnu godinu, a u ukupnim prihodima OBŽ –a čine 5% . Dobit razdoblja u djelatnosti prijevoza i skladištenja u 2016. godini je bila 64 milijuna kuna, što je 75% više nego godinu dana ranije, a ukupnoj dobiti svih djelatnosti županije promet sudjeluje sa 6%. Prosječan broj zaposlenih u 2016. god. u djelatnosti prijevoz i skladištenje bio je 1.972, što je više za 11,9 % u odnosu na 2015.g., dok je njihov udio u broju zaposlenih u gospodarstvu OBŽ 5%.

Gubitak koji je ova djelatnost ostvarila u 2016. iznosi 8,37 milijuna kuna, što je smanjenje od od 32% u odnosu na godinu ranije, a u ukupnim gubicima OBŽ sudjeluje s 1%, te je na kraju ostvarila pozitivan konsolidirani financijski rezultat u iznosu od 55,8 milijun kuna. Prosječna neto plaća po zaposlenom 2016. godini (tabela 10 na str. 13) iznosila je 4.298 kn, što je za 3% manje nego godinu dana ranije, ali je 4% veća od prosječne neto plaće za gospodarstvo županije. Prihodi od prodaje u inozemstvu u djelatnosti prijevoza i skladištenja su u 2016. godini (tabela 4 na str. 6) iznosili 136 milijuna kuna i bili su veći za 1% u odnosu na 2015. godinu. Uvoz, koji je u 2016.g. iznosio 18,6 milijuna kuna bio je manji za 1% nego u 2015. godini. Ostvaren je pozitivan trgovinski saldo s inozemstvom u iznosu od 117 milijuna kuna.

Cestovni promet

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u Županiji ima 1651 km cesta, od čega 43 km autocesta, 467 km državnih, 653 km županijskih i 488 km lokalnih cesta. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u Osječko-baranjskoj županiji u 2016.g. ukupno je registrirano 115.620 motorna vozila. Udio registriranih motornih vozila Osječko-baranjske županije u ukupnom broju registriranih motornih vozila u Republici Hrvatskoj je 5,92%.

Tablica 1.: Registrirana motorna vozila u Osječko-baranjskoj županiji – 2016.

	OBŽ 2014.	OBŽ 2015.	OBŽ 2016.	Indeks 15/14	Indeks 16/15	RH -2016.	Udio OBŽ u RH 2016. (%)
Mopedi i motocikli	7729	7 406	7133	95	96	152 873	4,66
Osobna vozila	85 025	85 906	88 613	101,03	103,15	1 552 904	5,70
Autobusi	202	205	205	101,48	100	5 513	3,71
Teretna vozila ¹	7 886	8 125	7 308	103,03	89,99	146 230	4,99
Ostala vozila ²	11 071	11 042	12 361	99,73	111,94	138 536	8,92
Ukupno :	112 013	112 684	115 620	100,06	102,60	1 996 056	5,92

¹ u teretna vozila uključena su i radna vozila

² uključeni su cestovni tegljači, specijalna vozila i poljoprivredni strojevi

Izvor: DZS, obrada HGK - ŽK Osijek

Tablica 2.: Cestovni prijevoz robe po županijama u tonama - 2016.

	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	Indeks 16/15
RH	74.645	65.439	67.500	66.146	66.491	72 503	100,52
OBŽ	6.187	5.058	6.091	6.771	6.528	6 824	96,41
Udio OBŽ u RH	8,3%	7,23%	9,02%	10,23%	9,81 %	9,41 %	

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Cestovni teretni promet

Cestovni promet je i dalje najzastupljeniji oblik prijevoza kod prijevoza tereta. U 2016. broj teretnih vozniha jedinica u Osječko-baranjskoj županiji je u padu za više od 10 %, ali je zato prijevoz robe u odnosu na 2015. godinu porastao za više od 9 %.

Razlog tome je povećanje gospodarskih aktivnosti što je rezultiralo potražnjom za prijevozom tereta, ali i kupovinom novih vozila. Razvijanjem logističkog i distribucijskog centra tvrtka Ricardo d.o.o. preuzela je veliku većinu poslova prijevoza u regiji. S manje vozila napravljeno je više prijevoza bez praznog hoda. Upravo u tome leži razlog povećanja prijevoza tereta roba od 4,53 % u OBŽ. Kod drugih, uvjetno rečeno većih prijevoznika, stanje voznih parkova se obnavlja, što utječe na ukupnu starost, odnosno na prosjek starosti voznih parkova u OBŽ.

Najvećih problemi u prijevozu ostaju i dalje isti, a to su visoki troškovi hladnog pogona, neusklađene cijene prijevoza na tržištu, koje porastom cijena dijelova ili naftnih derivata u velikoj većini idu na teret samih prijevoznika. Pozitivnih primjera je malo, a uglavnom se svode na okrupnjavanje tvrtki odnosno preuzimanje manjih tvrtki, obrtnika s nekoliko voznih jedinica. S nekim zemljama u regiji, a van granica su EU, imamo potpisane posebne ugovore s kojima dozvole za međunarodni teretni prijevoz nisu potrebne, kao što su: Srbija, Makedonija. Također smanjile su se naknade za registraciju teretnih i priključnih vozila, kao i sama osiguranja. Cijene cestarina za teretna vozila na Hrvatskim autocestama su manje više ostale nepromijenjene. Za veliku većinu prijevoznika još uvijek su previsoke i još uvijek se nisu našli adekvantni modeli za preusmjeravanje prometa na iste, pa se uvijek traže alternativni pravci bez naplata cestarina. Određeni pozitivni pomaci dogodili su se u ostvarivanju određenih popusta uzimanjem trajnih naloga za ENC uređaje, ali samo za euro 5 i euro 6 vozila i samo prilikom uplata u određenim iznosima. Postoje naznake kako bi se preko Fonda za energetske učinkovitost do kraja 2017. godine raspisivali natječaji za prijevoznike kako bi ih se pokušalo animirati o važnosti educiranja o načinima eko vožnje, kao i subvencije za kupovinu hibridnih ili vozila na električni pogon.

Četiri godine nakon ulaska RH u EU, kada su nestala ograničenja u smislu dozvola za teretni prijevoz, prijevoz je pojednostavljen, ubrzan, a jedan od razloga je i elektronski servis Carinskih ispostava i aplikacija u kojoj se razmjenjuju potrebni podaci u elektronskoj formi, što je znatno ubrzalo procedure, skratilo vrijeme čekanja, ali i smanjilo troškove. Austrija i Italija, zadržale su pravo na CEMT dozvole, kao i iz nekih trećih zemalja van granica RH (prema BiH, Srbiji i sl). Raspodjelu kritičnih CEMT i dalje vrši MPPI, a za 2016. godinu je bilo manje potražnje, a onda i manje pritisaka nego što je to bilo 2015. što bi značilo da su problemi oko nedostatnog broja određenih CEMT dozvola, nestali. Pala je potražnja i za kritičnim dozvolama koje izdaje Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture što pokazuje da su se robni tokovi preusmjerili do granica EU.

Od izdanih CEMT dozvola za 2016. godinu koje vrijede na teritoriju Austrije za Osječko-baranjske prijevoznike izdano je 5 CEMT dozvola, dozvole koje vrijede na teritoriju Italije izdano je 7 CEMT dozvola, dok je najveći broj CEMT dozvola koje ne vrijede na teritoriju Italije ni u Austriji, „Mali CEMT“ ukupno izdano 52 CEMT dozvole za Osječko-baranjske prijevoznike. U odnosu na prijevoznike u RH je oko 6%.

Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, temeljem praćenja kontingenta dozvola tijekom tekuće godine, utvrdilo je da je broj razmijenjenih navedenih dozvola manji od iskazanih potreba za prijevozom, te su iste utvrđene kao kritične dozvole u međunarodnom cestovnom prijevozu tereta za 2016. godinu: CEMT dozvole, BiH dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Bugarske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Grčke dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Kazakhstanske dozvole za prijevoz tereta u bilateralu i tranzitu, Poljske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Rumunjske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Slovenske dozvole za prijevoz tereta za/iz trećih zemalja (TD), Ukrajinske dozvole za prijevoz tereta u bilateralu i tranzitu za EURO 0 vozila, Ukrajinske dozvole za prijevoz tereta u bilateralu i tranzitu za minimalno EURO 2 vozila.

HGK Županijska komora Osijek u 2016. raspodjelila je ukupno 1327 dozvola za međunarodni teretni prijevoz. Nakon ulaska RH u EU, dozvole su se izdavale samo za one zemlje koje nisu članice EU, s kojima postoji sporazum ili treće zemlje. U 2016. godini izdano je za 100 dozvola manje nego prethodne godine. Najveći broj dozvola odnosio se na: Srbiju TD, zatim za Crnu Goru, Tursku TD. Do 21. rujna 2017. godine HGK ŽK Osijek izdala je 1197 dozvola.

Cestovni prijevoz putnika

U Osječko-baranjskoj županiji u 2016. godini registrirano je 205 autobusa, što je isti broj autobusa kao i prethodne godine, a u ukupnom boju registriranih autobusa u RH, čini udio od 3,71%. Broj autobusa se 2017. nije znatno mijenjao.

Tržište konstantno traži niže cijene prijevoza, a istodobno se od prijevoznika traže određena ulaganja u smislu modernizacije voznih parkova (E5, E6). Konstantan problem je cijena prijevozničkih usluga u cestovnom putničkom prometu. U velikim gradovima, pa tako i u Osijeku, neki od prijevoznika odlučuju

koristiti neka druga alternativna rješenja goriva, kao što su eko plin ili na električni pogon uz sufinanciranje Fonda za zaštitu i energetske učinkovitost.

Vlada RH odnosno Ministarstvo znanosti i obrazovanja, lokalna uprava, samouprava, te županija, subvencioniraju troškove prijevoza učenika osnovnih i srednjih škola, ali samo na onim rutama na kojima postoji linijski prijevoz putnika, tako da se putnički prijevoznici svake godine u mjesecu studenome „bore“ za dobivanje linijskih dozvola za cestovni putnički prijevoz.

Tako su se unazad nekoliko godina uvelike povećali poslovi oko javne ovlasti koju provodi HGK, a radi se o postupku Usklađivanja novih i izmijenjenih županijskih autobusnih linija, odnosno prijedloga linija. Razlog tome ponajviše leži u odluci Vlade RH kako će se preko Ministarstva znanosti djelomično subvencionirati javni linijski prijevoz odnosno autobusni prijevoz redovnih učenika kojima se mjesto stanovanja nalazi u udaljenosti do 5 km do mjesta školovanja, a onda kada se u cijenu karte dodatno u određenom postotku uključi i subvencija lokalna uprave i samouprave onda ne čudi zbog čega postoji toliki veliki interes prijevoznika. Naravno, velika većina prijedloga za novim linijama predlažu se radi zaštite postojećih linija, ali kada se pridodaju zahtjevi u kojima prijevoznici traže izmjene polazaka starih linija svakako se može konstatirati kako se obim poslova u postupcima Usklađivanja voznih redova svake godine zahtjeva sve više i više vremena odnosno angažmana. Nekada povremeni posao pretvorio se u manje-više cjelogodišnji posao.

Da bi hrvatski prijevoznici postali konkurentni potrebno je uvesti novi sustav naplate cestarina na autocestama uvođenjem vinjeta za gospodarski segment vozila ili omogućiti dodatni popust stalnim korisnicima radi vraćanja vozila na autoceste. Na taj način postiglo bi se smanjenje prometa na lokalnim cestama i povećala sigurnost, a istovremeno omogućio bi se povrat dijela trošarina. Na taj način potaknulo bi se hrvatske prijevoznike, ali i ostale prijevoznike koji tranzitiraju kroz RH, da gorivo kupuju u Hrvatskoj. Zbog mnogobrojnih drugih nameta hrvatski prijevoznici gorivo kupuju u susjednim zemljama u kojima je ono jeftinije, a na ovaj način bi se otvorio povrat dijela trošarina. Primjer zemalja u kojima se primjenjuje takvo rješenje su Belgija, Francuska, Italija, Mađarska, Slovenija i Španjolska.

U novom prijedlogu Zakona o sigurnosti prometa na cestama koji je još uvijek u izradi, Strukovne grupacije teretnih i putničkih prijevoznika kao i novoosnovane Grupacije autoškola pri HGK kroz svoja strukovna udruženja s predstavnicima Ministarstva tražili su i predlagali ukidanje određenih mjera kao što su preventivni tehnički pregled, periodični pregled, obveze dolazaka na homologaciju novih i rabljenih vozila proizvedenih u EU kao i smanjenje troškova registracija i tehničkih pregleda. Smanjenje određenih troškova osiguranja se unazad dvije godine i dogodilo ali nije dovoljno da bi utjecalo na povećanje opće konkurentnosti našeg prijevozništva.

Željeznički promet

Željezničke pruge se nedovoljno i sporo obnavljaju i moderniziraju. HŽ - Regionalna jedinica Osijek nadležna je za željeznički prijevoz na području Osječko-baranjske županije. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku na području Osječko-baranjske županije nalazi se 31 željeznička postaja i ukupno 269 km željezničkih pruga.

Tablica 3: Željeznički promet u Osječko-baranjskoj županiji

	Otputovali putnici (tis.)	Promet robe, tis.t.	
		Utovar	Istovar
2012.	1082	325	454
2013.	927	243	529
2014.	818	236	382
2015.	750	162	478
2016.	699	-	-

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Državna željeznička poduzeća neuspješno su restrukturirana i to je uz svjetsku financijsku krizu glavni razlog njihove složene financijske situacije, pri čemu njihove dugove podmiruje država, a individualne odgovornosti za poslovanje gotovo i nema, tvrde stručnjaci Instituta za javne financije.

Željeznička poduzeća posljednjih deset godina uglavnom završavaju s gubitkom većim od milijarde kuna, a restrukturiranje bi se trebalo temeljiti na nekakvom realnom planu, s konkretnim i ostvarivim ciljevima zasnovanim na boljem predviđanju promjena.

Umjesto toga, stječe se dojam da je od 2006. godine, kad je restrukturiranje počelo unutar pristupnih pregovora s EU-om, veći naglasak na formalno-pravnim promjenama zbog usklađivanja s EU-om nego na stvarnoj potrebi restrukturiranja. Ukupne obveze željezničkih poduzeća u 2015. iznose šest milijardi kuna, od čega je trećina kratkoročnih obveza. Kaže se i da su željeznička poduzeća u vlasništvu države zabilježila znatan pad prometa prevezenih putnika i robe te su željeznice sve manje važne zbog veće atraktivnosti cestovnog prometa, slabog stanja infrastrukture, niske razine investicija, teškoća u prometu zbog remonta pruga te spore i neadekvatne organizacijske transformacije javnih željezničkih društava. Unatoč činjenici da HŽ drži gotovo 99 posto tržišta, u posljednjih deset godina prijevoz robe smanjen je za 39 %, a u putničkom prometu u razdoblju od 2010. do 2012. bilježi se gotovo 40 posto manje putnika. Kada bi se iz obračuna isključile subvencionirane karte (besplatne karte učenicima, studentima i drugim socijalno ugroženim skupinama) onda bi se tek pokazala prava i realna slika. Željeznice su uz brodogradilišta i ceste treći najveći korisnik državnih potpora, jamstava i subvencija.

Riječni promet

Kako cestovni, tako je i riječni promet Republike Hrvatske dio europskog prometnog sustava. Rijeka Drava ima status međunarodnog plovnog puta od ušća do Osijeka (23 km). Obzirom na međunarodne konvencije, gdje su definirani uvjeti koje plovni put mora zadovoljiti da bi dobio takav status, potrebno je stalno ulagati u održavanje plovnog puta, što je i jedan od glavnih problema.

Prometne manipulacije na unutarnjim plovnim putovima pokazuju uzlazni trend. Dugogodišnjoj recesiji se nazire kraj jer se vide znakovi oporavka gospodarstva, kako u ovoj djelatnosti tako i u cjelini. Ekstremni vremenski uvjeti, kao što su velike suše ili velike oborine, uzrokuju vrlo niske ili vrlo visoke vodostaje, sužuju vremensko razdoblje plovnosti, kada je omogućeno plovilima i kruzerima uplovljavanje u akvatorij osječkoga bazena.

Zajednica za promet na unutarnjim vodama pri HGK u travnju 2017. održala je svoju 22. sjednicu na kojoj se, kao i svaki put, mogla čuti aktualna problematika, izvještaji luka i brodara o poslovanju u 2016/2015. godini, kao i za prvih tri mjeseca 2017. godine ali i projekcije poslovanja do kraja godine. Prema pristiglim i obrađenim podacima pretovar roba u lukama na unutarnjim vodama u 2016. godini bio je za oko 5% manji nego godinu dana ranije, osim RTC –a iz Slavenskoga Broda koji bilježi povećanje pretovara nafte, a onda posljedično i Dunavskog Lloyd (Lađar d.o.o.) koji je tu istu naftu i prevezio. U prva dva zimska mjeseca, zbog leda i niskih temperatura, sve luke i brodari bilježe pad pretovara, što je u ožujku djelomično ublaženo kada su se temperature unormalile i vodostaj stabilizirao. Međutim situacija se u nekoliko tjedana dramatično promijenila, jer se zbog slabih oborina vodostaj spustio na najniže razine koje su neophodne za normalan prijevoz odnosno normalni gaz broda.

Također, govorilo se o zabrani eksploatacije pijeska i šljunka iz riječnih vodotokova na unutarnjim rijekama koja je na snazi još od 01.01.2010. godine, o njenim posljedicama koje je uzrokovala na cjelokupno gospodarstvo, o ugašenim radnim mjestima. Ponovno se aktualiziralo pitanje opravdanosti zabrane eksploatacije, posljedično uvoza istoga iz susjednih zemalja, a istovremeno onemogućavanje obavljanja gospodarske djelatnosti u obliku plaćanja koncesije koja bi se samom prodajom izvađenoga, naravno uz nadzor Agencije za vodne putove, svima u lancu, a onda u konačnici i proračunu RH ekonomski isplatila.

Naravno, nezaobilazna tema bile su i procjene šteta riječnih brodara i luka koje su u zimi 2017. uzrokovali led i niske temperature. Agencija za održavanje plovnih putova utrošila je znatno manje sredstava za održavanje plovnih putova u 2016. godini od planiranog, djelom zbog štednje, a djelom zbog koncesije koju je dobila tvrtka Vodogradnja d.d. za čišćenje pijeska u osječkom akvatoriju. Dinamika vađenja istoga za 2016. godinu nije poštivana. Prema dinamici dogovorena je eksploatacija pijeska iz osječkoga bazena u količini od 700.000 t, stoga su se tražili modeli kako i na koji način to nadoknaditi. Također, pokušavaju se i dalje pronaći modeli za ishođenje dozvola odnosno suglasnosti kako bi se raspisale koncesije koje bi onda znatno smanjile opterećenje za čišćenjem i održavanjem plovnih putova koje su kroz Agenciju za održavanje plovnih putova poprilično svake godine sve više limitirani financijama. Po uzoru na osječki primjer, trebalo bi postupiti i na nekim drugim spornim lokacijama.

Tablica 4: Promet robe u lukama na unutarnjim plovnim putovima

	2010.	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.	index 16/15
Ukupno	656.710	595.250	695.932	619.350	542.148	671.454	774.019	115
Unutarnji promet	236.799	184.518	100.277	84.652	101.500	102.606	192.909	188
utovareno	142.058	93.275	49.799	42.326	50.750	51.327	96.470	188
istovareno	144.741	91.243	50.478	42.326	50.750	51.279	96.439	188
Međunarodni	369.911	410.732	595.655	534.698	440.648	514.848	581.110	112
utovareno	155.913	120.986	255.854	272.058	204.619	346.416	200.554	58
istovareno	213.998	289.746	339.801	262.640	236.029	168.432	380.556	225

Izvor: Državni zavod za statistiku, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Pretovar u riječnom prometu u 2016. godini u Luci Tranzit Osijek u laganom je porastu od 5,3 % u odnosu na 2015. godinu, dok su ukupne manipulacije u padu za 4,75 %. Što se tiče pretovara za prva tri mjeseca 2017. godine, zbog velikih minusa i ledostaja oni su u padu; u riječnom prometu se bilježi pad od 55%, dok se u ukupnim manipulacijama bilježi pad od 43%.

Tablica 5: Fizički obujam poslovanja Luke Tranzit Osijek d.o.o.

	2014.	2015.	2016.	do 1. 4. 2016.	do 1. 4. 2017.	index 16/15.	index 01.04. 17/16.
Pretovar u riječnom prometu (tis. T)	172.138	113.413	119.428	22.000	10.060	105,3	45
Ukupne manipulacije (tis. T)	260.081	258.774	247.763	42.546	24.239	95,75	57

Izvor: Luka Tranzit Osijek, obrada: HGK Županijska komora Osijek

Zračni promet

Zračna luka Osijek

Tijekom 2016. (Tablica 6) godine prevezeno je 30.732 putnika za/iz Zračne luke Osijek, obavljeno je 2.168 operacija zrakoplova, dok prometa robe nije bilo. U odnosu na 2015. broja putnika je porastao 6%, a broj operacija zrakoplova 14%.

Redovni domaći promet u 2016. godini se odvijao prema sljedećem redu letenja:

- od siječnja do kraja ožujka 2016. (zimski red letenja) tri puta tjedno za/iz Zagreba Trade Air zrakoplovima E120 sa 30 sjedala
- od početka srpnja 2016. do kraja godine tri puta tjedno i dva puta dnevno za/iz Zagreba, dva puta tjedno Pula-Split, dva puta tjedno Rijeka-Split-Dubrovnik Trade Air zrakoplovima JS32 sa 19 sjedala
- od kraja ožujka 2016. do kraja listopada 2016. jednom tjedno za/iz Split i Dubrovnik Croatia Airlines zrakoplovima DASH8-Q400 sa 76 sjedala

U usporedbi s 2015. godinom, 2016. godine je prevezeno 21% više putnika na domaćim linijama.

U međunarodnom putničkom prometu u 2016. godini u ljetnom redu letenja operirala je redovita putnička linija Ryanair London- Osijek – London, dva puta tjedno zrakoplovima B738 sa 189 sjedala. Ukupno je prevezeno 20.652 putnika s faktorom popunjenosti zrakoplova od 84% u dolasku i 91% u odlasku zrakoplova.

U usporedbi s 2015. godinom, redovni međunarodni promet je ostao na istoj razini.

S aspekta robnog zračnog prijevoza (cargo promet) Zračna luka Osijek raspolaže skladišnim prostorom koji je podijeljen na javno skladište (560 m²) i carinsko skladište tipa A (1.120 m²). Zbog cjelokupnog gospodarskog stanja i nedostatka robe koja bi se prevozila zračnim putem, trenutno se skladišni prostor iznajmljuje tvrtki Ricardo d.o.o. koja ga koristi za svoju robu, a u sklopu redovnih putničkih linija povremeno se prevoze manje količine robe.

Osim redovitog prometa, Zračna luka Osijek redovno prihvaća charter letove i letove poslovne i generalne avijacije (vidljivo u tablici 6 - neredovni promet).

Tablica 6: Usporedba prometa na ZL Osijek 2016./2015.

			operacije zrakoplova			broj putnika			
			slijetanje	polijetanje	ukupno	iskrcano	ukrcano	TR	ukupno
UKUPNO 2016.	DOM	- redovni	350	350	700	4.646	4.535	0	9.181
		- neredovni+GA	521	519	1.040	109	113	0	222
	INT	- redovni	62	62	124	9.889	10.763	0	20.652
		- neredovni+GA	151	153	304	286	288	103	677
		UKUPNO	1.084	1.084	2.168	14.930	15.699	103	30.732

			operacije zrakoplova			broj putnika			
			slijetanje	polijetanje	ukupno	iskrcano	ukrcano	TR	ukupno
UKUPNO 2015.	DOM	- redovni	263	269	532	3.824	3.786	0	7.610
		- neredovni+GA	439	442	881	29	24	0	53
	INT	- redovni	62	62	124	10.038	10.620	0	20.658
		- neredovni+GA	186	173	359	341	360	4	705
		UKUPNO	950	946	1.896	14.232	14.790	4	29.026

INDEKS 2016/2015.	DOM	- redovni	1,33	1,30	1,32	1,21	1,20	0,00	1,21
		- neredovni+GA	1,19	1,17	1,18	3,76	4,71	0,00	4,19
	INT	- redovni	1,00	1,00	1,00	0,99	1,01	0,00	1,00
		- neredovni+GA	0,81	0,88	0,85	0,84	0,80	25,75	0,96
		UKUPNO	1,14	1,15	1,14	1,05	1,06	25,75	1,06

Izvor podataka: Zračna luka Osijek

Tablica 7: Usporedba prometa na ZL Osijek siječanj- kolovoz 2016.- 2017. godine

			operacije zrakoplova			broj putnika			
			slijetanje	polijetanje	ukupno	iskrcano	ukrcano	TR	ukupno
JAN - AUG 2017.	DOM	- redovni	378	379	757	4.585	4.948	0	9.533
		- neredovni+GA	290	285	575	38	36	0	74
	INT	- redovni	65	65	130	7.732	8.135	0	15.867
		- neredovni+GA	94	100	194	449	518	103	1.070
		UKUPNO	827	829	1.656	12.804	13.637	103	26.544

			operacije zrakoplova			broj putnika			
			slijetanje	polijetanje	ukupno	iskrcano	ukrcano	TR	ukupno
JAN - AUG 2016.	DOM	- redovni	165	165	330	2.729	3.000	0	5.729
		- neredovni+GA	317	315	632	103	111	0	214
	INT	- redovni	44	44	88	7.414	7.486	0	14.900
		- neredovni+GA	88	88	176	115	155	9	279
		UKUPNO	614	612	1.226	10.361	10.752	0	21.122

INDEKS JAN - AUG 2017/2016.	DOM	- redovni	2,29	2,30	2,29	1,68	1,65	0	1,66
		- neredovni+GA	0,91	0,90	0,91	0,37	0,00	0	0,35
	INT	- redovni	1,48	1,48	1,48	1,04	1,09	0	1,06
		- neredovni+GA	1,07	1,14	1,10	3,90	0,00	0	3,84
		UKUPNO	1,35	1,35	1,35	1,24	1,27	0	1,26

Izvor podataka: Zračna luka Osijek

U 2017. godini (Tablica 7) dolazi do povećanja prometa u usporedbi s 2016. godinom. Za prvih osam mjeseci broj putnika se povećao 27%, a broj operacija zrakoplova 35%.

Za razdoblje siječanj- kolovoz 2017. u domaćem redovnom prometu povećanje u broju putnika iznosi 65% zbog stalnih domaćih linija Trade Aira koje se nastavljaju od srpnja 2016.

U međunarodnom redovnom prometu u svibnju 2017. godine uvedene su dvije nove linije- Eurowings/Germanwings za/iz Stuttgarta dva puta tjedno zrakoplovima A319 sa 144 sjedala i Wizz Air za/iz Basela dva puta tjedno zrakoplovima A320 sa 180 sjedala. Povećanje međunarodnog redovnog prometa putnika za prvih osam mjeseci je 6%, no do kraja godine se očekuje znatnije povećanje jer se linije za Basel nastavljaju i u zimskoj sezoni.

U tijeku su radovi na proširenju putničke zgrade koja će se proširiti sukladno schengenskim zahtjevima, odnosno dodatno će se osposobiti domaći odlazni i dolazni gate (uz međunarodni dolazak i odlazak), sa svim pratećim sadržajima (kancelarije za policiju i carinu, apartmani za odmor posada, restoran i dr.).

Zračna luka Osijek nalazi se na pragu novog razvojnog razdoblja koje obilježavaju stalna ulaganja u modernizaciju opreme i proširenje putničke zgrade sukladno schengenskim zahtjevima te pored pružanja osnovnih usluga prihvata i otpreme zrakoplova, razvijaju se i sekundarne djelatnosti kao što su usluge skladištenja, cestovnog prijevoza, ugostiteljske, trgovinske i turističke usluge.

TURIZAM

Osječko-baranjska županija je smještena na sjeveroistoku Hrvatske između rijeka Save, Drave i Dunava te graniči s Mađarskom i Srbijom (Vojvodinom) a u blizini je i Bosna i Hercegovina. Specifičnosti ovoga kraja su ravnice, šume, blagi brežuljci, ribnjaci, vodeni tokovi i močvarna područja koja obiluju bogatom florom i faunom. Zahvaljujući prirodnoj, kulturnoj i ekološkoj očuvanosti resursa, Osječko-baranjska županija ima ogroman potencijal za razvoj različitih oblika kontinentalnog turizma.

Ruralni turizam

Programom razvitka turizma u ruralnom prostoru u Osječko-baranjskoj županiji je započeo sustavni razvoj ruralnog turizma, prepoznati potencijali ruralnog turizma, donijete mjere i aktivnosti za poticanje razvitka turizma te utvrđeni načini praćenja razvojnih projekata. Na području Osječko-baranjske županije proglašeno je 12 turističko-vinskih cesta.

Turistički trendovi u svijetu sve više pokazuju promjenu ponašanja turista koji nastoje doživjeti što je moguće više različitih iskustava tijekom svog putovanja, stoga ovom obliku potražnje odgovara koncept ruralnog turizma koji integrira ekoturizam, športski, lovni, ribolovni, turizam u parkovima prirode, avanturistički, zimski, seoski, zdravstveni, kulturni itd.

Sve veća potražnja za ekološki čistim područjima i briga za vlastito zdravlje pogoduju započetom razvitku turizma u našoj Županiji kao i zapaženije zanimanje privatnika za razvoj seoskih domaćinstava, vinskih cesta i prezentaciju starih običaja i zanata.

Park prirode Kopački rit zaštićeni je rezervat s netaknutom prirodom te sa svojom okolinom predstavlja sjajan potencijal za razvoj ekoturizma, seoskog turizma, lovnog i ribolovnog turizma, izletničkog turizma i sl.

Bolja povezanost Osječko-baranjske županije s Bečom, Budimpeštom i Bratislavom postignuta je i izgradnjom pristaništa u Aljmašu i Batini čime je omogućeno uplovljavanje velikih riječnih cruisera što bi trebalo imati značaj utjecaj na razvoj kontinentalnog turizma.

Zdravstveni turizam, jedan od značajnijih trendova današnjeg turizma, pronalazi svoje mjesto u turističkoj ponudi kroz tradicionalan vid lječilišnog turizma, a prati i nove trendove specijaliziranih oblika zdravstvenih usluga kao što su stomatološka, estetska, kirurška i sl. Svojom ponudom i potencijalom ističu se Bizovačke toplice koje su nakon višegodišnje neuspješne prodaje u vlasništvu Sunce Koncerna sa značajnim ulaganjima u ovaj vrijedan kompleks.

Kulturni turizam postaje sve značajniji dio turističke ponude Osječko-baranjske županije. Poznate kulturne znamenitosti, sakralni objekti, dvorci, muzeji i galerije kao i brojne manifestacije predstavljaju veliko kulturno bogatstvo ovoga kraja pružajući neiscrpne mogućnosti za stvaranje brojnih i kvalitetnih turističkih aranžmana.

Kongresni turizam ima odličnu perspektivu zahvaljujući hotelima koji raspolažu velikim dvoranama opremljenim suvremenom opremom i u potpunosti mogu zadovoljiti sve zahtjevniju poslovnu klijentelu.

Lovni turizam kao jedan od specijaliziranih turističkih proizvoda predstavlja značajan resurs gdje gosti lovci putuju i nekoliko tisuća kilometara kako bi doživjeli iskustva koja pruža lovni turizam i u pravilu su gosti koji troše mnogo više od drugih gostiju. Osječko-baranjska županija potiče razvoj lovnog turizma te je u ožujku 2016. god. donijela je Program unaprjeđenja lovstva na području Osječko - baranjske županije u razdoblju 2016.- 2020. godina. Program obuhvaća šest mjera: opremanje hladnjača za prihvata mesa divljači; kupovinu zemljišta za osnivanje remiza za divljač; razvoj i unaprjeđenje lovnog turizma; unaprjeđenje lovnih infrastrukture i nabava opreme za sprječavanje šteta od divljači; ozakonjenje lovačkih kuća te sudjelovanje na manifestacijama.

S ciljem postavljanja dugoročnog plana razvoja turizma, Osječko-baranjska županija u travnju 2017. godine donijela je strateški razvojni dokument Master plan turizma. Uzimajući u obzir interese i privatnog i javnog sektora, Planom su identificirana tri ključna turistička proizvoda za koje će se Osječko-baranjska županija, kao destinacija, specijalizirati i s kojima će postati prepoznatljiva na tržištu: 1. Kratki odmor – enogastronomija, ruralni turizam, kultura i događanja, selektivni oblici turizma, sport i rekreacija; 2. Touring; 3. Zdravlje i wellness. Uspješnom implementacijom navedenih proizvoda osigurat će se ostvarenje strateških ciljeva definiranih ovim Master planom: 1. Doseći smještajnu ponudu od 10.000 turističkih kreveta, 2. Povećati godišnju zauzetost kreveta na razinu od 30%, 3. Etablirati se na europskom tržištu kao

destinacija kratkih odmora, 4. Razviti dva do tri velika panonska resorta, 5. Internacionalizirati postojeće i razviti dva velika međunarodna događaja, 6. Uspostaviti sustav kontrole i oznaka kvalitete u prehrambenim proizvodima i turizmu, 7. Pripremiti i započeti s provedbom projekata - Dovršetka fizičke infrastrukture riječnog krizinga na razini kvalitete destinacija Srednje Europe, Infrastrukture za cikloturizam, Urbane rehabilitacije gradskih središta Županije.

Hoteli

Kvaliteta hotelskog smještaja se iz godine u godinu poboljšava kao i ugostiteljska ponuda koja je sve raznovrsnija i bogatija te prilagodljivija gostu. U OBŽ ukupno je 16 hotela, a od toga je pet hotela s četiri zvijezdice, devet hotela s tri zvijezdice, a ostala dva udovoljavaju kategorizaciji od dvije zvijezdice.

Tablica 1: Hoteli na području Osječko-baranjske županije u 2016. godini

	Naziv objekta	kategorizacija	Mjesto	Broj ležaja
1.	Hotel Osijek	****	Osijek	260
2.	ZOO Hotel	****	Osijek	36
3.	Hotel Waldinger	****	Osijek	31
4.	Hotel Patria	****	Beli Manastir	80
5.	Hotel Lug	****	Lug	40
6.	Hotel Blaža	***	Đakovo	46
7.	Hotel Đakovo	***	Đakovo	50
8.	Hotel Silver	***	Osijek	50
9.	Hotel Vila Ariston	***	Osijek	21
10.	Hotel Millennium	***	Osijek	20
11.	Hotel Drava	***	Osijek	18
12.	Hotel Villa Valpovo	***	Valpovo	68
13.	Hotel Slavona	***	Donji Miholjac	13
14.	Hotel Park	***	Našice	100
15.	Hotel Central	**	Osijek	60
16.	Hotel Termia	**	Bizovac	205
UKUPNO (HOTELSKI KAPACITETI U OBŽ)				1.098
UKUPNO (OSTALE VRSTE SMJEŠTAJNIH KAPACITETA)				cca 1.000
UKUPNO (SMJEŠTAJNI KAPACITETI U OBŽ)				cca 2.098

Izvor: TZ OBŽ; Obrada: HGK-ŽK Osijek

Prirodni resursi i turističke atrakтивности

Jedno od najznačajnijih prirodnih, poplavnih područja, u jugoistočnom dijelu Baranje je Kopački rit. Ukupno poplavno područje zauzima površinu od 33.010 ha, od koje je kategorijom zaštite Park prirode zaštićeno 17.700 ha, a kategorijom Posebnog zoološkog rezervata obuhvaćeno je područje 7.000 ha (6.234,52 ha) te je uvršten u popis međunarodno značajnih močvara („Ramsarsko područje“). Rubne zone Kopačkog rita su buduća područja turističko-ugostiteljske ponude, kao i izletničko-rekreacijskih i športskih sadržaja. Planirane aktivnosti na razvoju ruralnog turizma, kroz smještaj u kućama tradicijskog graditeljstva i razvitak agroturizma i ekopoljoprivrede, uključivanje kulturno povijesne i graditeljske baštine u turizam obogatit će turističku ponudu Osječko-baranjske županije.

Nakon što su 2015. godine dovršeni radovi na obnovi i proširenju Prijemnog centra Kopačevo (zgrada recepcije, multimedijalna izložba, otvoreni paviljon i šetnica), u 2016. godini povećan je broj posjetitelja za 30% i prihoda 37% u odnosu na isto razdoblje prethodne 2015. godine. U 2016. godini posjetiteljska djelatnost Parka ostvarila je ukupan brutto promet u iznosu od 2.549.542,90 kuna. U odnosu na prethodnu godinu ostvareni prihod veći je za 696.104,40 kuna ili 37%. Park je u 2016. godini posjetilo 38.679 posjetitelja - 8.843 posjetitelja ili 29,63% više nego prethodne godine. Broj posjetitelja iz inozemstva u 2016. godini iznosio je 8.221 što čini povećanje u odnosu na isto razdoblje prethodne godine za 1.926 posjetitelja ili 31%. Strani posjetitelji čine 22% ukupnog broja posjetitelja, a dolaze iz 50-tak zemalja širom svijeta, najviše iz Njemačke, Mađarske, Slovenije i Austrije. Park je bio otvoren cijele zime, posjetiteljima su na raspolaganju sadržaji Prijemnog centra i obilasci turističkim vlakićem. U 2017. godini na Prijemnom

centru u Kopačevu izgrađen je još jedan objekt - Upravna zgrada za djelatnike Parka, i izvršena je nabava novog turističkog broda Labud na električni pogon sa solarnim napajanjem, kapaciteta 60 mjesta, financirana iz sredstava FZOEU i iz sredstava UNDP, projekta PARCS.

Također, odobreno je financiranje projekata obnove kompleksa Tikveš (koji će postati izložbeni prostor u kojem će se interpretirati kulturno povijesna i prirodna baština) i projekta izgradnje pristaništa za brodove na jezeru Veliki Sakadaš iz strukturnih fondova EU „Prirodna baština”. Kopački rit je partner i u projektu NATURAVITA - projekt razminiranja i obnove šumskih i vodenih područja koji obuhvaća područja unutar regionalnog parka Mura-Drava te dijelove Parka prirode Kopački rit kojim će se revitalizirati šumska područja zaštićena ekološkom mrežom Natura 2000 i Ramsarskom konvencijom, kao i partner u INTERREG Danube Transnational Project DANUBEParks CONNECTED za suradnju s drugim zaštićenim prirodnim područjima na Dunavu.

Tablica 2: Kopački rit – broj posjetitelja:

God.	Broj posjetitelja
2008.	36.814
2009.	34.850
2010.	30.195
2011.	32.568
2012.	28.756
2013.	26.561
2014.	28.000
2015.	29.836
2016.	38.679

Izvor: Kopački rit

U okviru valorizacije termalnih izvora i razvoja zdravstvenog i rekreacijsko-izletničkog turizma razvile su se Bizovačke toplice, na izvorima slane termomineralne hiperterme, kojoj temperatura vode iznosi čak 96°C. To je jedina takva hiperterma u Europi.

Tablica 3: Bizovačke toplice – broj kupaca :

God.	Broj kupaca
2008.	178.314
2009.	157.810
2010.	137.863
2011.	135.863
2012.	129.731
2013.	89.813
2014.	56.906
2015.	78.144
2016.	86.000

Izvor: Bizovačke toplice

Jedan od simbola Đakova uz katedralu Sv. Petra i Pavla i manifestaciju „Đakovački vezovi“ su i konji lipicanci, a đakovačka Ergela lipicanaca osnovana 1506.g. jedna je od najstarijih ergela u Europi i broji oko 160 grla.

Tablica 4: Đakovačka ergela lipicanaca – broj posjetitelja :

God.	Broj posjetitelja
2008.	15.063
2009.	14.418
2010.	14.471
2011.	13.709
2012.	15.157
2013.	14.026
2014.	16.463
2015.	17.017
2016.	19.650

Izvor: Državna ergela lipicanaca Đakovo

Gledano prema kategoriji posjetitelja učenici obuhvaćaju 53% dolazaka, odrasli posjetitelji 30%, a umirovljenici 17% ukupnih dolazaka u Ergelu. Prema zemlji dolaska najviše posjetitelja je iz Hrvatske, zatim Slovenije, SAD-a, Bosne i Hercegovine, Mađarske te Austrije.

Investicije Državne ergele Đakovo u 2017 godini: Nabavljena dva fjakera - 150.000,00 kn; u tijeku izrada glavnog projekta za preuređenje i stavljanje u turističku funkciju stare upravne zgrade na lokaciji Ivandvor- 200.000,00 kn nominirano; izgradnja vodovodne mreže - 150.000,00 kn Ivandvor; izrada deset novih boksova i uređenje staje za konje - Pastuharna-150.000,00 kn; u tijeku je izrada projekta i do kraja godine realizacija grijanja u jahaonici; izrada idejnog i izvedbenog projekta za suvenirnicu i ugostiteljski dio u jahaonici, preuređena šetnica za konje u izložbeni prostor – trenutni postav fotografije konja Silvije Butković; postavljen je vanjski kiosk za prijem turista i prodaju suvenira, sladoleda i pića; na pročelja zidova od staja postavljene su fotografije s motivima konja Ergele; izrađena je brošura, a do kraja desetog mjeseca izlazi katalog turističke ponude Ergele Đakovo.

Vinogorja

Baranjsko vinogorje vrlo je atraktivno vinogorje u području oko Banske kose koje se ističe zbog uređenih vinskih podruma (gatora) izdubljenih u prapornim naslagama. Povijest vinogradarstva u Baranji seže još iz doba starih rimljana a pobjedom nad Turcima princ Eugen Savojski osnutkom gospodarstva Belje 1697. započinje modernu proizvodnju vina u Baranji. Najpoznatiji proizvođač baranjskih vina su Podrumi Belje čiji se vinogradi protežu 583ha duž južnih obronaka Banske kose. Još jedna atraktivnost ovoga područja su surdaci, strmi i duboko usječeni putovi čije bočne strane mogu biti visoke i do nekoliko metara.

Erdutsko vinogorje i kula u Erdutu s Vidikovcem jedno je od najatraktivnijih u Slavoniji, jer posebnost izgledu mu daje pružanje velike rijeke Dunava u njegovom podnožju sa čuvenim lesnim naslagama i strmim padinama a kao dokaz vrijednosti njegovog slikovitog izgleda su brojne kuće za odmor uz županijsku cestu Aljmaš - Erdut iznad Dunava. U Erdutu se nalazi vinarija u sklopu nekadašnje kurije Adamović-Cseh poznata po hrastovoj bačvi kapaciteta 75.000 litara, uvrštenoj u Guinnessovu knjigu rekorda. Kao ključna točka zanimljiva za turističko posjećivanje jeste stara srednjovjekovna kula u Erdutu s koje se pruža pogled na Dunav.

Đakovačko vinogorje - Povijest vinogradarstva i vinarstva Đakovačko-osječke nadbiskupije (prije Đakovačka i Srijemska biskupija) datira još iz 13. stoljeća kada su se bosanski biskup Ponsa i Bosanska biskupija preselili u Đakovo. Biskup Petar Bakić 1716. godine sadnjom vinograda u Trnavi oživljava gospodarstvo a već 1751. godine biskup Čolnić povećava nasade u Trnavi i sadi nove na drugom lokalitetu – Mandićevac. Godine 1806. biskup Antun Mandić proširuje površine vinograda u Mandićevcu, a biskup Josip Juraj Strossmayer, koji je uveliko pridonio razvoju vinarstva i vinogradarstva na ovim prostorima, a posebno u proizvodnji vina, 1870. godine gradi podrum u Trnavi, 1875. u Musiću, te obnavlja i proširuje postojeći podrum u Mandićevcu.

Feričanačko vinogorje – Na razvoj feričanačkog vinogorja najviše utjecaja imali su Cisterciti i fratri iz Našica. Nakon protjerivanja turaka doseljenici su 1850. godine u Feričancima izgradili podrum kapaciteta 1.000 hl. Od 1996. vinarija Feravino bila je u vlasništvu Nexxe grupe, nakon toga poslovala je kao samostalna tvrtka, te se u 2015. godini pripojila tvrtci Osilovac d.o.o., koje je preuzelo sva prava i obveze tvrtke Feravino, a ime Feravino ostaje kao brand vinarije. Vinarija posjeduje oko 160 ha vinograda (50% bijele vinske sorte grožđa i 50% crne vinske sorte grožđa).

Projekt WINE TOUR

U okviru IPA IIIc programa - Regionalna konkurentnost, Mjere 1.1. - Poslovna infrastruktura izrađen je projekt Wine tour vrijedan 1,3 milijuna kuna. Nositelj projekta je Osječko-baranjska županija a partneri u projektu: Grad Osijek, Grad Beli Manastir, Općina Draž, Općina Kneževi Vinogradi, Općina Popovac, Općina Drenje, Općina Erdut, Općina Feričanci, Turistička zajednica Baranja, Turistička zajednica Osječko-baranjske županije, Regionalna razvojna agencija Slavonije i Baranje. Specifični cilj projekta je ubrzavanje ekonomskog razvoja regije kroz stvaranje, promociju, upravljanje i poboljšanje ponude kulturnog turizma Osječko-baranjske županije, temeljen na novoj i obnovljenoj javnoj turističkoj infrastrukturi.

Sukladno ključnim zadacima Hrvatske turističke zajednice i strateškim marketinškim ciljevima hrvatskog turizma pokrenut je marketinški koncept promicanja turističkog prometa u razdoblju pred i posezone – PPS KONCEPT. Razvoj cijelog PPS koncepta obuhvaća razvoj PPS destinacija, PPS doživljaja i PPS tvrtki. Hrvatska turistička zajednica putem javnog poziva objavljenog u lipnju 2014. godine izabrala je

22 PPS destinacije za sezonu 2014. među kojima je i Wine Tour Slavonije i Baranje dobio oznaku PPS destinacije kojom je naglašena cjelogodišnja promocija kulture i enogastronomije.

Jedno do velikih infrastrukturnih ulaganja u turizmu jeste projekt „Edukativni i informativni turistički centar mladih Stara pekara s Trgom Vatroslava Lisinskog, Tvrdā“. Glavne komponente projekta su rekonstrukcija, dogradnja i prenamjena kulturnog javnog dobra Stare pekare u Edukativni i informativni turistički centar mladih; rekonstrukcija, revitalizacija i rehabilitacija Trga Vatroslava Lisinskog; edukativne i znanstvene aktivnosti s ciljem razvoja kulturnog turizma i drugih oblika turizma, kao i poduzetništva u kulturi te kreativnim industrijama. Tvrdū će se obogatiti i hostelom Stara pekara s 55 kreveta u 15 smještajnih jedinica. Ukupna vrijednost je 62.570.187,78 kuna a predviđeno vrijeme trajanja je 1.veljače 2020.g.

Športsko-rekreacijska područja

Poznata športsko rekreacijska područja u županiji su: Športsko-rekreacijski centar Kneževi Vinogradi i Izletničko-vikend i ribolovno područje Zeleni otok - Batina, na Dunavu sa spomenikom i spomen-područjem Batinske bitke; potez Aljmaš - Erdut – Dalj je izletničko i ribolovno-rekreacijsko područje od ušća Drave u Dunav; rekreacijsko područje "Drava" kontinuirani je pojas na lijevoj i desnoj obali Drave, od ušća rijeke Karašice, do zimske luke u Osijeku; Ribnjak kod Donjeg Miholjca i ornitološki rezervat "Podpanj" predstavljaju vrlo važan močvarni lokalitet i prvu značajniju postaju za ptice selice; Jezero Borovik, zapadno od Đakova s 2,5 četvornih kilometara površine uz Kopačevsko jezero u Parku prirode Kopački, najveće je jezero u Županiji; Našička geološka staza koja prati povijesnu rimsku cestu iz 1.st.pr.Kr. od Osijeka do Kutjeva, te prolazi pokraj ruševina utvrde Bedemgrad iz 14.st. čime je zanimljiva i za arheologe i povjesničare i Športsko-rekreacijski centar Lapovac koji u svojoj ponudi ima jahanje, najam jedrilica, streličarstvo i druge adrenalinske sadržaje.

Cikloturizam

Cikloturizam kao oblik selektivnog turizma u posljednjih desetak godina bilježi sve značajniji rast ne samo u svijetu već i u Hrvatskoj što dokazuje i činjenica kako je cikloturizam uključen u deset ključnih turističkih proizvoda iz strategije razvoja hrvatskog turizma. Vožnja biciklom je sve popularniji oblik aktivnog života i idealan način da se upozna prirodna, kulturna i povijesna baština i uživa u enogastronomskim delicijama slavonsko-baranjskog kraja. Prepoznavši važnost cikloturizma za razvoj ekoturizma, Europska unija potiče izgradnju biciklističke infrastrukture kroz sredstva europskih fondova.

Kroz europske zemlje prolazi 15 biciklističkih ruta tzv. Eurovelo rute, dok kroz Hrvatsku prolaze njih četiri. Za našu Županiju važne su Eurovelo 6 ruta – Dunavska ruta koja počinje kod Duboševice, prolazi Kopačkim ritom, gradovima Osijek i Vukovar te izlazi kod Iloka dalje prema Srbiji i Eurovelo 13 ruta koja prolazi kroz Podravsku Moslavinu, Viljevo i Donji Miholjac te se dalje nastavlja u Mađarsku i vraća u Baranjsko Petrovo Selo, prolazi kroz Petlovac, Beli Manastir, Branjin Vrh, Popovac, Kneževo, Topolje, Gajić, Draž, Batinu i nastavlja dalje u Srbiju. Ostale poznatije biciklističke rute na području naše Županije: Dravska biciklistička ruta, Panonski put mira od Osijeka do Sombora, Drava bike tour: dionica Osijek – Erdut – Osijek, Ruta Osijek – Našice – Đakovo – Osijek i biciklistička ruta Pečuh – Osijek – Antunovac – Ivanovac povezuje se s biciklističkim rutama Grada Osijeka i već postojećim i planiranim rutama duž rijeke Drave prema Mađarskoj.

Dvorci i sakralni objekti

Dvorci Osječko-baranjske županije su neizostavni dio kulturno-turističke ponude ovoga kraja: Dvorac Pejačević u Našicama klasicistički je dvorac građen početkom 19. stoljeća. Dvorac Hillebrand-Mailath smješten je u samom središtu Donjeg Miholjca. Dvorac princa Eugena Savojskog smješten je u središtu mjesta Bilje, Dvorac Prandau-Normann u Valpovu, gradu na Karašici, zapravo je grad muzej, Dvorac Tikveš je predan na korištenje i upravljanje Javnoj ustanovi Park prirode Kopački rit koja je načinila program obnove cijelog kompleksa u Europski centar za okoliš.

Sakralni objekti kao mogući turistički potencijal: Svetište Gospe od utočišta u Aljmašu, Konkatedrala Sv. Petra i Pavla u Osijeku, Katedrala Sv.Petra u Đakovu i Strossmayerov muzej, Crkva Svih Svetih u Đakovu, Franjevački samostan sa crkvom Svetog Antuna Padovanskog u Našicama, Templarska crkvice Svetog Martina u Martinu kod Našica, Crkva Svetog Petra i Pavla u Topolju i drugi mnogobrojni sakralni objekti kojima obiluje Osječko-baranjska županije govore o bogatoj (vjerskoj) povijesti ovoga kraja.

Turistički promet i financijski pokazatelji

Tablica 5: Broj dolazaka i noćenja turista u Osječko-baranjskoj županiji u srpnju 2017. godine

		Ukupno	Domaći	Strani	Indeksi VII.2017./VII.2016.		
Osječko-baranjska županija	dolasci	7 472	3 452	4 020	112,3	105,9	118,4
	noćenja	15 685	7 203	8 482	102,8	101,1	104,4
Donji Miholjac	dolasci	141	80	61	151,6	123,1	217,9
	noćenja	254	173	81	76,7	80,5	69,8
Đakovo	dolasci	1 237	560	677	169,2	172,8	166,3
	noćenja	2 466	1 259	1 207	182,9	239,4	146,8
Našice	dolasci	263	136	127	100,4	69,4	192,4
	noćenja	516	259	257	109,6	70,6	247,1
Osijek	dolasci	3 842	1 720	2 122	110	108,7	111,1
	noćenja	8 330	3 354	4 976	98,5	97,4	99,3
Valpovo	dolasci	134	82	52	83,8	149,1	49,5
	noćenja	399	269	130	102,3	332,1	42,1
Bilje	dolasci	721	298	423	163,5	144,7	180
	noćenja	1 209	573	636	128,3	142,5	117,8
Draž	dolasci	60	39	21	375	975	175
	noćenja	129	65	64	339,5	1)	188,2
Erdut	dolasci	49	11	38	81,7	40,7	115,2
	noćenja	218	25	193	187,9	67,6	244,3
Kneževi Vinogradi	dolasci	367	95	272	110,9	104,4	113,3
	noćenja	506	137	369	96,2	86,7	100,3

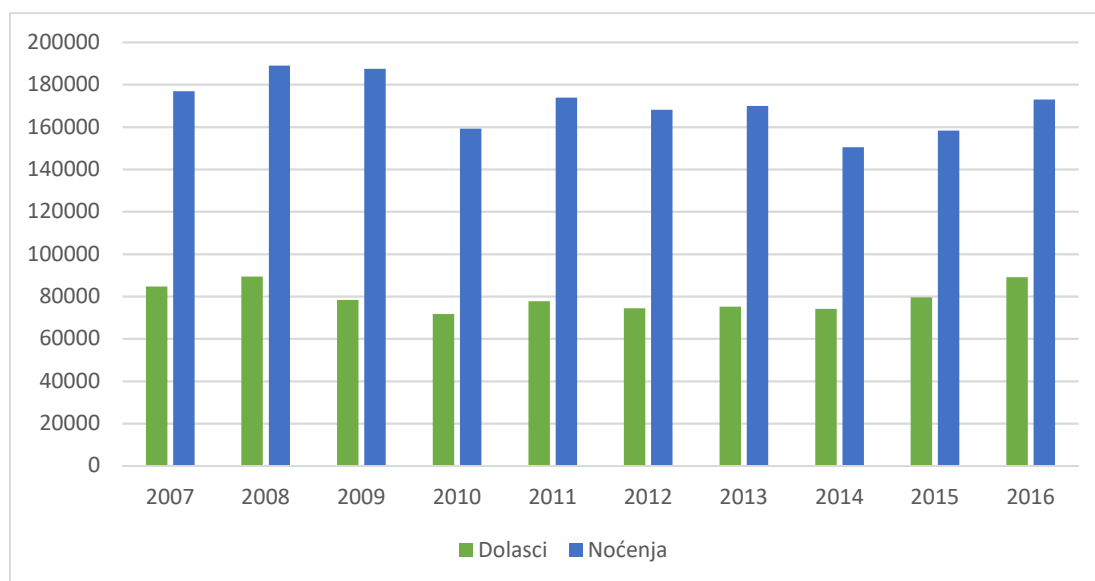
1) Indeks je veći od 999

Izvor: DZS.; Obrada HGK ŽK Osijek

Prema podacima Državnog zavoda za statistiku u sedmom mjesecu 2017. godine u Osječko-baranjskoj županiji ostvareno je 7 472 dolaska i 15 685 noćenja što je u odnosu na isto razdoblje prošle godine porast od 12,3% u kategoriji dolazaka gdje bilježimo porast dolazaka domaćih gostiju za 18,4% i 2,8% u kategoriji noćenja.

Tablica 6 i Graf : Dolasci i noćenja turista u OBŽ od 2007. do 2016.godine

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016
Dolasci	84.724	89.386	78.382	71.749	77.697	74.373	75.177	74.026	79.588	89.060
Noćenja	176.856	188.926	187.422	159.261	173.892	168.122	169.952	150.466	159.226	172.945

Izvor: DZS, Obrada HGK ŽK Osijek

U 2016. godini ostvareno je 89.060 dolazaka i 172.945 noćenja, pa je, uspoređujući godišnje podatke na razini 2016. i 2015. godine, porast turističkog prometa iznosio 11,9% u dolascima odnosno 9,3% u noćenjima.

Financijski pokazatelji

U Osječko-baranjskoj županiji je, prema podacima FINA-e, godišnje financijsko izvješće za 2016. godinu predalo 329 poduzetnika obveznika poreza na čija je osnovna djelatnost pružanje smještaja te priprema i usluživanje hrane (NKD 2007 – šifra djelatnosti I) što čini 7% udjela u ukupnom broju poduzetnika u našoj Županiji.

Tablica 7: Financijski pokazatelji FINA-E prema GFI za 2016.g.

Broj poduzetnika	Ukupni prihodi	Ukupni rashodi	Dobit razdoblja	Gubitak razdoblja	Konsolidirani rezultat razdoblja	Prosječan broj zaposlenih na bazi sati rada	Prosječna neto plaća po zaposlenom
329	317.146	307.122	15.813	8.404	7.409	1.609	2.691

Izvor: FINA; Obrada: HGK ŽK Osijek

Prosječan broj zaposlenih u 2016. godini iznosio je 1.609 djelatnika, što je više za 40,5% u odnosu na 2015. godinu kada ih je bilo 1145, te čini 4% udjela u ukupnom broju zaposlenih u Županiji. Prosječna neto plaća isplaćena u ovoj djelatnosti u 2016. godini iznosila je 2.691 kunu te je 35% manja od prosječno isplaćene plaće kod poduzetnika obveznika poreza na dobit Osječko-baranjske županije koja je iznosila 4.134 kuna.

Ostvaren je ukupni prihod u iznosu od 317 milijuna kuna što je 1,3% ostvarenog ukupnog prihoda u Županiji te povećanje od 28% u odnosu na 2015. godinu. U 2016. godini investirano je 1,9 milijuna kuna, što je 33% manje u odnosu na prethodnu godinu.

Dobit u 2016. godini iznosila je 15,8 mil. kuna dok je gubitak iznosio 8,4 mil. kuna što daje konsolidiran financijski rezultat od 7,4 mil. kuna.

Tablica 8: Prihodi od prodaje u inozemstvu, uvoz i investicije prema GFI za 2016.6.

u tisućama kuna			
Prihodi od prodaje u inozemstvu	Uvoz	Trgovinski saldo	Investicije u dugotrajnu imovinu
16.111	1.117	15.396	1.945

Vrijednost resursa i atraktivnost prostora naše Županije služe kao temeljno polazište za razvoj turizma. Iz navedenog proizlaze i osnovni ciljevi razvoja turizma a to je postići ekonomsku dobrobit za njeno stanovništvo uz osiguranje potrebne razine zaštite prirode i okoliša, te racionalno korištenje prirodnih resursa. Samo integralnim pristupom korištenja prostorno-ekoloških, prometnih, kulturno-povijesnih i ljudskih resursa uz koncept "održivog razvoja" predstavlja adekvatan model postizanja navedenog cilja.

Iako se Osječko-baranjska županija posljednjih nekoliko godina u turističkom smislu razvija uzlaznom putanjom, potreban je još veći angažman i sinhroniziran rad svih subjekata u turizmu kako bi se postigla što bolja destinacijska prepoznatljivost. Ekonomska i društvena dobit koja se stvara brendiranjem destinacije je velika jer se na taj način čuva i promiče vlastiti identitet i tradicija, poboljšava kvaliteta življenja, privlače strana ulaganja i zapošljava stručna radna snaga. Netaknuta priroda, miran, ravničarski kraj, bogata povijest, tradicija i kultura, gostoljubivost stanovništva i enogastronomska ponuda glavni su temelji na kojima bi se trebao razvijati budući brend naše Županije.

Užurban i stresan način života sve više potiče želju za odmorom daleko od gradske buke, u mirnom i zdravom okolišu gdje kontinentalni turizam ima svoju priliku za razvoj. Ponuda turističkog sektora treba biti ispunjenija, zanimljivija, drugačija i dodatnim sadržajima privući gosta da dođe, ostane i svoj doživljaj usmenom preporukom prosljedi dalje.

TRGOVINA

Prema podacima FINA-e godišnje financijsko izvješće za poslovanje u 2016. godini predalo je 4.764 poduzetnika obveznika poreza na dobit sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji (Tablica 1), a od tog broja se 1.191 ili 23,8% odnosi se na poduzetnike čija je osnovna djelatnost trgovina. Broj ovih tvrtki raste na razini države, ali je u županiji nešto manji (za 6 poduzetnika). Međutim, broj poduzetnika trgovine u ukupnom broju poduzetnika se u 2016. godini u odnosu na 2015. smanjio i na razini RH (za 0,6%) i na razini naše županije (za 0,8%).

Svakako želimo naglasiti da se podaci koje obrađujemo odnose samo na poduzetnike sa sjedištem u županiji, a ne i na tvrtke čije je sjedište izvan tog područja. Tako tu nisu obuhvaćeni podaci za trgovačke lance čije sjedište nije u našoj županiji, ali tu imaju niz svojih trgovina i sl.

Tablica 1: Broj poduzetnika koji su predali GFI za 2015. i 2016. g.

Djelatnost/Područje	Broj poduzetnika		
	2015.	2016.	indeks
Gospodarstvo Republike Hrvatske	106.569	114.483	107,4
Trgovina Republike Hrvatske	25.980	27.209	104,7
Gospodarstvo Osječko-baranjske županije	4.561	4.764	104,5
Trgovina Osječko-baranjske županije	1.197	1.191	99,5
% br. poduzetnika trgovine RH u gosp. RH	24,4%	23,8%	97,5
% br. poduzetnika trgovine OBŽ u trgovini RH	4,6%	4,4%	100,9
% br. poduz. trg. OBŽ u gospodarstvu OBŽ	26,2%	25,0%	95,42

Izvor: FINA; Obrada: HGK – ŽK Osijek

Financijski pokazatelji poslovanja

Tablica 2: Ostvareni rezultati poslovanja trgovine Osječko-baranjske županije u 2014. i 2015. godini

Trgovina OBŽ	Iznosi u tisućama kuna		Index	Udio u ukupnom gospodarstvu
	2014.	2015.		
Ukupni prihodi	4,036,118	4,584,656	113,6	18,8%
Ukupni rashodi	4,064,611	4,597,704	113,1	19,4%
Dobit	121,290	155,011	127,8	13,6%
Gubitak	172,059	196,785	114,4	31,0%
Konsolidirani financ. rezultat	-50,769	-41,773	82,3	-
Investicije u dugotr. imovinu	12,482	14,909	119,4	1,3%
Izvoz	148,988	284,987	191,3	5,6%
Uvoz	381,495	557,449	146,1	18,5%
Saldo	-232,508	-272,462	117,2	-
Prosječ. broj zaposl.	4,498	4,930	109,6	13,0%
Prosječna neto plaća	3,804	3,873	101,8	93,7%

Izvor: FINA; Obrada: HGK – ŽK Osijek

Poduzetnici sa sjedištem u OBŽ, čija je osnovna djelatnost trgovina, u 2016. godini su ostvarili 4,58 milijardi kuna ukupnog prihoda (Tablica 2) što je za 548 milijuna kuna više u odnosu na 2015.g, te 4,6 milijardi ukupnog rashoda ili 533 milijuna kuna više u odnosu na 2015.

Konsolidirani financijski rezultat bio je negativan i iznosio je –41,7 milijuna (razlika između dobiti i gubitka razdoblja) što je za 9 milijuna kuna manji negativni rezultat nego godinu dana prije.

Investicije u dugotrajnu imovinu su u 2016. godini u trgovini iznosile samo 15 milijuna kuna što je tek 1,3% ukupnih investicija poduzetnika u županiji, no veće su za 19,4% u odnosu na 2015.g.

Trgovina županije je u 2016.g. ostvarila negativan saldo vanjskotrgovinske razmjene u iznosu 272 milijuna kuna za koliko je ostvareni uvoz bio veći od izvoza. U 2015. godini negativan saldo vanjskotrgovinske razmjene trgovine je bio 232 milijuna kuna, što znači da je u 2016. bio veći za 17%. U trgovini je u 2016. godini bilo zaposleno 4.930 djelatnika, što je za 432 djelatnika ili 9,6% više nego u 2015. godini.

Prosječna neto plaća u djelatnosti trgovine Županije je u 2016.g. iznosila 3.873 kune što je 1,8% manje nego u 2015., i za 6,3% manje nego što je prosječna neto plaća gospodarstva Županije.

Iz svega navedenog vidljivi su pretežito pozitivni trendovi po spomenutim pokazateljima poslovanja trgovine u 2016. u odnosu na 2015. godinu, gdje je došlo do povećanja ukupnih prihoda, rasta dobiti, povećanja izvoza, povećanja investicija u dugotrajnu imovinu, smanjenja negativnog konsolidiranog financijskog rezultata i povećanja broja zaposlenih.

Udio koji ostvaruju tvrtke u djelatnosti trgovine sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji (Tablica 4) u ukupnom prihodu i broju zaposlenih svih tvrtki u gospodarstvu županije smanjuje se u posljednjih deset godina. Tako se udio u ukupnom prihodu smanjio s 37,7% na 18,8%, a broj zaposlenih se smanjio s 20,3% na 13,0%. Premda, terba primjetiti, da se udio ukupnih prihoda trgovine u ukupnim prihodima gospodarstva županije ipak povećao u posljednje dvije godine. Tako je 2014. taj udio iznosio 17,7% u 2015. 18,2%, a u 2016. 18,8%.

Tablica 4: Udio (%) ukupnog prihoda i broja zaposlenih trgovine u odnosu na ukupno gospodarstvo županije po godinama (odnosi se na tvrtke sa sjedištem u OBŽ) i RH u 2016.g.

	Osječko-baranjska županija											RH
	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2015
ukupni prihod	37,7	37,7	33,5	32,7	27,4	24	21	20,6	17,7	18,2	18,8	33,8
broj zaposlenih	20,3	19,5	17,8	17,8	16,8	16,3	14,1	13,8	13,4	13,2	13,0	20,0

Izvor: FINA; Obrada: HGK – ŽK Osijek

Ovo smanjenje udjela trgovine u ukupnom gospodarstvu na razini županije se velikim dijelom odnosi na otvaranje velikih trgovačkih centara u 2010. (Avenue Mall i Porta Nova) u čijim prostorima većina trgovačkih kuća nema sjedište u Osječko-baranjskoj županiji, pa svoj prihod ostvaren na području Osječko-baranjske županije iskazuju prema sjedištu tvrtke. Tako na razini RH ukupan prihod poduzetnika u djelatnosti trgovine u ukupnim prihodima svih poduzetnika iznosi 33,8%, što je čak za 15 postotnih poena više, odnosno na razini Hrvatske udio trgovine u ukupnom gospodarstvu je nešto veći od jedne trećine dok je u županiji manje od jedne petina.

POSLOVANJE NEKRETNINAMA

Nakon 2015. godine, koja je bila jedna od najtežih godina za djelatnosti poslovanja nekretninama, od svibnja 2016. godine povećao se interes kupaca za nekretninama. Na tržištu su se pojavili kupci s gotovinom, tako da eventualna prodaja nije isključivo ovisila o kreditnoj sposobnosti kupca i brzini reakcije banaka.

Veliki problem na tržištu, kod prodaje nekretnina koje se nalaze na području arheološke zone Mursa, prouzročila je zabilježba kulturnog dobra na nekretnini. Zbog dugog čekanja očitovanja na pravo prvokupa Agencija za upravljanje državnom imovinom, kupci često znaju odustati od sklapanja ugovora, što je od utjecaja na poslovanje agencija za promet nekretnina.

Poslovanje nekretninama u 2016. godini, u rezultatima poslovanja ukupnog gospodarstva OBŽ, sudjeluje tek s manjim postocima (0,3 – 1,6%).

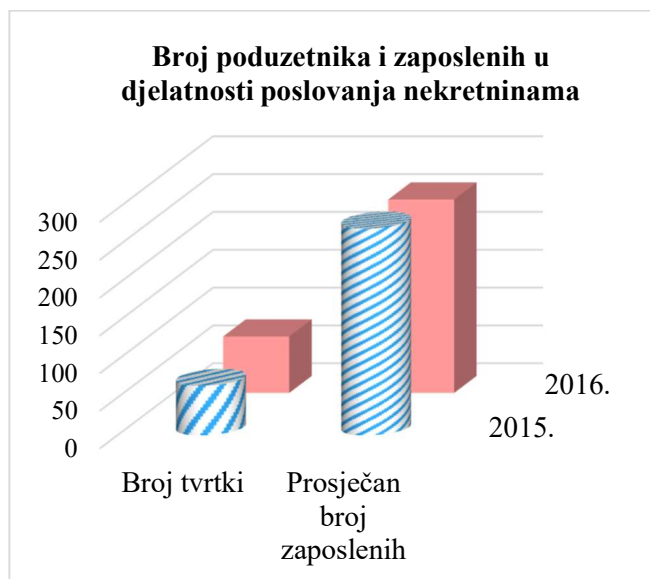
Tablica 1: Financijski rezultati djelatnosti L Poslovanje nekretninama u OBŽ

u tisućama kn

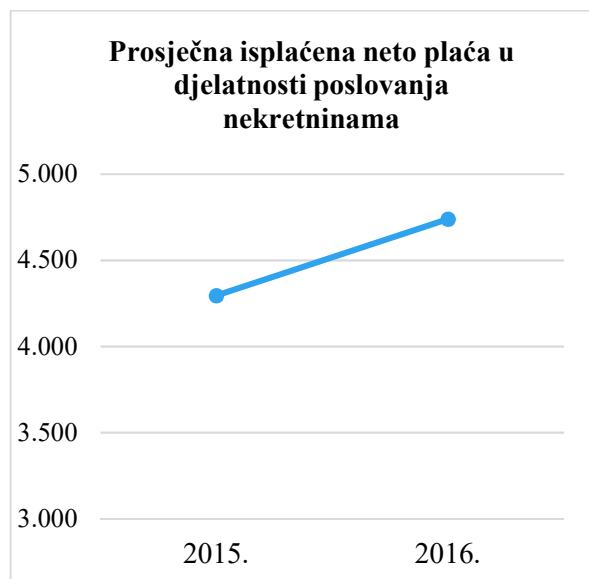
L - Poslovanje nekretninama	2015.	Udio u gospodarstvu OBŽ	2016.	Udio u gospodarstvu OBŽ	Indeks 16./15.
Broj tvrtki	66	1,4%	75	1,6%	113,6
Prosječan broj zaposlenih	274	0,7%	256	0,7%	93,4
Prosječna plaća	4.295		4.739		110,3
UKUPNI PRIHODI	82.042	0,3%	83.094	0,3%	101,3
UKUPNI RASHODI	82.569	0,3%	81.083	0,3%	98,2
UP-UR	-527		2.011		
Dobit razdoblja	4.718	0,5%	4.218	0,4%	89,4
Gubitak razdoblja	6.433	0,9%	3.351	0,5%	52,1
Konsolidirani financ.rezul.	-1.715		866	0,2%	
Investicije u dug.imov.	1.524	0,1%	1.332	0,1%	87,4

Izvor podataka: FINA; Obrada: ŽK Osijek

Graf 1. Kretanje broja poduzetnika i prosječnog broja zaposlenih

Graf 2. Prosječna isplaćena mjesečna neto plaća

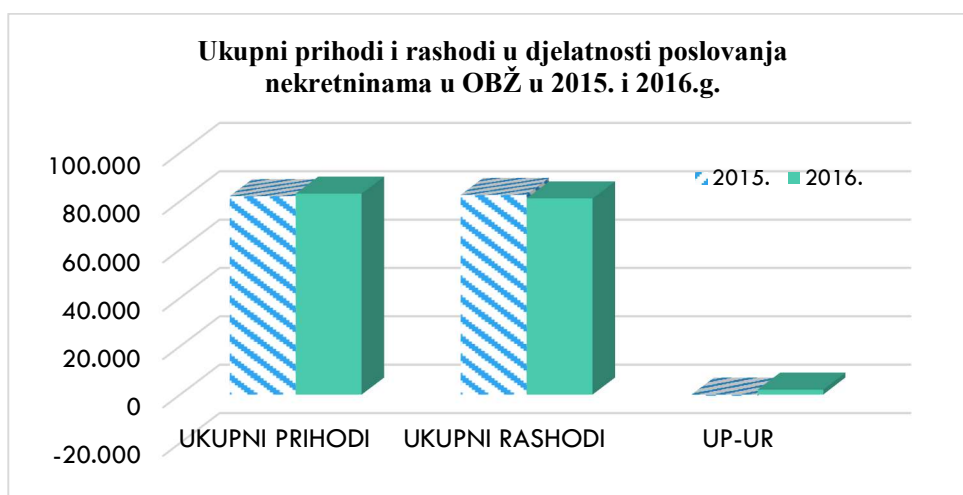

Izvor podataka: FINA; Obrada: ŽK Osijek

U djelatnosti poslovanja nekretninama u 2016. godini poslovalo je 75 poduzetnika, koji su zapošljavali 256 osoba kojima je isplaćena prosječna mjesečna plaća u iznosu 4.739 kuna. Broj poduzetnika u 2016. godini, u odnosu na prethodnu 2015., povećan je za 13,6%, ali je broj zaposlenih smanjen za 6,6%. Prosječno isplaćena neto plaća u ovoj djelatnosti za 2016. godinu bila je za 10,3% veća nego u 2015. godini, a ista je za 14,6% veća od isplaćene prosječne neto plaće u gospodarstvu OBŽ. U ukupnom broju poduzetnika OBŽ djelatnost poslovanja nekretninama sudjeluje s 1,6%, a u ukupnom broju zaposlenih u Županiji s 0,7%.

Poduzetnici u djelatnosti poslovanja nekretninama ostvarili su u 2016. godini 83 milijuna kuna prihoda, te 81 milijun kuna rashoda. Za razliku od prethodne 2015. godine, ostvareni prihodi u 2016. bili su veći od rashoda za 2 mil. kuna. U odnosu na prethodnu 2015. godinu prihodi su povećani za skromnih 1,3%, a rashodi su pali za 1,8%. U gospodarstvu županije udio djelatnosti poslovanja nekretninama u ukupnim prihodima i rashodima 2016. bio je 0,3%.

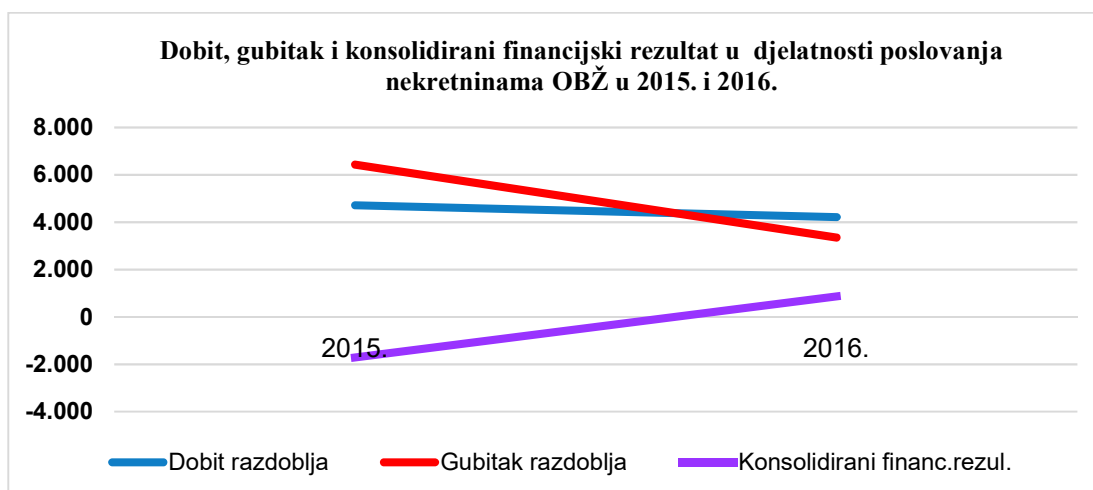
Graf 3. Kretanje ukupnih prihoda, rashoda i razlike

Izvor podataka: FINA; Obrada: ŽK Osijek

Unatoč rastu prihoda, u 2016. godini zabilježen je pad dobiti. Dobit je u odnosu na 2015. godinu bila manja za 10,6%, ali je došlo i do pada gubitka te je on u odnosu na 2015. godinu gotovo prepolovljen. U 2016. godini dobit je iznosila 4,2 mil. kn, pa je uz 3,4 mil. kn gubitka ostvaren pozitivan konsolidirani rezultat od 866 tis. kn, za razliku od prethodne 2015. godine u kojoj je negativan konsolidirani financijski rezultat iznosio 1,7 mil.kn.

Graf 4: Ostvarena dobit i gubitak i konsolidirani financijski rezultat djelatnosti Poslovanja nekretninama

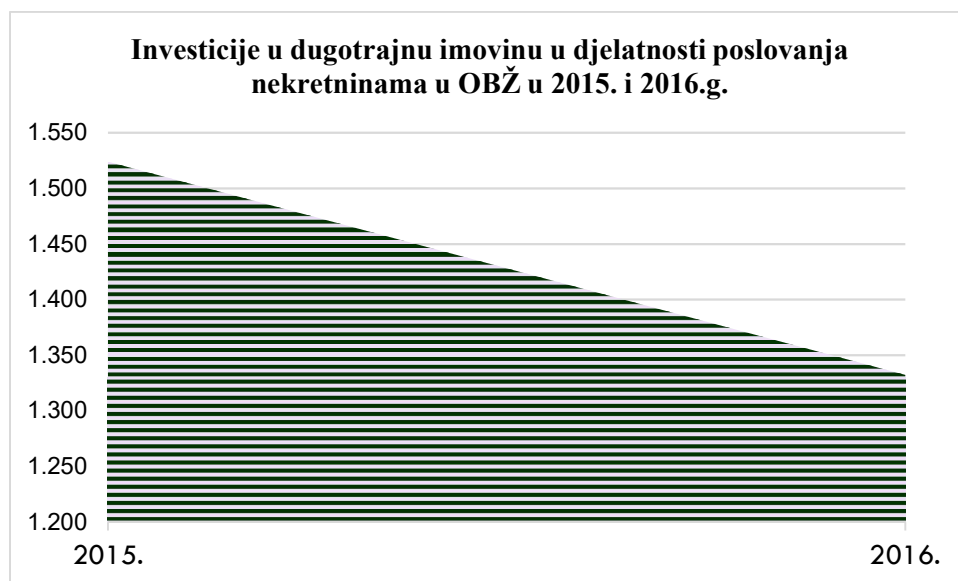
Izvor podataka: FINA; Obrada: ŽK Osijek

U djelatnosti poslovanja nekretninama na području OBŽ od 2008. godine prisutan je negativni konsolidirani financijski rezultat, tako da je ostvarenje pozitivnog rezultata u 2016. godini podatak koji ohrabruje.

U ukupnoj dobiti gospodarstva županije djelatnost poslovanja nekretninama sudjelovala je s 0,4%, a u ukupnom gubitku imala je udio od 0,5%.

Što se tiče investicija u dugotrajnu imovinu, poduzetnici iz djelatnosti poslovanja nekretninama u 2016. godini investirali su 1,3 mil.kn, što je za 12,6% manje nego u 2015. godini

Graf. 5: Investicije u dugotrajnu imovinu djelatnosti Poslovanja nekretninama (u tis.kuna)

Izvor podataka: FINA; Obrada: ŽK Osijek

Oporezivanje prometa nekretnina

Iako djelatnost poslovanja nekretninama s malim udjelom sudjeluje u financijskim rezultatima poduzetnika OBŽ, predstavlja djelatnost od velikog značaja, prvenstveno po pravnim posljedicama koje proizvodi (promjena vlasništva nad nekretninama) i plaćenom porezu na promet nekretnina.

Kretanje prometovanja nekretninama moguće je pratiti i na temelju broja predmeta u Poreznoj upravi.

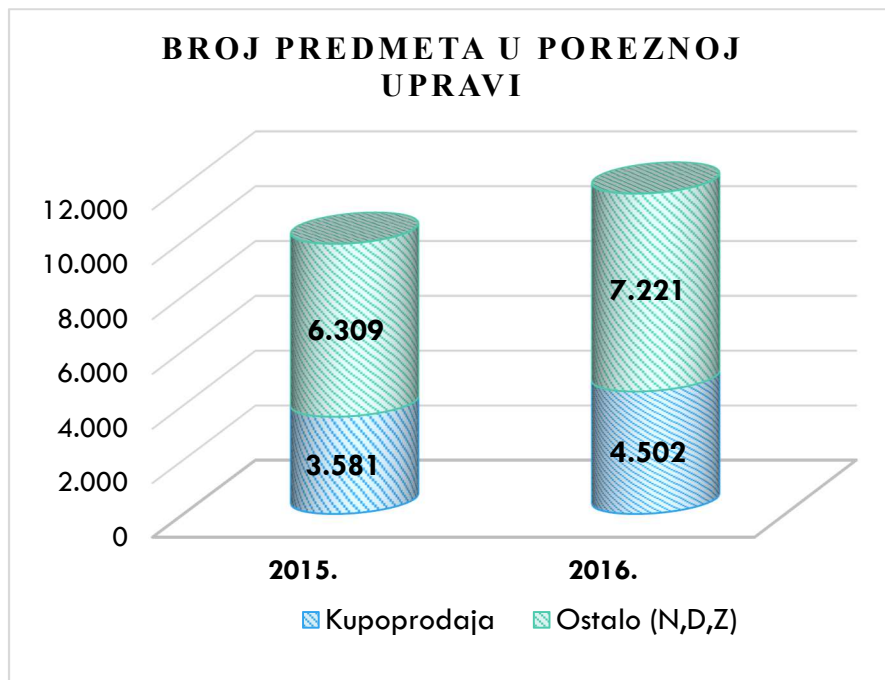
Tablica 2: Broj predmeta u Poreznoj upravi i plaćeni porez na promet nekretnina (u tis. kuna)

Broj predmeta u Poreznoj upravi	2015.	2016.	Indeks 16./15.
Kupoprodaja	3.581	4.502	125,7
Ostalo (N,D,Z)	6.309	7.221	114,5
Ukupno	9.890	11.723	118,5
Plaćeni porez na promet nekretnina	29.370	25.218	85,9

Izvor podataka: Porezna uprava Osijek; Obrada: ŽK Osijek

Broj predmeta obrađenih u Poreznoj upravi u 2016. godini je bio za 18,5% veći nego u prethodnoj 2015. godini, a broj predmeta koji se odnosi na kupoprodaju bio je veći za 25,7%. Kupoprodaja nekretnina, kao način promjene vlasništva nad nekretninama, bila je u neprestanom padu u razdoblju od 2010. do 2015. godine, a u 2016. godini dolazi do rasta kupoprodaje u odnosu na ostale načine stjecanja nekretnina (nasljedstva, darovanja, zamjene).

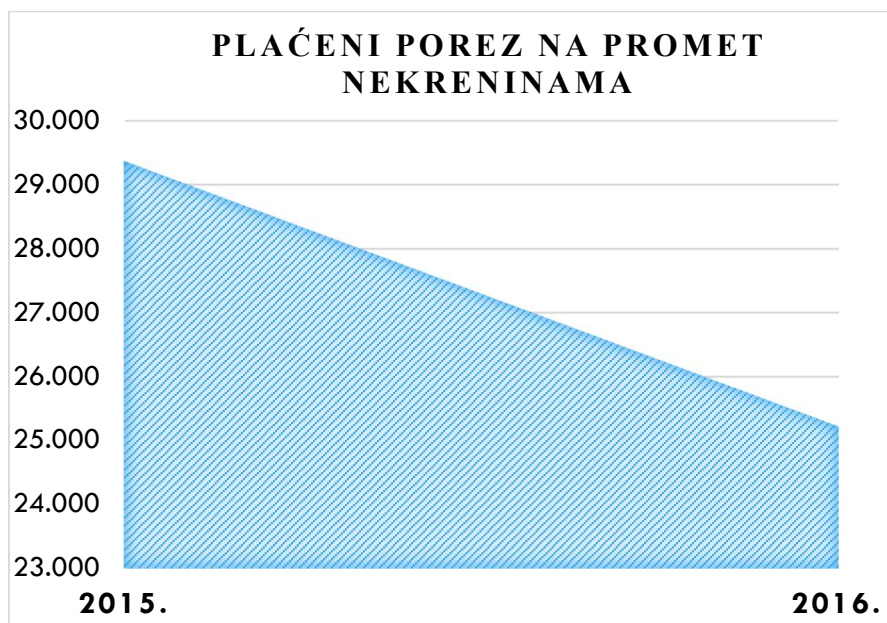
Graf 6: Kretanje prometa nekretninama u OBŽ, prema broju predmeta u Poreznoj upravi

Izvor podataka: Porezna uprava Osijek; Obrada: ŽK Osijek

Iako je u 2016. godini povećan broj kupoprodaja nekretnina, plaćeni porez na promet nekretnina bio je za 14,1% manji nego u prethodnoj 2015. godini. Uplaćeni porez na promet nekretnina u neprestanom je padu od 2011. godine. U odnosu na 2013. godinu koja je po broju ostvarenih kupoprodaja najbliža 2016. godini., u 2016. plaćeno je 22,3% manje poreza, nego u 2013. godini. Uzrok tome treba tražiti u padu vrijednosti nekretnina koje su bile predmetom kupoprodaje.

Graf 7. Plaćeni porez na promet nekretnina (u tis. kuna)

Izvor podataka: Porezna uprava Osijek; Obrada: ŽK Osijek

U prosincu 2016. godine donesen je novi Zakon o porezu na promet nekretnina (NN 115/16), čija je primjena počela od 01.01.2017. godine. Najznačajnije novine u ovom Zakonu su smanjenje porezne stopa sa 5% na 4% te ukidanje oslobođenja plaćanja poreza na promet nekretnina za stjecatelje prve nekretnine.

Smjer u kojem će se u narednim godinama kretati rezultati poslovanje ove djelatnosti, osim stanja na tržištu nekretnina (ponuda – potražnja - cijene nekretnina), bankarskoj i fiskalnoj politici, ovisit će i o mjerama i poticajima Vlade RH za kupovinu nekretnina, o gospodarskom oporavku, kretanjima na tržištu rada te ekonomskoj i financijskoj snazi kućanstava, odnosno potencijalnih kupaca nekretnina.

ICT INDUSTRIJA

ICT sektor jedna je od propulzivnijih grana gospodarstva koja nudi zanimljive mogućnosti za razvoj profesionalne karijere, kao i odlične uvjete samozapošljavanja. Osim što se pojedincima otvaraju zanimljive karijerne mogućnosti, jačanje ICT struke stimulirajuće djeluje na cjelokupno gospodarstvo, a ICT industrija je izvor velikih promjena u poslovnoj praksi drugih industrijskih djelatnosti.

ICT sektor obuhvaća više djelatnosti iz klasifikacije djelatnosti NACE 2007, ali su u Osječko-baranjskoj županiji najznačajnije djelatnosti koje se svrstavaju pod šifrom J62 – Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima i to kako po broju tvrtki, tako i po broju zaposlenih i ostvarenim rezultatima poslovanja.

Tablica 1: Financijski pokazatelji poslovanja poduzetnika sa sjedištem u OBŽ J62 Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima (NKD 2007)

	2012	2013	2014	2015	2016	index OBŽ 2012=100	index OBŽ 2015=100
Broj tvrtki	64	83	96	109	129	202	118
Broj zaposlenih	268	311	347	420	518	193	123
Neto plaće	4.974	4.988	5.262	5.120	5.168	104	101
Ukupni prihod (u 000 HRK)	72.849	83.426	98.899	112.565	143.191	197	127
Prihodi od prodaje u inozemstvu (u 000 HRK)	25.269	26.197	34.195	45.956	65.388	259	142
Udio prihoda od prodaje u inoz. u ukupnim prihodima	35%	31%	35%	41%	46%	132	112
Ukupni rashod (u 000 HRK)	62.970	73.358	81.572	92.082	117.171	186	127
Dobit razdoblja (u 000 HRK)	9.428	9.724	15.430	16.898	21.953	233	130
Gubitak razdoblja (u 000 HRK)	-724	-1.412	-589	-505	-1.297	179	257
Konsolidirani financijski rezultat (u 000 HRK)	8.704	8.312	14.841	16.393	20.656	237	126
Investicije u dugotrajnu imovinu (u 000 HRK)	3.304	1.133	2.171	2.198	2.573	78	117

Iz financijskih pokazatelja poslovanja poduzetnika sa sjedištem u obž čija je osnovna djelatnost Računalno programiranje, savjetovanje i djelatnosti povezane s njima vidljivo je da su u promatranih pet godina udvostručili svoje poslovanje: udvostručio se broj poduzetnika - sa 64 na 129; broj zaposlenih – sa 268 na 518; ukupan prihod – sa 73 na 143 milijuna kuna; prihodi od prodaje u inozemstvu su dva i pol puta veći – porast s 25 na 65 milijuna; dobit razdoblja s 9,4 milijuna na 22 milijuna kuna; konsolidirani financijski račun je dva i pol puta veći – porastao je s 8,7 na 20,7 milijuna. Jedino se investicije u dugotrajnu imovinu kroz promatrano razdoblje od 5 godina kreću u rasponu od 1,1 do 3,3 milijuna kuna što nisu veliki iznosi, ali ova djelatnost i ne iziskuje velika investicijska ulaganja u dugotrajnu imovinu.

U odnosu na prethodnu 2015. godinu u ovoj djelatnosti je došlo do porasta broja tvrtki za 18% (20 novih tvrtki), broja zaposlenih za 23% (98 novih zaposlenika), ukupnih prihoda za 27% (32 milijuna kuna), prihoda od prodaje u inozemstvu za 42% (20 milijuna kuna), dobiti za 30% (5 milijuna kuna) te konsolidiranog financijskog rezultata za 26% (4,2 milijuna kuna)

Navedeni financijski pokazatelji odnose se na poduzetnike sa sjedištem u Osječko-baranjskoj županiji, ali treba istaknuti da na području Županije, odnosno u gradu Osijeku posluju i podružnice drugih većih IT tvrtki sa sjedištem u Zagrebu ili drugim dijelovima Hrvatske.

Popularizaciji zanimanja iz IT sektora i povećanju atraktivnosti struke programera među mladima u novije vrijeme uvelike pridonosi Udruga Osijek Software City koja je osnovana 2013.g. na inicijativu najznačajnijih tvrtki IT sektora županije, a čiji je krajnji cilj postići prepoznatljivost Osijeka u svijetu kao grada u kojemu žive i rade IT stručnjaci te kao grada u kojemu djeluje puno tvrtki koje proizvode dobar softver.

Budući da u regionalnoj IT industriji trenutno vlada kronični nedostatak osposobljenog kadra, taj problem se pokušava rješavati na više razina i načina. Unatoč evidentnim potrebama još uvijek nema dovoljnih promjena u sustavu formalnog obrazovanja, pa samei poduzetnici poduzimaju brojne aktivnosti kojima potiču ljude različitih uzrasta i zanimanja (srednjoškolce, studente, nezaposlene, nezadovoljne trenutnim statusom...) da sami porade na svom obrazovanju za poslovne sustave u kojima bi željeli raditi, kao i da im se predstave sustavi u kojima bi se, uz traženo znanje, najlakše mogli zaposliti.

Stimulativnija nacionalna porezna politika prema ovoj djelatnosti također bi uvelike mogla pomoći da se ova djelatnost smjesti među najznačajnije u gospodarstvu Osječko-baranjske županije.

ZAKLJUČAK

I 2016. godinu, kao i prethodne dvije, 2014. i 2015., prema podacima iz godišnjih financijskih izvještaja, karakteriziraju pozitivni trendovi pokazatelja poslovanja poduzetnika Osječko-baranjske županije, i to je porast u 2016. čak i nešto veći nego prethodne dvije godine.

Ukupni prihodi u 2016.g. porasli su za 10,9% u odnosu na 2015.g., broj zaposlenih za 8,7%, dobit razdoblja je veća za čak 36.6%, gubitak je također rastao, ali za manje, odnosno za 10,1%. Konsolidirani financijski rezultat je skoro dvostruko veći u odnosu na 2015. i iznosi 505 milijuna kuna. Nakon niza od pet godina negativnih financijskih rezultata, od 2009. do 2013. godine, ovo je treća godina za redom kada poduzetnici županije ostvaruju pozitivan financijski rezultat, i to iz godine u godinu veći. Ostvareni ukupni prihodi u 2016. godini iznosili su 24,3 milijarde kuna, dobit 1,1 milijardu, a gubitak 636 milijuna kuna.

Svakako treba uzeti u obzir da su podaci o ukupnim prihodima u stvarnosti i veći jer sva društva iz koncerna Agrokor nisu podnijela godišnje financijske izvještaje za statističke i druge potrebe za 2016. godinu. Prema financijskim rezultatima iz prijašnjih godina procjenjujemo da bi ukupni prihodi, kada im se pribroje rezultati društava iz koncerna Agrokor koja imaju sjedište na Osječko-baranjskoj županiji, iznosili 26 milijardi kuna.

Prerađivačka industrija je i ove kao i prethodnih godina imala najveći udio u ukupno ostvarenoj dobiti i to 31,1%, slijede poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 18,6%, trgovina s 13,6%, stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 11,8%, te građevinarstvo s 9,4%. U gubitku najveći udio imalo je građevinarstvo s 31,9%, pa trgovina s 31,0%, prerađivačka industrija s 23,5%, poljoprivreda, šumarstvo i ribarstvo s 3,9%, i stručne, znanstvene i tehničke djelatnosti s 2,6%.

Podaci o izvozu i uvozu u 2016. iz godišnjih financijskih izvještaja pokazuju da je prihod od prodaje u inozemstvu u 2016. godini iznosio 5 milijardi kuna i bio je veći za 13,9% u odnosu na prethodnu 2015. godinu, a ostvarilo ga je 569 poduzetnika sa sjedištem u OBŽ. Ostvareni uvoz u 2016. je iznosi 3 milijarde kuna i bio je veći za 15% u odnosu na 2015. godinu. broj tvrtki koje su uvozile i to za 44, a uvoz se povećao za 33% ili za 610 milijun kuna. Ostvaren je pozitivan saldo razmjene u iznosu od 2 milijarde što je za 12,4% više nego u 2015.g. kada je saldo razmjene iznosio 1,8 milijardi kuna.

Broj poduzetnika koji su tijekom 2016. investirali u dugotrajnu imovinu bilo je 481, a investirali su iznos od 1,15 milijardi kuna što je za 41,6% više nego je investirano u 2015. godini.

Broj blokiranih pravnih osoba i nepodmirenih prijavljenih obveza u padu je još od kraja 2010. odnosno 2011. godine kada je iznos nepodmirenih obveza bio 1,6 milijardi kuna, a blokiranih pravnih osoba 1.622. Na dan 31. srpnja 2017. broj insolventnih pravnih osoba je 399 što je 16% manje nego krajem 2016., iznos nepodmirenih obveza je 189 milijuna ili za 10,4% manje, a u ukupnim nepodmirenim obvezama na razini Republike Hrvatske sudjeluju s 2%. Pad nepodmirenih prijavljenih obveza se malo zaustavio u prvom dijelu 2017. godine zbog slučaja Agrokor, ali je i dalje nastavljen.

Pokazatelji o zaposlenosti odnosno nezaposlenosti također pokazuju pozitivne trendove: krajem srpnja 2017. broj zaposlenih prema podacima Hrvatskog zavoda za zdravstveno i mirovinsko osiguranje o broju osiguranika iznosio je 85.913 što je 1,7% više nego prije godinu dana dok se broj nezaposlenih smanjio za čak 11,4% i iznosi 20.621 što je rekordno nizak broj nezaposlenih unazad desetak godina. Međutim, negativno je što taj pad nezaposlenosti ne prati i broj zaposlenih, koji je, iako u porastu, ipak nedovoljan da obuhvati sve one koji su izašli iz statusa nezaposlenih (vjerojatno zbog zapošljavanja u drugim županijama ili izvan Hrvatske, ili zbog odjave s evidencije i sl.). Tako je i dalje prisutan pad broja aktivnog stanovništva na području Županije i u godinu dana smanjio za 3,8% ili za 4.163 osobe.

Stopa nezaposlenosti u Županiji u srpnju 2017. je 19,4%, dok je u Hrvatskoj 10,0%.